

kósza korosztályi
őrsvezetők kézikönyve

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A kézikönyv írásában részt vett:

Bellák Hedvig csst. (25.)

Bolló Balázs csst. (1903.)

Bujk Zsuzsa csst. (432.)

dr. Constantinovits-Csóka Sarolta csst. (832.)

dr. Constantinovits Miklós csst. (46.)

Constantinovits Milán csst. (46.)

dr. Csobolyó Eszter cst. (724.)

Evetovics Zorka őv. (85.)

Hoffmann Ferenc cst. (118.)

Ilyés András csst. (140.)

Janák Annamária őv. (412.)

Jóvér Ákos csst. (802.)

Kuti Veronika csst. (1604.)

Lakatos Júlia csst. (121.)

Matits Kornél csst. (46.)

Metz Márk csst. (831.)

Metzné Németh Réka csst. (313.)

Módlly Noémi csst. (708.)

Molnár Nikolett csst. (412.)

Németh Eszter őv. (412.)

Németh-Nagy Melinda cst. (412.)

Pótó Judit csst. (673.)

Solymosi Balázs cst. (205.)

Steiger Anita őv. (412.)

Takácsik Zsombor cst. (903.)

Téglás Eszter őv. (1032.)

Téglás Gergely csst. (929.)

Tekse Balázs csst. (958.)

Tóth Réka Kamilla csst. (903.)

Vargáné dr. Balogh Orsolya csst. (25.)

Veréb Dániel csst. (412.)

Vidovich Kálmán csst. (298.)

Wintsche-Mikesch Viktor csst. (903.)

Zöllner Anna csst. (1926.)

Felelős szerkesztő:

Solymosi Balázs csst. (205.) első kiadás
Hegyi Armand csst. (105.) második kiadás

Olvasószerkesztő:

Constantinovits Milán csst (46.) első kiadás
Németh-Nagy Melinda csst. (412.) második kiadás
Réder Kristóf csst. (148.) második kiadás

Második kiadást szerkesztette:

Németh-Nagy Melinda csst. (412.)

Grafika:

Huszár Márton

A második kiadás készült a Magyar Cserkészszövetség EFOP-1.3.6-17-2017-00001
azonosítószámú Imre herceg terv - közelebb egymáshoz című projektjének a keretében.

Második, javított kiadás. Budapest, 2021.

ISBN 978-963-8305-32-9

Ha bármilyen észrevételed van, kérlek, jelezd nekünk (ovt@cserkesz.hu). Akár csak egy
elütés, akár bővítési igény. Ez az anyag a mindenkori magyar, kőszák korosztályát vezető
őrsvezetők kézikönyve kíván lenni, állandóan megújulva, frissítve.

Tartalomjegyzék

1. Neked is van korosztályod!

2. Korosztályi körkép
- 2.1. Kósza nevelési célok
- 2.1.1. Mi a te feladatod ebben?
- 2.1.2. A cserkész korosztályban megvalósult célok
- 2.1.3. A kósza korosztály végén elérendő célok
- 2.2. Korosztályi sajátosságok
- 2.3. A korosztály környezeti jellemzői
- 2.3.1. A kortárs általi nevelés szerepe
- 2.4. A cserkészlet alapjai a kósza őr életében
- 2.5. A cserkész életpályamodell kósza korosztályra vonatkozó szakasza
- 2.5.1. A teljes emberré nevelés kérdései
- 2.6. A család, a templom, az iskola szerepe az őrvezető és a kósza őr életében

3. Az őrvezetés

- 3.1. A kósza őrvezető személyes példája
- 3.2. Az őrvezető általános feladatai a kósza korosztályban
- 3.3. A kósza korosztály különleges vezetési kihívásai
- 3.3.1. A kósza őr már vezetővé vált tagjai
- 3.4. A kósza őr külsőségei
- 3.4.1. Az egyenruha a kózáknál
- 3.4.2. Az őrsi induló és a csatakiáltás
- 3.4.3. Az őrsi zászló
- 3.4.4. Az őrsi jelvény, jelkép
- 3.4.5. A kósza őrben alkalmazható egyéb szimbólumok
- 3.5. A kósza őr élete, a korosztályi cserkészélet jellemzői
- 3.6. Az EINK-dimenziók szerinti élet
- 3.7. A kósza őr életciklusa a korosztályban
- 3.7.1. Az őrvezető eszközei az életciklus feladataihoz
- 3.7.2. A kósza őrbe menet közben belépők helyzete
- 3.8. A kósza őr nevelési kérdései
- 3.9. A kósza őr fegyelmi kérdései
- 3.10. A kósza rajparancsnok szerepe

4. A kósza korosztályra vonatkozó próbarendszer

- 4.1. A kósza korosztály első évére vonatkozó próbarendszer
- 4.2. A kósza korosztály második évére vonatkozó próbarendszer
- 4.3. A kósza korosztály harmadik évére vonatkozó próbarendszer
- 4.4. A kósza korosztály negyedik évére vonatkozó próbarendszer

5. Módszertani tárház

- 5.1. Munkaformák
- 5.2. Munkamódszerek
- 5.3. Módszertani eszközök
- 5.4. Módszertani megfontolások
- 5.5. A differenciált nevelés kérdései
- 5.6. A kósza őrön belüli megbízások

6. A korosztályos őrsi programokról

- 6.1. A kósza őrsgyűlések
- 6.2. Őrs a rajban
- 6.3. Kósza őr a csapat közös alkalmain
- 6.4. A kósza őr a táborban/portyán
 - 6.4.1. Kósza őr a tábortűzőn
- 6.5. A kósza őrsi portya
- 6.6. Kósza őr a körzeti/kerületi/országos/nemzetközi programokon
- 6.7. A kósza őr a beavatási alkalmakkor

7. Kapcsolattartás, kommunikáció

- 7.1. Kapcsolattartás a kósza őrön belül
- 7.2. Kapcsolattartás a kószak szüleivel
- 7.3. Kapcsolat a korosztály őrseivel
- 7.4. Kapcsolat más őrökkel
- 7.5. Kapcsolat a vezetőséggel

8. Az őrsvezető önképzése

- 8.1. Önképzés, önfejlesztés, önnevelés
- 8.2. Szakmai (vezetői) továbbképzések

9. Az őrsi munkaterv

10. Program ötlettár

11. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek a cserkészetben

12. Fogalomtár

13. A kézikönyvben található rövidítések

Kedves cserkésztestvérem!

Igen, végre ideértünk! Kinyílik a világ! Nemzetközi táborok, más csapatokkal közös programok, vk, dzsembori... az egész cserkészvilág itt hever előttünk, mint a hegyoromra felért kósza előtt a táj. Messzire ellátunk, felettünk a kék ég, de meg kell találnunk a megfelelő utat, hogy elérjük a célunkat. Tervezték meg közösen!

Számos táborozáson vagytok túl, és már jól ismeritek egymást. Viharokban sátraztatok, esőben portyáztatok, túl vagytok tikasztó hőségben való túrázáson, tudatok osztozni egy kulacs vízen, és megéltétek, milyen az, amikor egymásban bízhattatok: mert amíg egyikőtök tüzet rakott, addig a másik kettő ponyvát épített, és mire odakerült a sor, a vacsora is elő volt készítve. Közösség vagytok!

A csapatparancsnokod rád bízott egy őrsnyi kamaszt, hogy összefogd őket. Most, amikor éppen annyifelé szaladnának, ahányan vannak, amikor mindenkit más és más érdekel. Sőt, megannyi kérdés, bizonytalanság, kételkedés lappang a lelükben... De a feladatod nem változott: vezesd a cserkésztestvérnyben megfogalmazott ideál felé őket.

Használd ezt a könyvet mindennap! Azért van, hogy kinyisd, és forgasd, olvass bele, keress ötleteket, válaszokat, értsd meg, hogy miként tudsz a lehető legtöbbet tenni az őrsödért.

Vidd őket mozgótáborba, hogy még nagyobb kihívásoknak feleljetek meg. Építsetek olyan tábori építményt, amitől minden cserkésznek elakad a szava. Tekerjétek körbe a Balatont két nap alatt! Másszátok meg minden hegység legmagasabb pontját. Teljesítsétek az Országos Kék Túrát (Szent István Túra), akár havonta egy-egy szakaszt. Szerezgetek meg különpróbákat! Beszélgetsetek közben sokat! Engedd őket kérdezni, és bátorítsd őket! Csinálj velük sok Bi-Pi-tüzet!

Te vagy a biztos pont, akitől bármit meg lehet kérdezni, aki mindenben képes értük kiállni, aki támogatja őket nagy ötleteikben, és aki mégis meggondolt. Aki a felvetéseiket bátorítja a megvalósításig. És te vagy a felnőtt – aki lélekben mégis kósza! Ez az igazi kihívás, és te erre kaptál felkérést!

Ha a korosztály megismerésében szükséged van ismeretbővítésre, használd ki a VTK alkalmait!

Tedd, ami tőled telik!

Balu

Solymosi Balázs cst. (205.)
országos vezetőtisztt
(2006–2015)

1.

Neked is van korosztályod!

1. Neked is van korosztályod!

A vándor létemben az egyik fontos motivációm a vezetett őröm. Szeretnék előttük példaként állni – mert úgy gondolom, ha én nem járom a folyamatos fejlődés útját, akkor tőlük sem várhatom el ezt.

Ezen felül a saját vándor őröm, és rajom az a társaság, ahol ki tudok kapcsolni. Teljesen más dolog ez, mint ha a vezetőtársakkal szerveznénk valamilyen lazább programot, ugyanis a vándor rajban vannak olyanok is, akik nem végeztek vezetőképzőt. Tehát egy ilyen közösségben nem vezetőként vagyok jelen, ami lehetőséget ad a feltöltődésre, pihenésre.

Vezetőként sokan hajlamosak vagyunk elfelejteni, milyen a túloldalon lenni, résztvevőként, vezetőként. Időről időre ezért újra meg kell tapasztalni, milyen hallgatni egy másik vezetőre, aki nekem szervezi a vándorprogramot, értem felelős. Azt gondolom, ha elfelejteném milyen egy őr, illetve egy raj tagjának lenni, nem tudnék a vezetett korosztályomnak se igazán jó programot vagy őrsgyűlést szervezni.

A vándorpróba kapcsán vállalt feladataim segítenek, hogy tájékozott és naprakész legyek a társadalmi- akár a politikai ügyekben, a kultúrában vagy az aktuális korosztályi eseményekkel kapcsolatban. Ez számomra megalapozottságot ad, ami szükséges a vezetői magabiztosságomhoz.

Persze akadnak nehézségek is. Őrstársaim a legjobb barátaim is egyben, de ha nem korosztályi keretben vagyunk együtt, akkor a raj- vagy csapatparancsnokunknak kell lennem. Ez nem mindig könnyű... Kihívást jelent megtalálni azt, hogyan lehetek egyszerre jó barát és hatékony, egyben pedig szerethető vezető. Eközben magamra is kell időt szánni, mivel hajlamos vagyok beleveszni a „kötelező” feladatokba, és így saját korosztályomra már nem marad időm. A vándor korosztályi munka jó lehetőséget ad arra, hogy legyen egy-egy fix időpont, amit magamra, saját fejlődésemre és kikapcsolódásomra fordíthatok.

Zöllner Anna csst (1926.)

Kedves őrsvezető!

Telik az idő. Az őröd kósza korosztályba érkezvén egyre inkább megkomolyodik. Észre fogod venni, hogy gyakrabban szervezhetsz olyan témák köré őrsgyűlést vagy programot melyek téged személyesen is érdekelnek. Lehet, hogy vannak olyan területek is ezek között, melyekről őrsvezetőként még neked sincs tapasztalatod.

Kószáid fokozatosan a partnereid is lesznek. Ezzel párhuzamos előfordulhat, hogy az az őr, melyben te is kezdted a cserkészetet, lassan elkezd felbomlani. Egyre ritkábbak az őrsgyűlések, és ha össze is jöttök, gyakran kevesen vagytok. Ez végtelenül káros!

A cserkészet sajátossága, hogy fogadalmunk egy életre szól. Ezen belül a magyar cserkészet egyik sajátossága, hogy mindezt meg is valósítjuk a vándor és mester korosztályok létezésével. Tehát a magyar cserkészet ilyenformán több korosztályt céloz meg: a korcsoportok között pedig változnak az önnevelési és nevelési tevékenységek arányai.

Vándorként szükséged van arra, hogy saját korosztályoddal legyél (kósza őröt vezetve magad valószínűleg a vándor korosztály tagja vagy)! Éppen ez az a korosztály, melynek a cserkészmunkáján, kihívásain, céljain sokat gondolkodtunk a Magyar Cserkészszövetség különböző fórumain, műhelyeiben, és bátran állíthatom, hogy izgalmas és tartalmas vándoréveket jelent mindaz, amit ma vándor nevelési anyagként használunk (lásd az EINK és a kézikönyvek vonatkozó fejezeteit): Légy részese a vándor korosztály élményeinek! Légy aktív és proaktív tagja vándorőrödnek! Kezdeményezz! Ha kinéztél egy jó koncertet, átfutott az agyadon, hogy de jó lenne kicsit túrázni, keresd őrstársaidat!

Az is meglehet, hogy már jelentősen idősebb vagy az őrödnél: életkorod meghaladta a vándor éveket. A felnőtt próbarendszer egy olyan tükör előtted, ami segít fogadalmad megtartásában. De a cserkészmunka csak kisközösségben, őrben értelmezhető. A felnőtt közösség egy olyan léttér mintája a fiatalok előtt, ami megmutatja nekik, hogy a cserkészet halálíg tart, a fogadalom egy életre szól. Legyen ez a közösség a te cserkész élettered, ahol felnőttcserkész, azaz mester lehetsz!

Saját kortárs közösséged támasza őrsvetetői munkádnak. Egyrészt példa vagy vezetettjeid előtt, hiszen van saját cserkészéleted. Másfelől kikapcsolódást, töltődést jelenthetnek a korosztályoddal szervezett olyan programok, mikor nem a te válladat nyomja a felelősség súlya.

Ahhoz, hogy szakmailag is épülhess: a vezetői őrben tanulhatsz új módszereket, játékokat, kaphatsz programötleteket. Vezetőtársaid társaságban motivációt is szerezhetsz látva mások hasonló problémáit és lelkesedését, mellyel képesek - Isten segítségével - legyőzni azokat. Ennek itt a helye, a vezetői őrben!

Összefoglalva: légy hiteles, cserkészéletet élő cserkész a vándor vagy felnőtt korosztályban! Élj a lehetőséggel, hiszen neked is van korosztályod!

2.

Korosztályi körkép

2. Korosztályi körkép

2.1. Kósza nevelési célok

Nagy kihívás előtt állsz. A kósza őröd kamasz. Az ezzel járó tulajdonságokat, az egyénekben végbemenő változásokat meg kell értened, el kell tudnod fogadni azokat (még akkor is, ha nem könnyű), és így kell elérned velük a korosztály nevelési céljait (EINK). Négy évetek van kószálni és számtalan tevékenység megélése közben haladni a korosztály nevelési rész céljainak irányába. Ez a munka közös. Közös az őrösddel, a rajotokkal, a rajparancsnokkal és a csapatparancsnokkal.

Őrstagjaid lázadnak, egyre nyitottabbak a másik nem felé, a szüleikkel harcolnak, ha kell veled szemben állnak és mindent megkérdőjeleznek. Ezzel együtt kell mindig mellettük állnod.

Hogyan? Beszéljess velük, formáljátok közösen a gondolatokat. Ismerd meg közben igényeiket, elvárásaikat, vágyaikat, álmaikat. Tudd, hogy egyre több mindenre képesek. Felelősséget adhatsz nekik, a kihívást jelentő feladatokat is meg fogják oldani. Igazad van! Egy fejezettel előbb azt írtuk, partnereid lesznek – akkor, ha segíted őket ebben. Vedd komolyan kószáidat, legyél tudatos vezető, aki folyamatos és vonzó, ösztönző és hasznos tevékenységeket biztosít nekik, melyek tudatosak, tervezettek és a nevelési célok irányába mutatnak.

2.1.1. Mi a te feladatod ebben?

A kósza korosztályban az őr tagjai különböző irányokba indulnak, valóban kószálni kezdenek az életben. Egyre inkább eltérő lesz az érdeklődési körük, felerősödnek az egyéni különbségek – vérmérséklet, érdeklődés, testalkat, lelki érzékenység stb.

Az őrsi közösség megtartásához, illetve a nevelési célok eléréséhez ezért szükség van egy előretekintő, az emberi változásokat is figyelembe vevő rajparancsnokra, aki megfelelő részecelokat tűz ki; illetve az őrvezetőre, aki képviseli az őrset és ismeri, követi tagjainak konkrét fejlettségi állapotát és igényeit. Milyen szempontokat vegyünk figyelembe kósza őrvezetőként?

Ismerd meg (újra) az őrsi tagjaidat!

A leggyakoribb eset, hogy már évek óta létezik az őröd, így vannak a korábbi korosztályokból közös élményeitek. Sok dolgot véghezvittetek, megéltetek már, de a tagok mindeközben érettebbek lettek. Megváltozott, és ebben az életszakaszban folyamatosan változik az ízlésük, a világról alkotott képük, gondolkodásmódjuk.

Lehetséges, hogy jó ideje nem beszéltek bizonyos témákról, és közben már merőben más ezekről a véleményük. Törekedj arra, hogy minél jobban megismerd őket (újra), fordíts rájuk külön-külön figyelmet!

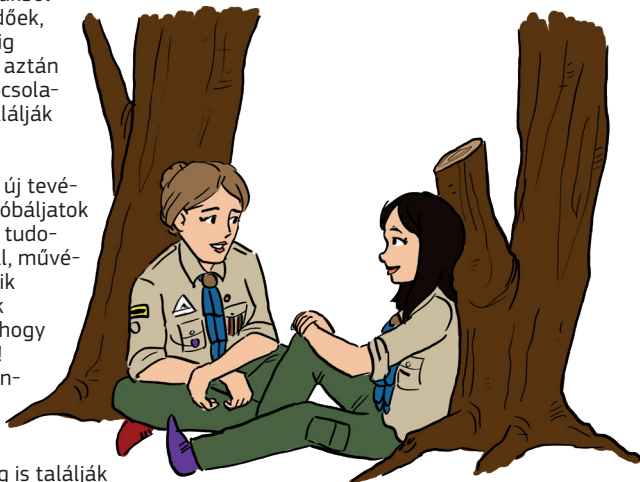
Megnő a beszélgetések fontossága (egyéni és közösségekben egyaránt), ahol lehetőségek van egymás megértésére, újra megismerésére, ezzel a közösségi lét megszilárdítására.

Mutasd be a világ sokszínűségét!

A kósák életkori sajátosságukból fakadóan nyitottak, érdeklődők, szívesen fedeznek fel új eddig ismeretlen területeket, hogy aztán meghozhassák életükkel kapcsolatos saját döntéseiket, megtalálják egyéni útjukat.

Ezért végezzetek minél több új tevékenységet, nézzetek meg, próbáljatok ki szakmákat, ismerkedjetek tudományterületekkel, sportokkal, művészeti ágakkal stb. Segíts nekik a választásban, egyéniségük kibontakoztatásában azzal, hogy megmutatod nekik a világot! Tudatosan tereld őket a különpróbák felé, ahol megmutathatják egy-egy területen elhivatottságukat, tudásukat, és ahol talán meg is találják későbbi hivatásukat.

Legyél nyitott és partner a vitákban!

A kamaszkor a szélsőséges gondolatok és a véleménynyilvánítás lehetséges kora, ami időnként ijesztő (verbális) formákat is ölthet – ugyanakkor fontos, hogy legyen, akivel megvitathatják az álláspontjukat, és aki nem zárkózik el azonnal az épp formálódó (időnként pedig nyers vagy épp polgárpukkasztó) véleményeket hallva. Rendezzettek disputaversenyt, tematikus vitanapokat, sajátítsátok el a kulturált véleményközlés, vitaközlés szabályait! Készülj fel arra, hogy vannak olyan területek, ahol nem lehet „virágnyelven” beszélni. Készítsd fel őket is, hogy a vita hevében elhangzó gondolatok nem feltétlen arról szólnak, akinek címzik! Tanuljanak meg jól adni, és jól fogadni.

Ebben a korban nagy az igazságérzetük. Alapozz erre a vitákban is, és érd el, hogy saját igazságukat úgy tudják kifejezni, megértetni a másikkal, hogy közben ne okozzanak sértődést, fájdalmat. Válassz ki témákat, tegyél fel kérdéseket, alkossatok csoportokat, ahol egyiknek az egyik, másiknak a másik válasz mellett kell érvelnie. Akkor is, ha épp azzal nem ért egyet. Ezzel látókörüket szélesíted, érvelési technikájukat fejleszted. Válassz hozzájuk közel álló témákat (pl. párkapcsolat).

Mutass példát!

A vezetés elsősorban példa. Ez fokozottan igaz abban a korosztályban, ami a példaképek keresésére és követésére épül. Mutasd meg az életet, a döntéseid, a vívódásaid (mindazokat, amiket meg tudsz mutatni, vagy amikről már tudsz beszélni) – a kósák a hitelességet és az „átküzdött”, átélmelkedett, személyes válaszokat keresik. Vagy sokszor még azokat sem, csak valakit, aki szintén az úton jár, de már néhány lépéssel előttük. Használj bátran a magad és a vezetőtársaid személyes példáit, az idősebb cserkészek megéleseit. Vigyázz arra, hogy ha egy kósza csalódik a példaképében, az akár a teljes elforduláshoz is vezethet – nagy tehát a felelősség.

Jelen korunk követendő mintái mellett beemelhetsz a történelemből ismert személyeket is, akiknek megmutathatod bejárt útjukat – ez hasznos lehet, ugyanakkor csak segítség, de semmiképp sem fogja pótolni a te egyéni példádát előttük.

Állíts eléjük méltó kihívásokat!

A szélsőségség a kószák jellemzője: igénylik és keresik a hozzájuk méltó, küzdelmet, kihívást jelentő feladatokat, ugyanakkor könnyen el is keserednek a kezdeti kudarcélményektől.

Csak akkor tudnak a sikerélmények által növekedni, ha nekik való, szellemi, fizikai kihívást jelentő akadályokat győzhetnek le, vagy elismerésre méltó teljesítményt tudnak letenni az asztalra. Pontosán ismerned kell tehát az őrsödöt ahhoz, hogy a léceket a megfelelő magasságba helyezhesd.

Ne felejts el az értékelhető teljesítmények mellé pozitív visszajelzést adni, dicsérd meg elvégzett munkájukat – de ne legyél átlátszó! Ebben a korban már hangsúlyt helyezhetsz a közösségi értékelésre: Hogyan éreztük magunkat feladat közben? Mit tehetünk volna jobban? Hol akadunk el? Hogyan lehetett volna még jobban megoldani a feladatot? Mit kellett volna tenni ehhez az egyének szintjén? stb.

Adj nekik korosztályuknak megfelelő programokat!

Legyen szó akár közös filmnézésről, beszélgetésről, túráról, falmászásról. Hagyjátok el egyre többször a csapatotthont, legyenek őrsgyűléseitek a természetben, a (közeli) faluban, városban. Szerveztetek programokat az azonos korosztályú ellentétes nemű őrssel. Beszéljete a párokapszatról, hívj meg hiteles előadókat. Ebben a korosztályban tudatosan tudod formálni a jövőjüket, segíteni a döntéseiket.

2.1.2. A cserkész korosztályban megvalósult célok

Kószakor elején már akár nyolcéves cserkészmuálttal is rendelkezhet az őrsöd. Cserkészkor végére pedig el kellett érjétek a következő célokat EINK részterületenként:

Lelki terület: Középkiskolás kószád aktívan részt vesz a hívó közösség életében. Önállóan részt vesz, feladatokat lát el, elvállal a szentmisén, istentiszteleten, érti annak menetét, keretét. Nyitott Isten üzenetére. Rendszeres lelkiismeret-vizsgálatot végez.

Érzelmi terület: Felismeri saját érzelmi megnyilvánulásait, azokra képes reagálni (öntudatosság). Saját érzelmeitől függetleníteni tudja cselekedeteit (önirányítás). Képes lelkesülni a közösségben és közösségért végzett munka iránt (önmotiválás). Képes felismerni a környezetben élők alapvető érzelmi megnyilvánulásait, és megérteni, valamint értékelni mások cselekedeteinek indokait. Képes közösségein belül a másokkal való együttérzésre (empátia). Korosztályi szinten képes kapcsolatok kialakítására és fenntartására (kapcsolatteremtés).

Testi terület: Érdeklk testének változásai. Felismeri testének adottságait, fejleszthető tulajdonságait. Táplálkozása változatos, hajlandó az újdonságok kipróbálására.

Értelmi terület: Nyitott az új ismeretekre, melyeket már tágabb környezetéből is képes befogadni. Az új ismereteket képes tapasztalatai közé beépíteni. Érdeklődése a külvilág felé fordul. Jó megfigyelővé válik. A valósághoz közelítő képet alakít ki a külvilágról. Következtetési képessége fejlődik, felfedezi az ok-okozati összefüggéseket.

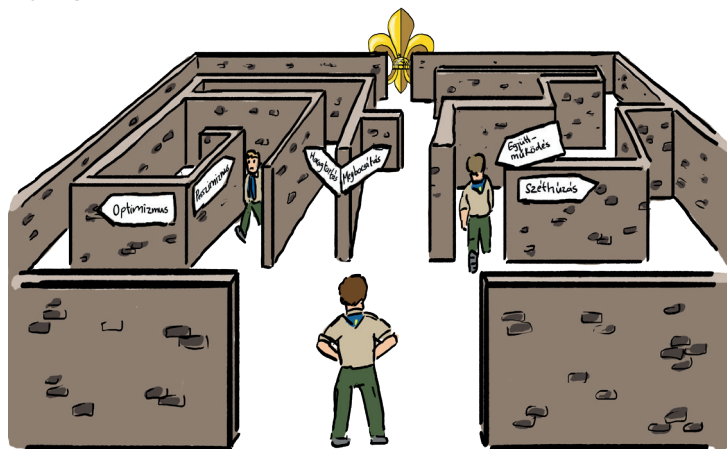
Társas terület: Képes felismerni feladatait egy kis közösség életében (őrsének életében). Társai iránt képes a megértésre, elfogadásra.

Ha úgy érzed, hogy a cserkész korosztály végén elérendő célokból még nem sikerült mindent megvalósítanod, kérd rajparancsnokod segítségét, és legkésőbb a kósza korosztály első évének végére érijétek el ezeket.

Ez azért szükséges, mert ezekről az alapokról kell indulnotok. Innen kell eléred a következő fejezetben taglalt nevelési célok teljesülését órsoddel.

Felhasznált irodalom:

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

2.1.3. A kósza korosztály végén elérendő célok

A négy együtt töltött kószaév végére az alábbi célokat kell elérnetek rész-területenként:

Lelki terület: Cselekvően részt vesz a hívó közösség életében a szentmiséken, istentiszteleteken kívül is. Képes cselekedeteit az isteni parancsok szempontjából értékelni, cselekedeteit mérlegelni. Nyitott Isten üzenetére, életét igyekszik ehhez viszonyítani.

Érzelmi terület: Képes felismerni érzelmeit és azok változásait, tisztában van érzelmei és cselekedetei közötti összefüggésekkel (öntudatosság). Érzelmei kitörései felett tud uralkodni, képes érzelmeit alárendelni a közösségi céloknak (önirányítás). Képes lelkesülni a közösségben betöltött szerepe és a közösségekben és a közösségért végzett munka iránt (önmotiválás). Képes azonosulni a körülötte élők érzelmeivel (empátia). Kortársaival képes kapcsolatokat kialakítására és fenntartására (kapcsolatteremtés).

Testi terület: Ismeri testének jelzéseit, biológiáját. Fejleszti testének adottságait. Tudatosan karbantartja testét. Igénye van a higiénia és a fitesszgre. Táplálkozása tudatos, figyel az egészséges táplálkozásra.

Értelmi terület: Tanulási képességeit felismeri, azokat képes tudatosan alkalmazni, fejleszteni. Tudatosan készül leendő szakmájának kiválasztására. Nyitott az elvontabb tudásanyag irányába.

Társas terület: Képes felismerni és önállóan ellátni feladatait egy nagyobb közösség (raj, csapat) életében. Érdeklődő a társas kapcsolatok iránt.

Ezekben a nevelési célokban a „gyerekből felnőtté válás” szempontja az igazán fontos. A kósza korosztály ennek a folyamatnak a nagy részét lefedi, emiatt a nevelési céljainkban minden részterületen megjelenik egyrészt a látókörtágítás, másrészt a tudatosítás/tudatosulás igénye. Az a folyamat, aminek során az eléggé gyermeki nézőpontból kitekintenek a kószáink, megkérdőjelezzik az addigi gyakorlatot, majd körbenéznek más lehetőségek után, majd kipróbálnak néhányat, majd választanak egy olyat, ami már saját jogon a sajátjuk, és nem pedig egy örökölt/megszokott/rájuk erőltetett rendszer.

Így a kósza korosztály végére kitűzött nevelési céljaink eléréséhez egyik fontos segítségünk az önismeret fejlesztése és annak gyakorlása – érdemes elkezdeni a kószáink önmagukra figyelésének gyakorlását. Az ehhez kapcsolódó módszertan, játékok, gyakorlatok segítenek szembenézni a szokásainkkal, erősségeinkkel, gyengeségeinkkel, elfogadni az adottságainkat és fejleszteni azokat, amik fejleszthetők.

A másik fontos segítség a kommunikáció – egyrészt a másokhoz való kapcsolódás, másrészt az egyre tudatosabb önkifejezés gyakorlása miatt is.

Felhasznált irodalom:

Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv, Budapest, 2015

3.

Az őrsvetetés

3. Az őrsvetetés

3.1. A kósza őrsvetető személyes példája

A vezetés elsősorban példa – hallottad sokszor. Ám ez nem egy elcsépeelt mondat, hanem a szintiszta valóság! őrsvetetőként a kósza előtt is példa vagy. Példa, akire felnéznek, példa, akit követnek, példa, akire hivatkoznak. És persze példa, akit megkérdőjeleznek, akivel vitatkoznak.

Sok szempontból a fiatalok jövője a te személyes attitűdödön múlhat. A példamutatás hangsúlyossága pontosan ugyanakkora, mint más korosztályok esetében.

Vannak olyan területek, olyan speciális szempontok, amik ennél a korosztálynál kimondottan specifikusak (dohányzás, alkoholfogyasztás, szexualitás).

Dohányzás

Egészségügyi és pedagógiai szempontból a dohányzás semmiképp sem támogatható magatartás egy cserkészvezető esetén. Ám ha elmúltál 18, jogod van meghozni azt a felelős döntést, hogy rágyújtasz-e, dohányzol-e.

Ha mégis dohányzol, azt lehetőleg ne az őröd előtt tedd, de nem is szükséges eltitkolnod. Tudjanak róla, hogyha hódolsz ennek a szenvedélynek, ám lehetőleg ezt egyedül tedd, kizárólag a kijelölt helyen, és a cigarettacsikket mindig dob ki. Fontos, hogy lássák rajtad, hogy felelősen állsz a témához, és még fontosabb, hogy önnevelési célként tűzd ki magad elé a leszokást.

Alkoholfogyasztás

Hasonló a helyzet az alkoholfogyasztással is. Akkor is gyakorolnod kell az önmérsékletet, amikor az őröd nem lát. Nemcsak cselekedeteiddel kell példát mutatnod, hanem szemlélettel és önuralmaddal. Kérdéseikre a témával kapcsolatban válaszolj szívesen. A szülőkkel egyeztetve és velük egyetértésben szervezhetsz a felnőtt korú kószáidnak bor- és sörkóstolást. Nem cserkész kortársaikkal, osztálytársaikkal együtt valószínűleg találkoztak már, vagy találkozni fognak a túlzott alkoholfogyasztással. Fontos, hogy az ilyen felmerülő helyzetekbe lelkiileg felkészülten érkezzenek meg.

Szexualitás

Legyen előttem a cserkésztvörvény 10. pontja. Itt is érvényes, ami mindig: ne prédikálj róla, hanem éld meg a tisztaságot.

Ha kérdeznak, itt is fontos, hogy válaszolj. 14-15 éves korban már tarthattok egy-egy beszélgetést ebben a témában. Családjaikban ezt gyakran nem kapják meg, a 10.-es biológiaóra meg meglehetősen elkésett már.

Van elérhető jó és valláserkölcsi alapú szakirodalom a témában, például Varga Péter Spielhóznai vagy Dr. Tomka Ferenc Biztos út című műve.

Értesd meg velük, hogy az Istentől kapott keretek és szabályok, amelyek egyértelműen kiolvashatóak a Szentírásból, nem tiltások sokasága, hanem biztonságot nyújtó irányelvek, melyek a szeretetteljes házastársi kapcsolatban a testi (és egyben lelki) együttlétet, – amely az élet minden részterületére hat – a teljes önátadásból forrásozó gyönyörnek tartják.

3.2. Az őrsvezető általános feladatai a kósza korosztályban

Őrsi munkatervet írsz, figyeled az őrstagjaidat, reagálsz az érzéseikre, terelgeted őket, példát mutatsz. Őrsvezetőként minden korosztályban ezt csinálod. Miben mások a kószak, mint a kiscserkészek, a cserkészek vagy a vándorok?

Korosztályváltással, **módszertanváltás** kell, hallhattad sokszor. Lehet, hogy végigéltél már egy ilyet a kiscserkész-cserkész váltáskor, ami elég éles átmenet. Nos, ez is olyan éles, meg nem is.

Éles váltás, mert kinőttek (kinőttek?) a gyermekkorból. Az eddig bevált játékokat, az eddig használt módszertanokat unni kezdik, mert ők már nagyok („*De tényleg! Nem vagyunk dedósok!*”)

„*Nagyok, de nagyobbak akarnak lenni*”- írta Hosszúpuska¹ egy régi Vezetők Lapja cikkben, és tényleg ez a legjobb kifejezés rájuk. A korszak, a pubertás, aminek elszenvedői, leginkább egy kifutópályához hasonlítható, folyamatosan gyorsítanak, és végül a levegőbe emelkednek. Ezt a gyorsítást kell segítened és terelgetned.

Egyrészt kíváncsi vagyok, hogy fiatalos lelkülettel rendelkez, lendületes legyél, hogy együtt tudj pörögni az őröddel, partnerük legyél azokban a jó dolgokban, amiket kitalálnak. Másrészt sokkal megfontoltabbnak is kell lenned náluk, hogy a kellő pillanatban leállíthasd őket, ha szükséges. Ideális esetben egy kósza vezető 4-7 évvel idősebb az őrénél, így a partneri és a tekintély viszony egyensúlya jól biztosítható. Itt tökélyre vihető az a bizonyos vidám és meggondolt magatartás.

Az **évközi munkában** tettvégyukat csatornázd be például azzal, hogy egyre több részt az őrsgyűlésből engedj át nekik, készüljenek ők az adott képzési anyaggal, amit aztán átadnak a többieknek. Használj bátran a próbarendszert!

Buzdítsd az őrödet, hogy készüljenek fel egy-egy különpróbára, és tegyék is le azokat. Komoly motiváló tényező, különösen, ha rajtad is látják, hogy büszkén viseled különpróba jelvényeidet.

Szintén jó gyakorlat lehet, ha évente néhány nagyobb feladatot vállaltok el az őröddel (pl.: láncingkészítés keretmeseruhának, cserkészotthonban kisebb javítási munkák, kisfilm készítése, templom tornyának a kitakarítása stb.), lényeg, hogy ez egy nagyobb volumenű, az őrsgyűlések keretét túllépő projekt legyen. Fontos, hogy ők vállalják el, a saját döntésük legyen, viszont következetesen vasald be rajtuk, hogy amit vállaltak, azt vigyék is véghez. („*Vállaltad, vagy nem vállaltad? Ha vállaltad, akkor ne lekvárkodj, hanem csináld!*” Kerényi Lajos Sch. P.)

Kósza őrsvezetőként egy komoly kihívásra is reagálnod kell, ez pedig a **kortársak hatása**, ami a cserkészeten kívül éri őket, és elvonja őket a cserkészettől. Nagyon sok tényező tartja a fiatalat a cserkészetben (barátságok, jó élmények, élő közösség, jó programok, az őrsvezető személye stb.). Ezzel szemben kevesebb elvonó faktor áll szemben (tanulás, továbbtanulás, más társaságok stb.), a veszély inkább abban rejlik, hogy a cserkészet meg-tartó kapcsolai sokkal kisebb felületen kötik a fiatalot mozgalmunkban (hiszen csak a cserkészetben kerül kapcsolatba ezekkel az erőkkal), míg a cserkészettől elvonó hatásokkal sokkal nagyobb felületen találkozik. (Vö. napi 7 tanóra és heti 90 perc őrsgyűlés.)

Őrsvezetőként a programszervezés továbbra is feladatod. A **programok**, amiket szervezel nekik, jellegükből adódóan készülésiigényesebbek, esetleg anyagi vonzatuk is lehet, viszont olyan eszközöket adnak a kezébe, amikkel megtarthatod és fejlesztheted kószáidat. Ilyenek lehetnek különböző kulturális programok vagy háromnapos portyák, kisebb mozgótáborok stb.

¹ dr. Grynaeus András cst (205.)

Ha **új tagok érkeznek az őrsbe**, őket szükségszerűen be kell vonnod a közösségbe. Valószínűleg 4-8 éve együtt levő lány őrsökbe ebben a korban már nagyon nehéz új tagot integrálni, míg fiú őrsöknél ez azért többé-kevésbé zökkenőmentesen véghezvihető.

Az új taggal legyél türelmes, neki az alapoktól kell kezdenie a cserkészstudás elsajátítását. Itt is kívánatos, hogy bevond az őrs tagjait is. Ez nekik is jó lehetőség a különböző tudományok felfrissítésére, elmélyítésére.

Fontos tényező, hogy az őrsöd abban a korban van, amikor megnyílik előttük az őrsvezető-képzés, és a **vezetővé válás** lehetősége. A leendő vezető tagok kiválasztásában parancsnokod számítani fog a segítségedre és a meglátásaidra. Támogasd a leendő vezető őrsztageidat a képzés során! Ne feledd, az eseménynaptárak tervezésénél innentől a vk képzési alkalmainak időpontjait is figyelembe kell vennetek.

Törekedj arra, hogy ne maradjanak ki vezető tagjaid az őrsből és az élményekből. Ne hagyd, hogy hanyagolják a jelenlétet az őrsgyűléseken, egyéb őrsi programokon, mert ezek azok, ahol töltődni tudnak, és a hosszú távú vezetői működésük érdekében meg kell előznünk azt, hogy kiégjenek és feladják. A korosztályi lét az alap, a vezetői szolgálat erre épül.

Itt még egy fontos dolog: figyelj oda, hogy az őrsgyűléseken a témák ne terelődjenek a már vezető tagok őrsreire, és ne engedd, hogy az őrsöd vezető tagjai csak egymással kommunikáljanak.

Ugyanitt merül fel igazából a **kétésebességes őrs** problémája: össze kell hangolni a vezető és nem vezető őrsztageidat. Nagy valószínűség szerint kisebb-nagyobb feszültségek alakulhatnak ki az őrsben: a nem vezető érezheti magát másodrendű cserkésznek, vagy a vezető őrsztagek sokkal kisebb energiával vetik bele magukat a korosztályos programokba. Fennáll a klikkesedés veszélye is, ezen ugyanazon módszerekkel segíthetsz, amik a korábbi időkben már beváltak (vegyes munkapárok vezető és nem vezető őrsztagekkal stb.). A legjobb megoldás, ha markáns korosztályi öntudatot, vonzó és vagány programot tudsz nyújtani nekik. A siker nem garantálható, de erősen valószínűsíthető.

Ha **újonnan alakuló őrsről** van szó, ugyanúgy kell eljárnod, mint más korosztályoknál: ismerjék meg egymást, alakuljon ki az őrsi öntudat, legyenek ennek külső jelei, közös élmények stb. Érdemes lehet a megalakulás után két hónapon belül valami nekik szóló, őrsgyűlésen kívüli programot szervezni, amire mindenki el tud jönni, ez jó lehetőség arra, hogy alaposan megismerjék egymást, és jól összerázódjanak.

Végül a legfontosabb, most is érvényes kérés: szeresd az őrsödet! Szeresd őket, és imádkozz értük, mert szükségük van rá.

3.3. A kósza korosztály különleges vezetési kihívásai

A kósza irányítása olykor kész küzdelemnek tűnik: látványos testi, lelki, szellemi fejlődésen mennek keresztül, világszemléletük, az élethez és a cserkészethez való hozzáállásuk is alapjaiban változik meg.

A kamaszkor hullámmászásához nem könnyű feladat vezetőként igazodni: rugalmasság, folyamatos tájékozódás és legfőképp türelem szükséges. Könnyen előfordulhat, hogy egyik hónapban a teljes elutasítás a fő gondolat, majd a következőben a szélsőséges kiállást élhetjük meg.

A kérések, utasítások értelmét meg kell mutatni a kószáknak, hogy a törvény valósággá váljon. Ők már mindenben kételkednek, mindent megkérdőjeleznek, és még ha úgy is tűnik, hogy a válaszodat

megértették, egyáltalán nem biztos, hogy el is fogadják azt. Ez pedig különlegessé teszi a munkádat. Az a cserkész univerzum, amit eddig felépítettél velük, nekik, alapjaiban meg fog rengeni. Ez korosztályi sajátosság: nemcsak a cserkészletben, hanem az élet minden területén mindent megkérdőjeleznek a kamaszok.

Ahogy az őröd változik, neked is változnod, fejlődnöd kell! **Új vezetői stílusra** van szükség: vezetői módszereidet demokratikusabbá kell alakítanod. A kinyilatkoztatások, a „kézi vezérlés” kora lejárt: immár be kell őket vonnod az őrsvezetésébe, a fontos döntésekbe, a programok szervezésébe.

Az őrsgyűléseknek új formában kell működni. Már nem kell őket feltétlenül lefárasztani, nem kell annyit játszani. Többet lehet és kell velük **beszélgetni**, és megnő a külső helyszínen szervezett programok aránya is. Az őrsgyűléseket máshogy kell előkészíteni, ügyelve arra, hogy az őrsgyűlések továbbra is változatosak, élvezetesek legyenek. Ez nehéz lesz, mert kószakorukra már ismerik a módszertani tárházat. Ennek frissítésére jó lehetőség az őrsvetési továbbképzés.

Néhány ötlet:

- Legyen **külső helyszínen** az őrsgyűlés: menjetek falat mászni, üljetek be egy cukrászdába/teaházba/kávézóba eszmecezeré, sportoljatok közösen, menjetek előadásra, koncertre stb.
- Hívjatok adott témában **külső előadót**: papot/lelkészt, orvost, rendőrt, vállalkozót, pszichológust, más csapatból vezetőt stb.
- Osszatok ki témákat egymás között, amikre készülnek az őrstagok, és ezekkel a témákkal foglalkozzatok őrsgyűlésen. Alakítsák ők a foglalkozásokat!
- **Egymás otthonában** tartsatok őrsgyűlést, ahol magatoknak főztök, ezek igen jó hangulatúak tudnak lenni.
- Nézzetek közösen (értelmes) filmet, amiről aztán beszéltek, vitatkoztok.
- Rendezetek **disputaversenyt**, játszatok szituációs játékokat: ebben a korban már meg lehet és kell is tanulni a szereplés, véleményformálás, kulturált vitaközlés fortélyait.
- Ismerjétek meg szakágakat, vegyetek részt szakági rendezvényeken!
- **Különpróbatételek** valamiből, adott próbára építsd fel az őrsgyűléseket stb.

Fel fog támadni bennük az igény, hogy az őrsgyűléseken túl is találkozzatok, akár többnapos programok keretében. Itt is számos lehetőség áll előttetek:

- Nyugodtan mehetnek extrémebb helyekre őrsi túrára (pl.: Bükk – Farkasgödör, vagy bivakolás valahol)
- Nyáron 4-5 napos őrsi program közösen: **bringatúra** a Balaton körül, mozgótábor, **evezős túra** stb.
- **A határon túli magyarlakta területek** is bejárhatók: egy erdélyi vonatos körutazás, vagy egy tátrai gerinctúra is rendkívül vonzó lehet.
- Legyenek az ellentétes nemű kószák őrssel/őrsökkel is közös programok, erre növekvő igény fog mutatkozni. Jó ötlet **rajportyát** szervezni, akár a tábor keretében is.

A táborról

A kószák aktív tábori részvétele mindig kritikus kérdést jelent. Egyrészt megjelennek olyan konkurens programok (fesztiválok, külföldi utak stb.), amelyek a tábornál vonzóbbak lehetnek számukra, másrészt nem találják a korábbi tábori keretek között a helyüket. Kezeljük megértéssel és rugalmasan a helyzetet: indokolt esetben, egyéni elbírálás (szülővel való konzultáció) nyomán engedélyezhetjük a résztáborozást. Fontos, hogy a közösség része maradjon a kószák, a tábor pedig a legnagyobb élményforrás lehet! Lehetőség szerint ne

tiltsuk el ettől őket! Ehhez viszont az is szükséges, hogy megtaláljuk a nekik megfelelő programokat, a szolgálat és a szórakozás helyes arányát:

Kapjanak konkrét feladatokat a táborban:

- programszervezésben való segítségnyújtás, kisebb őr segítése;
- GH-s besegítés, előtábor, raktárosi feladatok stb.;
- a táboron belül akár **2-3 napos portyára** is elmehetnek, akár rajilag is;
- legyen nekik szóló külön program, ami tényleg őket szólítja meg (éjszakai túra, interaktív városi vetélkedő, barlangászás, másik csapat kószáival közös program stb.);
- lássák a vándorokat (kik külön altáborban, külön napirenddel működnek), legyen számukra vonzó alternatíva a vándorrá válás;
- biztosítunk időt arra, hogy a vezetőként is dolgozó kószák együtt lehessenek anyaőrsükkel/rajukkal a táborban egy-egy estére legalább.
- Érdemes újragondolni az önálló kószá tábor helyét és idejét, ahol minden kószá megélheti kószaságát! Hatalmas lehetőség az önállósodásra a mozgótáborok szervezése, közös megvalósítása.

Ötletek, tippek a kószá korosztályhoz:

- Adj teret nekik! Hadd valósítsák meg az elképzeléseiket, hadd bontakozzanak ki – észben tartva a kószaságukat!
- Ne vedd személyes sértésnek, ha a kötetlenebb, baráti programokat választják az őrsgyűlés helyett!
- Adj neki nagyobb szabadságot, megfelelő kontroll fenntartásával!
- Tudd, hogy az őrstagod milyen közegben mozog, tájékozódj stílusáról, hobbijairól, kedvenc időtöltéseiről!
- Bízz benne és ezt jelezd is neki!
- Legyél megbocsátó! Ez nagyon fontos, hogy melletted maradjanak.
- Imádkozzál értük, gondolj rájuk sokat!
- Alkossátok újra a közös őrsi szabályokat, amiket mindenki elfogad és betart.

Külön problémaforrás lehet ebben a korosztályban az alkohol, a cigaretta, esetleg a kábító-szer kérdése is. Tudd, és tartsd mindig szem előtt, hogy 18 éves kor alatt törvény szerint is tilos az alkohol és a cigaretta vásárlása. Ám azt is figyelembe kell venni, hogy a gyakorlat mere-deken mást mutat, a korosztályi közeg (osztálytársak, barátok) hatására a kószák úgys kapcsolatra kerülnek az itallal, cigarettával. Legyél megértő, türelmes, empatis: cser-készprogramoktól tartsd távol ezeket a szenvedélyeket, ugyanakkor egy külsős programon, ha őrstagjaid alkoholt fogyasztanak vagy cigarettáznak, ne botránkozz meg, ne ítél el őket. Legyél nyitott, beszéljetek a témáról, **tabuk nélkül!** Fontos és példaértékű a **saját hozzáállásod** is: a kulcs a **hitelesség**. Magyarázd el nekik, hogy te mit és miért teszel, vagy nem teszel, engedd, hogy megérthessenek. Egy értő és szerető közegben sokkal könnyebb őket a helyes irányba terelni, mint tiltással és elutasítással.

3.3.1. A kószá őr már vezetővé vált tagjai

Cserkész korosztályból kinőtt őrünk egyik természetes velejárója, hogy egy, két (esetleg több) őrstagunk őrsvetői képesítést szerezve őröt kap, és maga is őrsvetetővé válik. Örülj neki, hiszen ez a te vezetői munkád elismerése is!

Őrstagod vezetői szolgálatot vállal, aminek következtében időbeosztására még jobban oda kell figyelnie. Továbbra is a kószá őr tagja, töletek kapja meg a korosztályi feltöltődés lehetőségét, a programokat, a kószá korosztályi élményeket. Fontos, hogy kapcsolata továbbra is szilárd legyen anyaőrsével. Már évek óta együtt vagytok, az őrsgyűlések időpontja talán nyolc éve ugyanabban az időpontban van. Így biztos lehetsz benne, hogy vezetővé vált őrstagod nem ebben az időpontban fog őrsgyűlést tartani.

Támogasd őrsvezetői munkáját, munkájukat. Keresd elő korábbi munkaterveidet, amelyekkel segítheted őket, amelyekből ötleteket meríthetnek, így időt spórolsz nekik és támogatást nyújtasz. Hallgatni fognak rád, hiszen továbbra is te vagy az őrsvezetőjük, te vagy nekik a példa, ezt ne felejtsd!

Őrsötök most kezd igazán baráti közösségé válni. Ez vezetővé váló tagjaitok számára is nagy segítség, támogatás. A tipikus cserkésztevékenységek kicsit vissza is szorulhatnak, és a hangsúly áttérlődik a közös „civil” tevékenységekre. A fiúknál ez gyakorlati tevékenységekben nyilvánul meg, foci, túra vagy közös barkácsolások, motorbicikli-szerelések, a lányoknál inkább a közös „mi újság veled” kávéházas beszélgetésekben. Mindez annál is inkább fontos, mert az adott esetben eddig egy iskolába járó gyerekek más-más középiskolába kerülnek, így egy sor korábbi „közös” kérdésük már nem közös, hanem „saját” lesz, azaz változnak az érdeklődési irányok. A közösségük megtartásában, a felnőtté válásuk folyamatának korai szakaszában lehet az őrsi közösség biztos háttér nekik. Mindez a támogatás az őrsvetővé vált őrstagjaid számára azért is fontos, mert kezdő vezetőként is számos kérdésük van, amit te tudsz megválaszolni nekik, így az őrsi közösség tudata még fontosabb nekik.

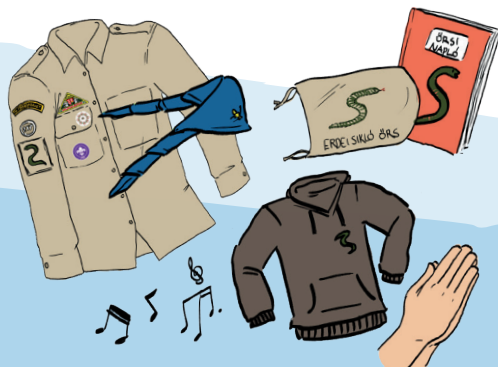
3.4. A kósza őr külsőségei

Az őr külsőségeiben megjelent elemek az őr egységét, jellegzetességét, virágzását testesítik meg.

A kószák serdülnek. A serdülőeknek pedig minden fontos, ami az identitásukhoz, útkeresésükhöz, valahova tartozásukhoz kapcsolódik. Ezáltal a külsőségek is nagyon fontosak a számukra. A kezdetekkor (kiscserkészként, cserkészként) esetleg őrsvetők vagy (nagy)szülők által hímzett őrsi zászló már nem feltétlenül a legmenőbb jelképe az őrsi összetartozásnak. Vannak őrök, ahol már cserkész korosztályban megjelenik a közös őrsi póló. Amennyiben ez elmaradt, akkor a kószáknak különösen fontos, hogy más őröknek, más csapat cserkészének és más területeken a kortársaiknak megmutathassák, hogy ők milyen közösség szerves tagjait képezik. Az őrsi póló, pulcsi egyik elengedhetetlen kelléke a „kószaságnak”. Ezt lehetőleg az őr közösen tervezze meg, találja ki és tüntesse fel rajta azokat a szimbólumokat, amik a legjellemzőbbek az őrre. Ne lepődjünk meg, ha kószáink nem tudnak megegyezni a közös felső színében vagy típusában. Bátran merjünk tág keretek között gondolkodni. Nem baj, ha az őr külsőségeiben megjelennek közös elemek, szimbólumok, de közben az egyén is teret kap, így pl.: azonos a felirat, minta, de más színű a pulcsijuk, vagy csak a hímzés rajta.

További ötletek az őrsi egység kifelé megnyilvánuló jeleire: csajkaszák, bögre, párna, esőkabát; lányoknak: hajdíszek, fülbevaló, szoknya, táska; fiúknak: bicska, hátizsák, softshell, cipőfűző, öv, csuklószorító.

Gyakorlatilag bármilyen közös tárgy lehet a közösség egységének megnyilvánulása külsőségekben, amely a cserkészlet alapelveit nem sérti. Bátran kérdezzük meg kószáinkat, hogy mihez lenne kedvük, lehet olyan ötletet dobni, amire mi nem is gondolnánk!

3.4.1. Az egyenruha a kószáknál

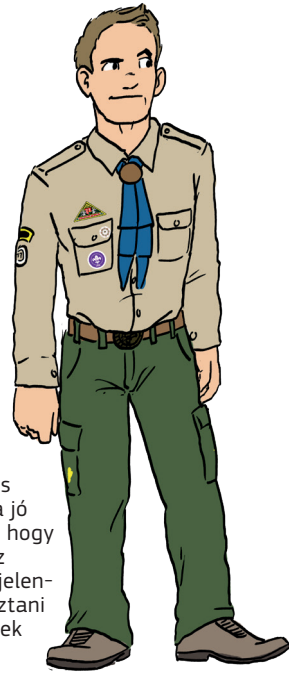
Az egyenruha több fontos funkciót is betölt:

- a cserkésztestvériség és a közösség kialakításának eszköze, szimbóluma;
- tükrözi, hogy viselője tudatosan vállalja a cserkészet értékrendszerét, eszmeiségét;
- információkat is szolgáltat viselőjéről;
- és motivációs eszköz is.

Ebben a korosztályban már elérhető, hogy a kószák az egyenruha viselésével kifejezzék a fogadalmukban vállalt értékkezősséget. Ehhez arra van szükség, hogy az őv összetartó, baráti közösséget alakítson ki, amelyhez szívesen tartoznak a kószák. Olyan közösségi légkört és szemléletet, amelyben természetes az egyenruha viselése.

A kószák már sokféle programon részt vesznek, s ezáltal lehet az egyenruhájuk is egyre színesebb és gazdagabb. Ez a kisebbeknek mutat nagyszerű lehetőségeket és követendő példát.

A kósa korosztály már gyakran találkozik más csapatok kósaival, s egyre gyakrabban alakul ki az az egészséges versenyszellem, ami a jó munkát, a teljesítményeket hozza előtérbe, és büszkének lesznek arra, hogy látható rajtuk a tapasztalat a tudás, a különpróbák. Mivel ők már az egyenruha összes részét megismerték, és tudják az egyes jelzések jelentését, így ténylegesen számos információt tudnak magukról megosztani azzal, hogy felvették az egyenruhájukat, és egy pillanat alatt képesek más egyenruhájáról leolvasni, amit az illető magáról megosztott.

Külön gondot kell fordítanunk arra is, hogy szabályosan hordják az egyenruhájukat. Gyakran a kamaszkorból fakadó lázadás az oka, hogy kitűrve, kigombolva, vagy egyáltalán nem is hordják a cserkészinget. Mesélj sokat arról, hogy neked miért fontos, mikor jutottál általa megbecsüléshez, előnyhöz, mekkora társadalmi értéket képvisel (pl. árvízi munkáknál hallgattak rád) stb. Mutasd meg nekik más országok egyenruháit, mutass dzsemboris felvételeket, ahol látható, milyen erőt képviselnek az egyenruhások.

A szülőknek, illetve olykor a kószáknak maguknak komoly anyagi megerőltetést jelenthet az egyenruha beszerzése, annak lecserélése. Segítséket őkét különféle lehetőségekkel, pl.: a használható állapotú, kinőtt egyenruhák megvásárlása, ezek továbbadása az újaknak, egyenruha-vásárlási támogatás biztosítása stb. Fejlesszék az egyenruha gyakorlatias részeivel a ruhatárukat (nadrág, pulóver bárhol használható!)

3.4.2. Az őrsi induló és a csatakiáltás

Őrsöd egységét, menetelés közben az őrsi induló éneklésével is ki lehet kifejezni. Kósa őröd tagjai már jó ideje együtt vannak, így már betéve tudják az indulót és jó pár csatakiáltás változatát is túl vannak. Hogy mindez ne legyen unalmas, „*fejleszthettek*” új versszakokat, vagy külön tábori indulót írhattok a csapatáborok, kószatáborok alkalmával. Választhattok egy új népdalt vagy katonadalt, és arra írhattok új indulót, ha őröd benne van. (Kerüljétek továbbra is a nem népdal vagy nem katonadal alapdallamokat.)

Indulótok tartalmazhatja eddigi korosztályi élményeket is, így lehet benne olyan rész, ami kiscserkész, olyan, ami cserkész és most már olyan rész is, ami kósa életetekre emlékeztet titeket.

Az őrsi induló segít a belső egység megteremtésében is, amellet, hogy kifelé is jó hangzik, hiszen egy jó őrsi induló nem az őrsvetető saját munkája, hanem a közös ötletek, poénok formába öntött változata. Természetszerű, hogy az őr „legpoétább” tagja írja le, de a közös munka elengedhetetlen. Az a jó, ha minél frappánsabb, minél több és mélyebb közös élményre emlékeztet titeket!

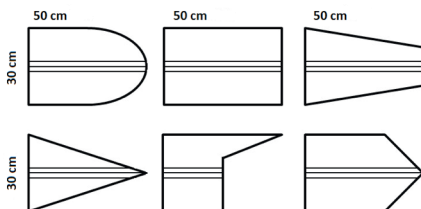
3.4.3. Az őrsi zászló

Ha kiscserkész korotoktól együtt vagytok, akkor őrsi zászlótok átesett már pár mosáson, tisztításon. Talán kettő is van, egy, amit még kiscserkészként rajzoltatok és még egy, ami cserkész himző tudásotok megmutatója.

Tetszőleges alakú és színű, az egyik oldalán rajta van az őrsi névadó képe, a másik oldalon pedig az őrsi névadó neve, és természetesen van rajta nemzeti színű szalag. Csak ti tudjátok, hogy milyen őrsi titkok fűződnek hozzá. Erre biztos kíváncsiak lesznek csapatotok kiscserkészei is. Vándoraitok meg biztos állítják, hogy ők bizony tudják a titkokokat, pedig csak rosszul sejtik.

Az őrsi zászló az őr egységének leginkább látványos megnyilvánulása, az őrsi egység legelterjedtebb kifejezője. Alapszínei lehetnek csapatonként egységesek is, de leginkább az őr által választott színeket használva. Középen vízszintesen legalább az egyik oldalon nemzeti színű szalag helyezkedik el. Amennyiben kétszínű a zászló, úgy a nemzeti színű szalag takarja is az anyagok összevarrását. A zászlórúd 2-3 cm átmérőjű erős, 2 m-es „cserkészbot”, amire alul felül és középen elhelyezkedő szalagokkal rögzítjük a zászlót.

Kósza őröd zászlaja több őrsi portyát, tábort is megjárt már. A kiscserkészek tátott szájjal hallgatják a hozzá kapcsolódó történeteiteket. Természetszerűen zászlótokat továbbfejleszthettek, szélére zsinórdísz, vagy az őrstagok számának megfelelő számú bojtot készíthettek rá, mindenki a saját magáét. De helyezhetek rá tábori emlékszalagokat is, ha úgy gondoljátok.

A kósza sokat látott zászlajukkal még büszkébben mennek bárhová, és ott van a zászlajuk a portyákon, tűrákon, táborokon, s természetesen a fogadalomtételen. Ha őrötök kószaaként alakul meg, akkor már „elég nagyok”, hogy gyorsan elkészítsék. Sőt! Lehet, hogy valaki még varni is tud géppel és szépen össze tudja illeszteni a zászlófeleket.

A zászló, ha őrötök jól működik szent, tűzbe mennek érte, s később, akár felnőttcserkészként, az egyik legszebb emlék. A zászlót az őr megalakulásakor még nem kell azonnal elkészíteni, de az első táborozáson már legyen meg.

Felhasznált irodalom:

Edöcsény András, *Az őrsvetető*, MAK, Budapest, 1990;
 Bodnár Gábor, *Cserkészkönyv I.*, Püski, Budapest, 1989
 Magyar Cserkészszövetség, *Arculati kézikönyv*, Budapest, 2015

3.4.4. Az őrsi jelvény, jelkép

Az őrsi jelkép az őr egyik önkifejezése. Egy jól megválasztott őrsi állat vagy növény az őr szimbólumává vált már kósza korosztályra. Egyet jelent az őrssel. Amennyiben Magyarországnak csak egy kisebb tájegységén őshonos az őrsi állat vagy növény (pl.: homoki vipera, vagy száratlan bábakalács), szervezzetek oda őrsi portyát, hogy a bennünk élő kép még teljesebb legyen, minél többet megtudjanak, feltérképezzenek választott jelképükről.

E jelkép jelvény formájában elkészítve bárhová felvarrható tovább erősítve, megjelenítve az őrsi egységet. S mint a zászló kis másolataként erekle minden őrstagnak, főként később, amikor saját őrse lesz, vagy pl. költözés folytán másik városba, csapatba kerül.

3.4.5. A kósza őrben alkalmazható egyéb szimbólumok

Őrsötök sok szimbólumot alkalmazhat, faragott őrsi zászlócsúcsot, közös szokásokat, titkos jelet, egyedi kézfogást. Egyik legszebb, ha az őrnek saját imája, imaszokása van. Lehet őrödnek „titkos helye” is ahol rendszeresen találkoztok valahol pl. a városszéli erdőben, vagy egy parkban, vagy a közeli hegyekben vagy – ennél a korosztálynál – egy kávézóban, teázóban. őrsi egységeketek kifejezhetitek még őrsi pólóval, pulóverrel is, amin őrsi jelvényetek és esetleg az egyes tagok neve is szerepel. Készíthettek őrsi karkötőt is.

Ne feledkezzetek meg az őrsi naplóról sem. Vezethetitek papíralapon, de akár digitálisan (őrsi honlap, blog, közösségi oldal) is. Manapság már könnyen összeszedhető, tárolható szerkeszthető az őr története. Később évek, évtizedek múltán pedig előhossa az emlékeket. Kiegészíthetitek mindezt saját őrsi, időszakos kiadvánnyal is, pl. a tábor után egy kis füzetet, őrsi újságot készíthetitek. Ez jó ajándék lehet a szülőknek is, de rajparancsnokotok is biztos örül egy ilyen kiadványnak. Sőt, ha jól megy a blogolás vagy naplóiírás, akár a csapat hasonló „médiadolgoit” is intézheti őrösök.

Mindent egybevetve, ezek a külsőségek valóban csak külsőségek maradnak, ha nincs benne őrsi szellem, azaz az őr tagjainak egymás iránti szeretete. A külsőségek elkészítése, megvalósítása nem maga a cél, hanem az eszköz őrünk építésére!

3.5. A kósza őr élete, a korosztályi cserkészélet jellemzői

A kósza korosztályú őr tagjai olyan korban vannak, amikor kihívásokat keresnek, sok esetben önmagukat keresik a „nagy kérdések” mentén (Ki is vagyok én? Mi az én hivatásom? stb.) az eddig végzett tevékenységeik céljait, értelmét megkérdőjelezik. Sokszor új közösségeket alakítanak ki maguk körül, régi kapcsolataik mélyebbek lesznek, vagy teljesen elfelejtődnek. A kósza készülnek a nagybetűs életre, és ez őrsi életükön is látszik.

Az őrsi élet hogyan reflektál mindarra a sok változásra és impulzusra, ami a kósza korosztályú őr tagokat éri?

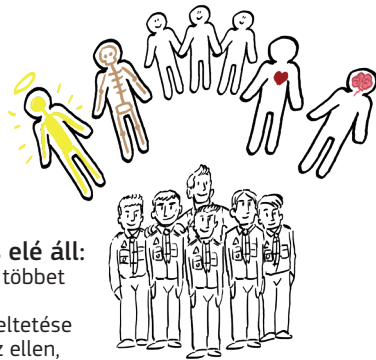
- Először is komoly változáson megy át az őr: Négyévnyi élmény már biztosan van az őrünk háta mögött (általánosságban, persze van, amelyik ilyenkor áll össze), mindez összeköti az őr tagjait, a baráti-bizalmi viszony elmélyültté vált. Az őr tagjai mindennek köszönhetően is sokkal jobban ismerik egymást, igazán összeforrt a közösség.
- Akár frissen alakult őrsről van szó, akár már jó ideje működő közösségről, az őr tagjainak életkora miatti korosztályi kihívásokra reflektálni kell. A jó őrsi élet ezt meg is teszi: keressük a kihívásszerű programokat (teljesítménytúrák, futóversenye, egy különpróba elvégzése, egy szakágban való elmélyülés). Ez nemcsak abban segít, hogy jó őrsgyűléseket tartsunk, hanem ezzel rengeteg új élményben lesz része az őrsi közösségnek, hiszen a közös „küzdelem”, kiélezett helyzetben való közös fellépés mind építően hatnak a kisközösségekre. Pont emiatt még gyakran, hetente-kéthetente van őrsgyűlés, de az sok esetben már valami komolyabb tevékenység a cserkész korban megszokott heti másfélórás alkalmaknál. A portya is kihívás-jellegű, de előfordulhat, hogy a közösségnek éppen arra van szüksége, hogy három napig lustálkodjunk. Pont emiatt ebben a korban teljesen rendben van, ha a balatoni nyaralóban tartjuk a portyát, vagy épp bivakolunk az erdőben.
- Az őr minden tagjának már van saját érdeklődési területe. Erre is reflektálnak az őrsi találkozások. Ez lehet olyan is, hogy az egyikőjük nagyon jól tud főzni, és ezentúl ő lesz a vacsifelelős, vagy akár abban is, hogy másikuk professzionálisan sportol, zenél, színészkedik – ekkor az őr testületileg megnézheti az előadást, ellátogathat a meccsre. Az őr tagjainak már mindenről van véleménye. Pont ezért, a társadalmilag elismert célok mentén állást foglalhatnak, és részt vehet annak népszerűsítésében, segítésében, pl.: segédkezés ételosztásban, karácsonykor cipősdoboz készítés, segítségnyújtás a helyi közösség életében. A közösen megélt szolgálat azon kívül, hogy jót cselekszünk ember-társainkért, még közösséget is épít.
- A kósza őr életénél mindenképpen ki kell emelni a csapatban betöltött szerepének változását. Az őr kezd a „nagyok közé tartozni”, így példává válik a korosztályban alatta levő őröknek. Hiszen sokszor már nem is résztvevői a cserkészeknek szóló programoknak, hanem segítői, csapattáborban „eszméletlenül” ügyes építményeket tudnak megépíteni, aminek a fél tábor csodájára jár. A „kicsik” sokszor megfogalmazzák magukban azt, hogy később ők is ilyen őrssé szeretnének válni. Ez természetesen büszkeséggel is eltölti a kósza őröt, de mellette nagy felelősséggel is jár, hogy milyen példát mutatunk.
- Amiben már teljesen eltér a kósza őr a cserkész korosztályútól, az az, hogy az őrnek igénye van a folyamatos kapcsolattartásra. Tehát az őrsi élet nem merül ki a heti őrsgyűlések alkalmain: itt már sokkal többről van szó. Közösségi oldalakon jelen vannak, ott akár egy csoportot is alkothatnak, egymással napi történeteiket, apró-vicces eseményeket osztják meg. Már személyes kérdéseikben is egymáshoz/őrsvezetőjükhez fordulnak. Az őr életét sok esetben már nem is igazán az őrsvezető alakítja, hanem az őr tagjai maguk. Az őv csak terelgeti az őröt, hogy az irány is jó legyen, valamint személyes jó példájával jár előttük, de ő maga is már inkább az „őr teljes jogú tagjává válik”.

3.6. Az EINK-dimenziók szerinti élet Lelki élet

Az Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv (EINK) szerint a kósza korosztály lelki élete a következőképp alakul:

„Cselekvően részt vesz a hívő közösség életében a szentmiséken, istentiszteleteken kívül is. Képes cselekedeteit az isteni parancsok szempontjából értékelni, cselekedeteit mérlegelni. Nyitott Isten üzenetére, életét igyekszik ehhez viszonyítani.”

A Kósza űrs űrsvezetője tehát jelentős kihívás elé áll:

- Ez a korosztály tudni akar. Még többet Istenről, még többet a teremtésről, az ember küldetéséről a Földön stb.
- Ez a korosztály lázad. A konvenciók ellen, eddigi neveltetése ellen, ha túl sok volt az eddigi keresztény „szokás” az ellen, ha túl kevés, az ellen.
- Ez a korosztály mindent megkérdőjelez. Fakad tudásvágyából, lázadásából. Tudni akarja, miért pont azok a dogmák, amik, miért pont ez a tartalom került a Bibliába, ami, miért kell elfogadni megkérdőjelezhetetlennek a szószékről hallottakat, kérdés benne, hogy míg az osztálytársak, kortársak nem tartják be az isteni törvényeket, pont neki miért kellene... és sorolhatnánk tovább.

Kósza űrs vezetőjeként tehát mindenképp találkozni fogunk valamilyen lelki vívódással űrsünk tagjai között. Lehet, hogy az első istenélmények ekkor tűnnek fel, de az is lehet, hogy a középiskolába történő iskolaváltás és az új környezet űrsünk (egy) tagjait inkább elfordítja Istentől. Lehet, hogy olyan tagja(i) is vannak űrsünknek, akikben hirtelen nagyon megnő a lelki szomj Isten iránt, ezért más, ilyen jellegű közösségeket is felkeresnek, amelyek, – ha az űrs ilyen témára abszolút nem nyitott – akár konkurenciaként is megjelenhet az űrsi közösséggel szemben.

Őrsünkre leselkedő veszélyek tehát ebből a szemszögből:

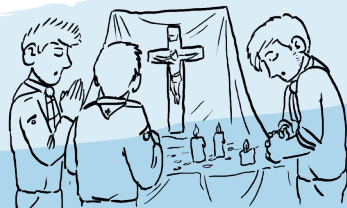
- Istentől való elfordulás, keresztény tanok tagadása – akár rossz élmények miatt is (pl. rosszul sikerült kötelező iskolai lelkinap).
- A nagy lelki szomj kielégítetlensége miatti új közösség keresése, abban való elmélyülés, a cserkészettől történő kikapás.

Lehetőségek:

Ha ügyesek vagyunk, akkor azonban az űrs előnyére is fordíthatjuk a fiatalok lelki vívódását. Érdemes beszélni mindezekről, akár négy szemközt, ha bármelyik űrstagunkon látjuk ennek igényét, de akár nyitott körben is. Előfordulhat, hogy ezek az alkalmak fogják megalapozni hitüket, hiszen ma már nagyon kevés lehetőség van a hit megélésére, abban való fejlődésre. Az is lehetséges, hogy ezek következtében újabb istenélményben lesz részük.

Praktikus ötletek:

Minden beszélgetésünkön – egyéni, vagy űrsi szintű –, és az űrsnek szánt lelki programokon arra kell törekednünk űrsvezetőként, hogy kibeszélhesse érzéseit, vívódásait, konkrét kérdéseire pedig konkrét választ adjunk. Ha mi magunk nem tudunk, hozzuk össze „szakemberrel”, azaz idősebb, általa nagyon tisztelt vezetővel, lelkipástorral, vagy akár küldjük megfelelő lelki gyakorlatra (pl. MÉCS Napok Fiataloknak).

Az őrssel azonban érdemes változatos, nagy élményt jelentő további lelki jellegű programokat átélni. Erre néhány ötlet:

- Éjszakai túra, egybekötve elmélkedéssel, imádsággal vagy akár nagybőjtben keresztúttal.
- Az őrsi foglalkozást lelki témáról tartani: akár közösen megbeszélve, akár „előadót”, tanúságtévőt hívva vendégként. Fontos, hogy kérdéseik legyenek, és azokra választ is kapjanak.
- Lelki témájú film, videó megnézése – utána beszélgetés. (Youtube-on sok ilyen rövidebb előadás van, pl.: Bőjte Csaba testvér előadásai, Barsi Balázs vagy Pál Feri atya előadásai, Gyökössy Endre prédikációi, híres emberek tanúságtételei stb.)
- Közös részvétel lelkigyakorlaton – akár egy nyitott programon (pl. húsvéti ünnepek egy monostorban), akár magunknak szervezve pl. egy szerzetesrendnél.
- Zarándoklaton közös részvétel (saját magunknak szervezve, vagy akár megszervezett búcsún).
- Lelki ösvény Szentírás idézetekből, ezek átbeszélése.
- Erdőben egy helyen, mégis egymástól külön-külön egy kis területen elmélkedés, lelki témájú írás olvasgatása, meditálás (imádkozás).

Ki kell azonban hangsúlyozni, hogy mindez nem ér semmit, ha az őrsvezető nem imádkozik rendszeresen őrseért és őrsenek lelki fejlődéséért. Mindezek közül ez a legfontosabb, hiszen akár fejen is állhatsz, de a Jóisten segítségével nélkül ebben eredményt nem nagyon lehet elérni.

Érzelmi élet

Az EINK szerint a kósza korosztályú fiatalok érzelmi élete a következőképp alakul:

„Képes felismerni érzelmeit, és azok változásait, tisztában van érzelmei és cselekedetei közötti összefüggésekkel (öntudatosság). Érzelmi kitörései felett tud uralkodni, képes érzelmeit alárendelni a közösségi céloknak (önirányítás). Képes lelkesülni a közösségben betöltött szerepe és a közösségben és a közösséggért végzett munka iránt (önmotiválás). Képes azonosulni a körülötte élők érzelmeivel (empátia). Kortársaival képes kapcsolatokat kialakítására és fenntartására (kapcsolatteremtés).”

Nehéz időszak ez egy fiatal életében: a gyermek kezd felnőtté válni, érzelmei kezdenek egyre „felnőttesebb” vonásokat ölteni. Nagyon markáns véleménye van dolgokról, és pont emiatt sok mindenhez nagyon markáns érzelmek is kötik.

Sok kihívással lehet szembesülnie egy őrsvezetőnek kósza őrse érzelmei terén:

- A fiatal érzelmei megváltoznak családjá felé. Vagy jön a teljes tagadás, az igazán nagy lázadás, ami jó esetben csillapul a középiskola végére. De akár éppen a továbbtanulással fejeződik ki: csak azért is elköltözik messzire családjától, hogy csak azért is ellentmondjon szüleinek.

A másik véglet a családhoz való hatalmas ragaszkodás: a fiatal rájön, hogy kezd felnőtté, és görcsösen „Anyuci kicsi babájaként” él. Természetesen a két véglet között van azért a fiatalok többsége, akiknek viszonya teljesen normális családjával, csupán az érzelmei nagyot változnak, mert belelát már a családja működésébe: kialakul benne, miért tiszteli szüleit (vagy épp miért nem... ilyen is van), tudatosan figyel testvéreire, és hatalmas az igénye arra, hogy családja jól működjön, egy jó fészék legyen számára. Ha törés látszik ebben, akkor képes a végletek felé elmozdulni, és egyszer robbanni fog. Valakinek ott kell lennie mellette, ha látszik, hogy problémák vannak odahaza, és kell tudni segítenie a feldolgozásban. Ez a feladat sokszor az őrsvezetőre hárul.

- Érzelmi vihart okozhat, hogy az első igazán nagy szerelem is általában ebben a korban éri el a fiatalokat. A kószák ilyenkor lila ködbe burkolózva rajonganak a kiválasztottért. Ha szerencsénk van, cserkész az illető, így kószá fiatalunk még jobban elkötelezi magát a cserkészlet iránt. Nem cserkész esetében, azonban figyelniünk kell, hogy megfelelően rugalmasan kezeljük a dolgot, hiszen lesz olyan őrsgyűlés, ahova a kiszemelt lány/fiú kedvéért nem jelenik meg, mert épp vele tölti szabadidejét. Mellette azonban biztosan igénye is van arra, hogy beszéljen a kapcsolatáról, terveiről párkapcsolata terén. Erre lehetőséget kell biztosítani. Az Őrsvezetőnek továbbá fel kell készülnie, hogy akár nagyon konkrét kérdésekkel is megkeresheti az őrsének „szerelemes” tagja.
- E korban nagyon markáns véleménye van a fiataloknak a közélet történéseiről is. Lassan kialakul bennük a politikai nézet is, ami általában tükrözi azt, amit otthonról hoztak, de sok esetben hajlamosak a radikális politikai gondolkodásra, túlzásokra. Kószá korszakuk végén, 18 évesen már választó állampolgárok is. Az Őrsvezetőnek feladata, hogy ösztönözze őrsét, hogy felelős állampolgárként részt vegyen majd a demokratikus politikai jogok gyakorlásában – választás, népszavazás –, de be is kell mutatnia a politikai rendszer működését, hogy a fiatal lássa, döntésével hogyan befolyásolhatja a magyar politikai életet. Érdemes az ilyen dolgokról is beszélgetni, főleg, ha bármilyen irányban nagyon szélsőséges a gondolkodása az őrsnek vagy az Őrs tagjainak. Akár szakember segítségét is igénybe lehet venni: történelemtanárok, bármilyen szélsőséges diktatúra túlélőivel történő találkozás stb. mind alkalmasak arra, hogy árnyalják a fiatalokban kialakult politikai meggyőződést.
- Az is jellemző erre a korosztályra, hogy szinte mindenről van érzelmekkel túlfűtött véleményük, legyen szó a csapatban terjedő pletykákról vagy összeesküvés-elméletekről.
- Kihívásként érheti az Őrsvezetőt az Őrs tagjainak baráti társaságokhoz való szoros érzelmi kötődése. Osztálytársak, sporttársak, nem cserkész barátok közössége más, vonzó elfoglaltságokat kínálnak. Ezek között természetesen sok a pozitív, például közös tanulás, tanulmányi versenyre, projektekre való készülés vagy művészeti (zene, képzőművészet, tánc stb.) felkészülés, sportolás, ami sok esetben rengeteg időt vesz el, de az eredménye hosszú távon garantált. Ilyenkor éreztetni kell ezekkel az Őrstagokkal, hogy nagyon büszke rá az Őrsi közösség, és hogy amit csinál, az hosszú távon nagyon megéri. Időt kell a „kis tudósoknak, művészeknek, sportolóknak” hagyni, hogy kibontakozzanak, mert így lesz is igényük részt venni az Őrsi közösségben, nem fognak kikopni. Tarthat beszámolót, vagy elmehet az Őrs drukkolni, meghallgatni az illetőt!

Persze negatív elfoglaltságot is adhat egy cserkészeten kívüli közösség, ami sokszor nagyon-nagyon vonzó lehet a fiatal számára: a túlzó péntek esti bulik, a nyári fesztivál-körút, mind olyan, ahol ha Őrstagunk átesik a ló túloldalára, – azaz már csak ez a szabadideje – ott közbe kell avatkozni. Természetesen itt van egy olyan érzelmi szál is, hogy a kószá nem szeretne kikopni abból a másik „nagyon menő” közösségből sem. Cserkészeten kívüli barátai ott vannak a bulikban, be kell bizonyítani, hogy ő is bírja az alkoholt, ilyenkor ezek a barátok sokszor kerülnek a cserkészlet helyére.

Veszélyek, amik ebben a korban eltántoríthatják a cserkészettől:

- Barát/barátnő a párkapcsolatban – minden szabadidőt magának követel – teljesen jogosan. Otthoni problémák miatt szakítani szeretne eddigi életével.
- Cserkészeten kívüli baráti társaság és kecsegtető programjaik – sokszor „menőbbnek” tűnik, mint a cserkészlet. A kószá ezek mellett a közösségek mellett dönt inkább.
- Egyéb, érzelmileg nagyon fontos tevékenységek: sport, művészet, zene, tanulmányi versenyre való készülés szintén sok időt vesz el. Ha nem jól reagálja le az Őrsvezető, a fiatal elfordulhat a cserkészettől.

Lehetőségek:

Maga a cserkészlet is lehet az a közeg, ahol kiélheti magát, ahová érzelmei nagyon kötök, és megtalálja a kellő kihívásmennyiséget (dzsemborik, nemzetközi táborok, rajprogramok, szakágak, különpróbák vagy akár az őrsvezetés is, aki erre alkalmas és vállalja ezt a szolgálatot).

Ha probléma van otthon, biztosítani kell annak lehetőségét, hogy a cserkészletbe is lehessen menekülni: itt meghallgatják, kaphat „testvért” maga mellé, támaszt a nehéz időkre.

Érdemes meggondolni párkapcsolat esetében a barát/barátnő cserkészletbe „csábítását”. A közös élmények, feladatok, kihívások nemcsak a cserkészletbe való viszonyát erősítik, hanem a párkapcsolatot is. Ráadásul még új cserkésztestvérrel is bővíthet a csapat.

Praktikus ötletek:

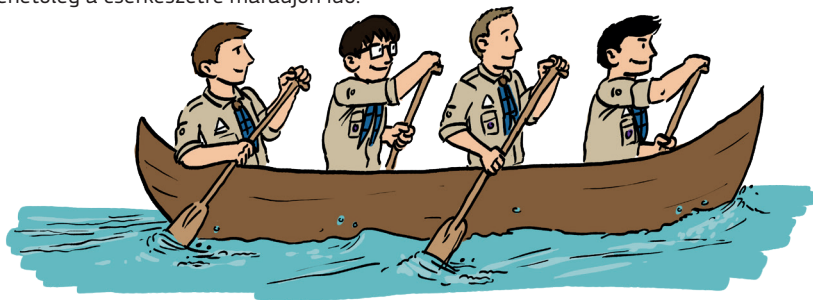
- Egyéni beszélgetések, találkozások: otthoni problémák esetén, ha az őrsvezető nem tud megbirkózni, akár egy idősebb vezető, lelki vezető vagy szakember igénybe vétele. Éreztetni kell, hogy az őrre mindig lehet számítani. Párkapcsolat esetén készüljünk fel, hogy őrstagunk akár konkrét kérdésekkel is bombázzhat, pl.: ajándékötletek, programötletek, szexualitás stb.) Ha van rá igény érdemes foglalkozást is szánni egy-egy témára. Hívjunk idősebb, hiteles vezető-házaspárokat, akik-től lehet kérdezni, akik jó példával szolgálhatnak.

- Politikai meggyőződési érzelmeikkel kapcsolatban érdemes több szempontot bemutatni a kósza őr számára: hívunk szakembert, aki segít a politikai rendszer, választási rendszer bemutatásában. Látogassunk el az Országházba, nézzünk olyan dokumentumfilmet, ami egy adott ideológiáról szól. Ha van olyan az őrben, aki valamely szélsőséges nézetet a magáénak tart, érdemes ilyen szélsőségek „szervedő alanyaival” találkozni (szinte minden településen van még Malenkij-robot, vagy Gulag-túlélő, Holokauszt-túlélők rokonaival is lehet találkozni, esetleg lehet segíteni cigány-misszióban, Verbita szerzeteseknek van erre egy jó programja, a segítő kezek el kellene). Ebben a korban tombol a „*Trianon – Mindent vissza!*” is. Érdemes portyát szervezni határon túli magyar közösségekbe, magyar cserkészcsapatokba. Lehetőséget kell biztosítani, hogy beszélhessenek a határon túli magyarokkal: hol tud egy anyaországi segíteni, és mi az, amivel csak ártunk (pl. Erdélyben Trianonos póló). Egy ilyen portyának akár élethosszig tartó barátságok is lehetnek az eredményei.
- Cserkészeten kívüli baráti társaságok vagányságával a cserkészletet is fel tudja venni a versenyt: Péntek esti bulik – legyen az őr a kezdeményezője: Menjetek cserkészbálba, legyen tábor after-party, csapatfarsang stb. Ha az őr segít a szervezésében, még olyan is lesz, amire igényük van. Fesztiválok – Ez a dzsemborik ideje, ösztönözni kell az őr tagjait, hogy vegyenek részt nemzetközi táborokon. A részvételi díj összegyűjtésénél szponzorok keresésében is lehet segídekzeni. Továbbá kihívások keresőinek a szakági cserkészlet, és a különpróbák is nagyon jó elfoglaltságot jelentenek. Több szakág is működik (kerékpáros, barlangász, regös,

vízi, ejtőernyős, repülő, vadonlakó, katasztrófavédelmi, fűsz-hagyományőrző, lovas, stb.), melyeknek nyitott, nem csak cserkészeknek szóló programjai is vannak. Erre akár azt a társaságot is lehet hívni, akiknek a péntek esti buliban elfogyasztott tequila-mennyiség jelenti csupán a kihívást. És a cserkész ilyen közegben vodka-narancs nélkül is nagyon menőnek fog számítani.

- A cserkészzel „konkuráló”, de építő közösségek (sporttársak, zene, önképzőkör stb.) az űrs tagjára is építőleg hat. Ebben támogatni kell, de azt is hangsúlyozni, hogy fontos része az űrsi közösségnek. Ezt úgy lehet elérni, hogy elmegy az űrs egy meccsre, vagy koncertjére, tanulmányi verseny után űrsileg ünnepelnek stb. Ezekről a gesztusokról érezni fogja, hogy fontos az űrsének – és ő is úgy fogja rendezni időbeosztását, hogy lehetőleg a cserkészetre maradjon idő.

Testi élet

Az EINK szerint a kósza korosztályú fiatal testi élete a következőképp változik a cserkészhez képest:

„Ismeri testének jelzéseit, biológiáját. Fejleszti testének adottságait. Tudatosan karbantartja testét. Igénye van a higiénia és a fitsségre. Táplálkozása tudatos, figyel az egészséges táplálkozásra.”

A 14-18 év közötti fiatal rengeteg változáson megy keresztül: 14 évesen a kamasz, aki már nem érzi magát gyerekeknek, de felnőttnek sem, 18 éves korára már fizikailag egy kész felnőtté érkezik. Ez rendkívül viszontagságos időszak a kósza fiatal életében, és az űrsvezetőt is nagyon meg tudja terhelni.

A testiséggel kapcsolatos kihívások a következők lehetnek:

- Mai világunkat nagyon meghatározza a testközpontság. Ennek természetesen vannak pozitív hozadéka is, mint a sportolás szenvedélye, vagy az egészséges táplálkozás. Sajnos azonban sok negatív hozadéka is van ennek a világnézetnek: a test kerül középpontba, ami a fiatalokat hajlamossá teszi, hogy a végtelenségig sanyargassák magukat azért a célért, hogy a plakátok szereplőihöz legyenek hasonlóak. Nem kímélik idejüket, pénztárcájukat, hogy fiúk esetén a bicepsz nagyobb legyen, a lányok esetén a derék minél keskenyebb. Nagyon durva testképzavar alakulhat ki tehát a fiataloknál ebben a korban. A fiúknál ez a gyűrás – csupa fehérjével történő táplálkozás – esetében csúcsosodhat ki. Ez nem egyenlő a sportolás szeretetével. A fiú szabadidejét csak a kondi terem teszi ki, azon gondolkodik, hogy mit egyen, különböző fehérjeporokkal egészíti ki táplálkozását, esetleg még vízajtót is szed. A vele történő beszélgetés harmadik percében már a gyűrásról lehet beszélni. Lányoknál egyre elterjedtebb az anorexia kialakulása, ami lehet enyhébb fokú is, de abból alakulhat ki a súlyosabb betegség: szinte az önsanyargatásig fajuló edzések, kevés ételbevitel, az arra való utalgatások, hogy mennyit fogyott, mennyit kell még fogynia, mind intő jelek lehetnek az űrsvezetőnek.

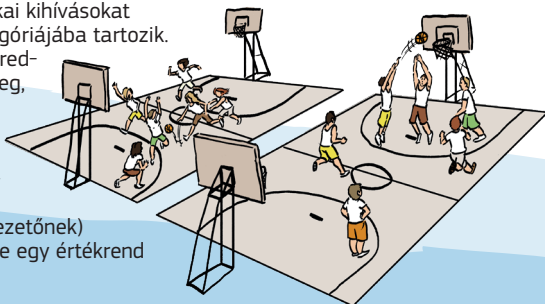
- Szintén a testközpontúság komoly kifejeződése a divatörület. Jó dolog az, ha a fiatal ad magára, igyekszik szépen, ízlésesen öltözködni, ad az ápoltságra (lányoknál szép haj, szolid smink, fiúknál ápoltság, haj), de ha ezt már túlzásba viszi, az probléma, és ezt kell hangsúlyoznia a kósza őr vezetőjének is. Mi a túlzás? Vagyonokat költ egy-egy ruhadarabra, trendin-idétlenül-előnytelenül öltözködik föl. Ezzel nem csak az a probléma, hogy cserkész táborban például nem praktikus a viselet, hanem, hogy a többiekben ellenérzést szülhet. A trendi ruhák mellett a többiek, akiknek talán nincs milderre pénzük, elég rosszul érezhetik magukat. Ebben a korban kihívás lehet a másik véglet is: azok a fiatalok, akik annyira nem törődnek a külsejükkel, hogy még a higiéniai szabályokra sem nagyon adnak (ez azért ritkább, de általában minden csapatban van ilyen). Őket pont emiatt van, hogy kellemetlenségek érik, mert a többiek megjegyzik, hogy mit hogyan kéne változtatni. Az őrsvetető feladata ekkor a nagyon óvatos rábeszélés, hogy az ápoltsághoz még mit kell tennie a fiatalnak.
- Szintén hordozhatnak némi veszélyt a különböző divatos étkezési trendek (paleo, vegán stb.). Ha a fiatal, fejlődő szervezet ezt ész nélkül, orvosi konzultáció nélkül kezdi meg, csak azért, mert ez a trendi, nagyon sok káros hatása lehet, mert akár olyan tápanyag-gótló vonja meg magát, ami szükséges ahhoz, hogy a mindennapokban helytálljon. Az ilyen „örületet” könnyű kiszűrni táborban, partján.
- Itt kell részletesen kitérni a szexualitásra is. A fiatalok ebben a korban fedezik fel, hogyők nők/férfiak. A kósza korosztály végére biológiaiilag ténylegesen teljesen nővé és férfivá cseperednek. Ez egy rendkívül nehéz korszak nekik: rengeteg kérdésük van, de sok esetben nem mernek kérdezni, mert ezt „mindenkinek tudnia kell” – és nem akarnak „lemaradottnak” tűnni –, vagy egyszerűen csak tabu otthon/iskolában, vagy a filmek-ből, újságokból úgy érzik, már mindent tudnak. Az őrsvetetőnek muszáj koncentrálnia erre a témára: mutatnia kell, hogy lehet kérdezni, ha ő nem is tud válaszolni, hívjon arra alkalmas embert. És fontos, hogy a mai „mainstream”-mel (főáramlat) ellentétben ki kell hangsúlyoznia a kereszt(y)én(y) hozzáállást a szexualitáshoz.

Mik is lehetnek azok a konkrét veszélyek, ami már az őr közösségét veszélyeztetik a fiatal testi változásaival kapcsolatban?

- Elmaradhatnak őrsi foglalkozásokról, mert épp a konditeremben izzadnak.
- Mivel kinézik őket ápoltságuk/ápolatlanságuk miatt, inkább más közösség után néznek.
- Az őrön belül egy-egy fiatal nagyon szabatosan áll a szexualitás témaköréhez, és ezt hangoztatja is.

Azonban, ha az őrsvetető jól elejét veszi a problémáknak, megfelelően tudja a körülményeket, kihívásokat az őr javára fordítani. A következő lehetőségek körvonalazódhatnak ki:

- Maga az őr is válhat egy, a kívülrőlők számára is nagyon trendi közösséggé – nemcsak megjelenésében, hanem a dologhoz való hozzáállásban is.
- Az őrrel együtt is lehet sportolni, fizikai kihívásokat keresni – ez szintén a „menőség” kategóriájába tartozik.
- Lehet, hogy rögtön nem látszódik az eredménye, de ha az őr az első olyan közeg, ahol mindenkit elfogadunk olyannak, amilyen, és itt őszintén lehet egymással beszélni a testiséggel kapcsolatos kérdésekről, az az őrsi közösségi bizalmat növeli, és hosszú távon a fiatal az őr közösségek (és az őrsvetetőnek) fogja köszönni azt, hogy kialakul benne egy értékrend a testiséggel kapcsolatban.

Praktikus ötletek:

- Menjünk őrseleg sportolni, készüljünk együtt teljesítménytúrára, vagy futóversenyre. Fiúknál akár további kihívások is lehetnek: húzódzkodás, fekvőtámasz stb. Fejlődjön együtt az őr!
- Beszéljünk a diétáról, életmódról, akár szakembert is hívjunk!
- Menjünk őrseleg vásárolni, és vegyünk egységes pólót, vagy napszemüveget stb.
- Szexualitással kapcsolatban beszéljünk, akár hívjunk idősebb vezetőt, házaspárokat, akiktől kérdezhetünk, és megfelelő megvilágításba helyezik a testiséget. Akár szexuálpedagógiai szakembert is hívhatunk.

Értelmi élet

Az EINK szerint az értelmi élete a kósza korosztályú fiatalnak a következőképp alakul:

„Tanulási képességeit felismeri, azokat képes tudatosan alkalmazni, fejleszteni. Tudatosan készül leendő szakmájának kiválasztására. Nyitott az elvontabb tudásanyag irányában.”

Kihívások:

Bizonyosan állíthatjuk azt, hogy a fiatal ebben az életkorban terhelhető leginkább. Sok esetben úgy kezdődik, hogy nagy hajrával felvételt nyer a középiskolába, ahol aztán meg kell állnia a helyét, és bizonyítania kell. A végén pedig az érettségi és sok esetben a felvételi áll. Közben természetesen adódhatnak további kihívások, mint nyelvvizsga, tanulmányi versenyek, mind azért, mert a középiskolás tudatosan készül jövőbeli karrierjére.

Ezek a *kihívások* az őröt és az őrvezetőt is megterhelhetik.

Itt sok szempont szerepet játszik, de egy tényezőt nem lehet megkerülni, ami nagyon fontos az őrvezetőnek: mégpedig a továbbtanulás! A cserkészt már a középiskola első éveiben szülei, és az iskola presszionálhatja a továbbtanulás kérdésével, ami miatt a vezetett csak zárkóztatott lesz a kérdésben, ha nincs konkrét elhatározása. Bezárkózik és nem hajlandó tanulni, vagy elgondolkodni őszintén, hogy hol akar továbbtanulni.

Veszélyek:

Az előző részből kitűnik, mik a legnagyobb veszélyek. A két véglet.

Lehetőségek:

Fontos, hogy őrvezetőként odafigyelj a továbbtanulás kérdésére! Ha igényli a kósza fiatal, szerezzünk neki magántanárt a cserkészeten belül, vagy felkészítőt a nyelvvizsgára... ami egyben egy különpróba is.

Ehhez a következő konkrét, praktikus ötleteket érdemes számba venni:

- Legyenek őrsi alkalmak, amik erről szólnak, jöjjenek idősebb cserkészek mesélni a szakmájukról, közösen nézzetek át egy-egy felvételi kiadványt, illetve „mennyit ér a diploma?” kiadványt (sok médium évente kiad ilyen összefoglalókat pl.: HVG, Heti Válasz stb).
- Folyamatosan már kilenc, tizedikes korukban el lehet kezdeni erről beszélgetni.
- A felelősségteljes pályaválasztáshoz önismeret szükséges, aminek a megszerzéséhez sokat tudsz őrvezetőként hozzáadni.
- A továbbtanulás évében a portyák, próbák időpont megválasztásában mindenképpen legyen szem előtt az érettségi ideje (lehetőleg április-május legyen szabad).
- Ha kell, szervezz a csapaton belül felvételi előkészítőt, idősebb, esetleg pedagógus cserkészek ebben biztos tudnak segíteni. A résztvevőktől gyűjtsétek be azokat a témákat, amikben fejlődni szeretnének és a csapatotokban lévő középiskolai tanárok (esetleg cserkészszülők) felkészíti őket, valamint tippekkel, tanácsokkal látják el őket.
- Ilyen témában a szülőkkel is bátran beszélj!

Társas élet

Az EINK szerint a társas élete a kósza korosztályú fiatalnak a következőképp alakul:

„Képes felismerni és önállóan ellátni feladatait egy nagyobb közösség (raj, csapat) életében. Érdeklődő a társas kapcsolatok iránt.”

Kihívások:

A kószáknál teljeseedik ki leginkább, hogy mit jelent számára az őr. Ilyenkor élük meg leginkább mit jelent egy őrbe tartozni, és milyen élmény együtt megélni a felnőtté válást.

A kószáknál a közösségépítés tárháza megnyílik, egyre színesebb programokat lehet bevinni. Nagyon fontos számukra az őrük, de már ki-ki kacsingatnak a nagyvilágba, és ez kihívásként jelenik meg ebben a korosztályban.

A programjaikba bele kell vinni valami pluszt, valami extrémeket. Ilyen lehet pl.: egy nagyobb szabású portya, paintball, közös főzés olyan alapanyagokból, amit ők szedtek, vágtak le, disznóvágás stb. A szertartások ugyan úgy náluk is fontosak. Ezt minden egyes nagyobb szabású programnál figyelembe kell venni, amitől még jobban össze tudnak rázódni.

Mi vezetők választhatunk két út között, nem foglalkozunk a korosztályi igényekkel és az általuk adott kihívásokkal és homokba dugjuk a fejünket vagy hagyjuk, hogy a kószáink szépen kibontakozzanak és felnőjenek a közösségükben.

Veszélyek:

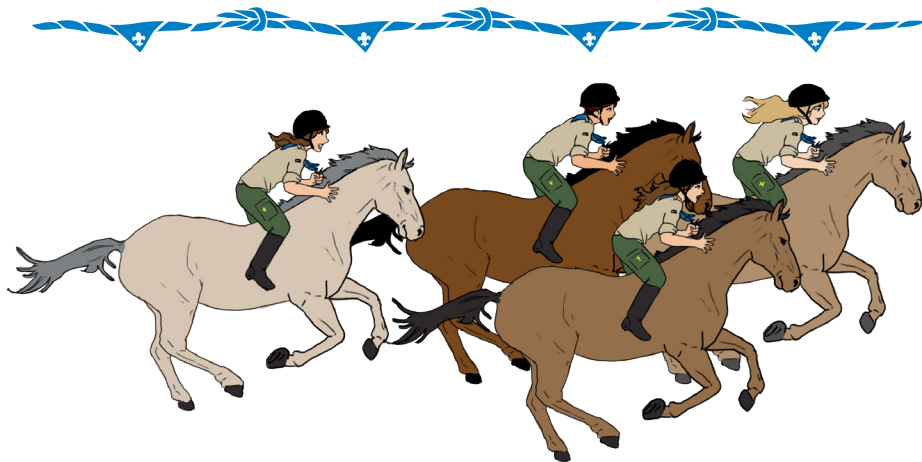
Az alkoholfogyasztás már gyakori ebben a korosztályban. Ezért fontos, hogy a szülőkkel közösen alakítsunk ki egy álláspontot. Ha ez megvan, akkor lehet az alkoholfogyasztást a kósza korosztálynál közösségépítő program. A legtöbb vezető tudja, hogy milyenek a kószák, miket csinálnak. Ha a kószáink elérnek egy bizonyos kort, az alkoholfogyasztás veszélyét (nem cserkész társaságban, korlátok nélkül) elkerülhetjük. Biztosítsunk nekik lehetőséget arra, ha van rá igényük, hogy kulturált környezetben, egy pohár minőségi bort vagy sört fogyasszanak el, az őrsvezetővel együtt, és persze csak szülői engedéllyel.

Lehetőségek:

A kószák társas kompetenciáinak fejlesztésében nagyon fontos szerepet játszanak a közösségépítő programok és a különböző közösen végzett szolgálatok. Ilyenek lehetnek például:

- templomi szolgálatok,
- közös zárandoklat,
- tömegsportrendezvényen való indulás,
- éjszakai városi biciklizés,
- vacsoracsata,
- szabaduló szoba,
- szüret,
- kalandpark,
- koncert,
- őrsi horgászat (amit megfogunk, azt megesszük),
- disznóvágás,
- társasjáték maraton,
- éjszakai hadijáték,
- airsoft,
- paintball,
- tánccház,
- különpróbákra való közös felkészülés,
- szakágakban való részvétel őrileg stb.

A kósza korosztályban már egyre inkább érdeklődnek a másik nem iránt. Szervezzünk közös programokat akár csapaton belül, akár más csapatok kószakorú cserkészeivel közösen. Ezek az alkalmak, az ismerkedésen, a közösen együtt töltött időn túl segítik a kószakat az új kapcsolatok kialakításában, és hatással vannak a kószak konfliktuskezelési tárházának bővülésére is.

3.7. A kósza űrs életciklusa a korosztályban

Az űrs, mint minden csoport életét sajátos fejlődési szakaszok jellemzik. Az egyes korosztályokra más-más ciklus jellemző, azonban érdemes a teljes fejlődéssel tisztában lenni ahhoz, hogy az adott szakaszt megfelelő módon tudjuk értelmezni, hogy lássuk honnan hová tart a csoport.

De mi is a csoport? Definíció szerint *„célorientált, valamely tevékenység együttes, közös végzésére vállalkozó, egymással állandó és szoros kapcsolatban álló személyek összessége”*. Az űrs esetében egy olyan speciális csoportról beszélünk, ahol adottak a személyek, a tagok, adott a cél és a tevékenységek is, ahol az űrsvezető feladata az állandó, szoros kapcsolat és kötődés, és ezáltal a jól működő közösség kialakítása.

Az űrsvezető helye és szerepe a csoport formálódása során folyamatosan változik. Ahogy a tagok egymás közti kapcsolata kialakul, központi szerepe azzal párhuzamosan egyre inkább a háttérbe szorul. Eleinte az űrsvezető az űrs középpontján helyezkedik el, a tagok mindegyike kapcsolódik hozzá, ám egymással nincs, vagy nincs szoros kapcsolatuk. Később, amikor megismerik egymást és közös élményeket szereznek, a tagok között is kialakul a kapcsolat, mely egyre szorosabbá válik. Ebben a szakaszban a vezető szerepe még jelentős. Végül, amikor a csoport közösséggé alakul, a vezető kiszorul a központi helyzetéből, ám megtartja „*első az egyenlők között*” szerepét.

Az űrs élete a következő lépcsőkből épül fel:

1. Megalakulás szakasza (forming)

- énbemutatás (egyéni értékek)
- ismerkedés
- formálódás
- a társak és a feladat megismerése
- az alapelvek tisztázása
- kezdeti elszántság és lelkesedés

Alakulás

2. Viharzás időszaka (storming)

- kritikus szakasz
- a csoporttagok próbálják egymást befolyásolni

- szembesülnek a tagok mélyebben egymás személyiségével
- **felszínre kerülnek a konfliktusok**
- megindul a harc a csoporton belüli **pozíciókért és szerepekért**
- végén: (ha a csoport nem bomlik fel) mindez rendeződik és kialakul a munkamegosztás és a szerepek rendje
- a tagok elfogadják egymást és magukat a csoport részeként, ezzel a csoport megteszi első lépését a közösséggé válás felé

Viharzás

3. Normaképzés ideje (norming)

- a közösség megszilárdulásának szakasza
- kialakul a pozitív csoporttudat
- megfogalmazódnak világos célok és normák
- véglegesen kialakulnak a csoporton belül érvényesülő **elvek és szabályok**

Normaképződés

4. Működés szakasza (performing)

- **érdemi tevékenység**
- optimális teljesítmény
- együttműködés
- a konfliktusok kezelése jól működik

Működés

5. Megszűnés, átalakulás (adjoining, transforming)

- csoport felbomlása, átalakulása

Fontos szem előtt tartani, hogy a csoport alakulásának egyes szakaszai, bár jellemzőek lehetnek egyik-másik korosztályra, nem vonhatunk párhuzamot a négy szakasz és a négy korosztály között, hiszen lehetséges, hogy egy őr cserkész korosztályban alakul, az első szakaszt azonban ekkor sem hagyhatja ki. Valamint lehetséges a visszalépés a fejlődési ciklusok között, pl. ha új tag érkezik a közösségbe.

A kósza korosztályra ideális esetben a működés szakasza a jellemző, vagyis az őr egy olyan hatékony közösség, mely az egész csapat szíklája. A tagok barátai egymásnak és immár az őrsvezetőnek is, csapatukat pedig tevékenyen támogatják.

A valóság sajnos inkább azt mutatja, hogy ez a küzdelem ciklusa az őrök életében. Természetesen már nem a forrongásról, viharzásról van szó, hanem arról, hogy a csapat és az őrsvezető minden eszközzel az megszűnés elkerüléséért küzd! Sajnos leginkább ez a szakasz jellemző a korosztályra. Az őrök ekkor gyakran felbomlanak, aminek gyakori oka, hogy a tagok egy része vezető lesz és új szerepet és pozíciót kap, így az őrön belüli léte és az ottani szerepe és pozíciója a háttérbe szorul; az őrstagok másik része ekkor gyakran elveszti a lendületét, számukra nincs újdonság, ami megtartó lehetne, sőt már a régi társaság is átalakult.

Az őrsvezető számára talán ez a korosztály a leginkább kihívásokkal teli, ha az életciklusok felől tekintjük a csoportot. A meglévő tagoknak kell segíteni úgy újrendeződni, hogy közben tovább működjön a közösség, hogy mindenki olyan új helyet találjon magának benne, ami számára megtartó erejű lehet – akkor is, ha valaki kiesik a közösségből –, tehát a viharzási szakasz egy speciális formája köszön vissza a csoport életében.

Természetesen lehetséges, ám ritka, hogy ebben a korosztályban új taggal bővül az őr, ilyenkor rövid időre visszalép a csoport életciklusa elejére, ám ekkor már hamar lejátszódnak a játszmák, az új fiatal vagy hamar megtalálja a helyét a közösségben, vagy nem marad sokáig.

3.7.1. Az őrsvezető eszközei az életciklus feladataihoz

A cserkészlet elsősorban kiscsoportos (őrsi rendszerű) nevelési módszerrel dolgozik. Az őr mint kortárs csoport fejlődésének állapotával fontos az adott csoport vezetőjének minél pontosabban tisztában lennie. A nevelőmunkához elengedhetetlen az, hogy a tervezéskor megálljunk és elemezzük őrünket mint csoportot.

A kósza korosztályt elérve az őr már túl van a megalakuláson, lezajlott egymás megismerése, betagozódottak a csapatba és a csapat nagyobb szervezeti egységeibe, a rajokba is. A viharzás szakaszán is túl van már az őr, kialakultak és lezárultak a nagy konfliktusok (természetesen egy közösség léte sohasem konfliktusoktól mentes, azonban a nagy, a működés alapjait érintő konfliktusok kósza korosztályra már elsimulnak. A közösség valószínűleg a normaképzés és a stabil működés határán mozog. Bár a közösségen belüli normák, szabályok jó része eddigre már kialakult (évek óta együtt cserkészkedik, táborozik az őr), azonban vannak olyan, kifejezetten erre a korosztályra jellemző kihívások (pl.: az alkohol, a dohányzás stb. témaköre), melyre az őrnek meg kell alkotnia a maga szabályait, melyeknek természetesen egyezniük kell az EINK által kijelölt keretekkel.

Ha új tag kerül az őrbe, újra a megalakulás szakaszába kerültek (de az is előfordulhat, hogy kószakorban alakul egy őr). Ilyenkor segítsd a kommunikációt, játsszatok ismerkedős, csapatépítő játékokat. A viharzás időszakában kezeld helyesen a konfliktusokat, ilyenkor kerülnek még inkább előtérbe a kommunikációs játékok. A normaképzés idején tartsd szemmel a folyamatot, dicsérd és segítsd őket. A működés szakaszában a kihívást jelentő feladatokat is örömmel oldják meg közösen. Ezt használd ki és adj nekik élményt nyújtó feladatokat.

A kósza korosztályi őrsvezető feladata, a stabil működés kialakítása és megerősítése a közösségen belül, melyekhez az alábbi eszközök szolgálhatnak segítségül:

Példaként állni a kisebb őrök előtt

Erősíti a közösségi identitást, ha a kósza büszke arra, hogy őrskéhez tartozhat. A csapatprogramokon a jelenlevő kószákat biztosan a csapat idősebbik feléhez tartoznak. Az őr példaként értékelő részvétele a csapatprogramokon (nekik már nem kell elmagyarázni, mi az a sorakozó stb.) kiváló mintaként szolgálhat a kisebbeknek (ők is olyan profik szeretnének lenni, mint a kósza őr!), és megerősítheti a kósza őr identitását, a kósza elköteleződését közössége felé.

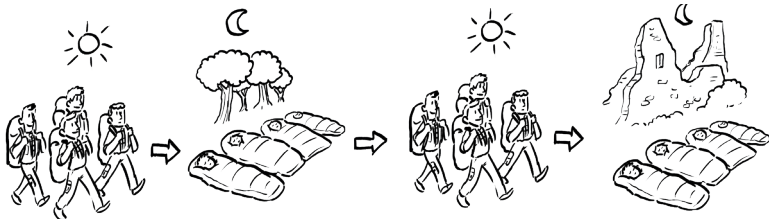
Kihívást jelentő programok

Amennyiben az őrsvezető nem fejlődik az őrsevel, nem tud őrse elé kihívást, perspektívát állítani, a közösség veszít vonzerejéből, a kósza egyre többször fog a cserkészprogram helyett más, alternatív program után nézni. Ennek szerencsére a fordítottja is igaz: amennyiben olyan programot szervezel nekik, melyben kiélhetik kreativitásukat, aktivitásukat, és amely felkelti érdeklődésüket, számíthatsz arra, hogy kósza őröd közössége megerősödik.

Kószakatábor

Jó, ha a kószákat mozgótábor tartanak nyáron, és legfeljebb cserkész táborának az utolsó pár napján vesznek részt. Mikor a csapat vezetősége a kószákat helyzetéről, szerepéről gondolkodik a csapatban, érdemes a mérleg egyik serpenyőjébe azt az érvet helyezni, hogy egy ilyen táborozási forma mintapéldája a kósza korosztály esetében oly fontos kihívást jelentő programnak, mely az őr egységét, működését, összekovácsolódását nagy-mértékben segíti.

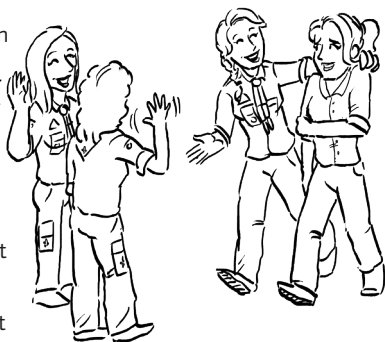
A tagok fokozatos bevonása a döntéshozatalba

Ha maguk a kószaák dönthetnek bizonyos helyzetekben, az megerősíti az adott program és így a közösség irányába való lojalitásukat (mi mondtuk, hogy ide menjünk portyázni, nem nyafoghatunk, hogy miért nincs meleg víz a kulcsos házban). Természetesen nem azt jelenti a tagok bevonása a döntéshozásba, hogy a vezető döntésképtelen lenne, vagy válláról lekerülne a felelősség. Vezetőként neked kell koordinálnod őröd munkáját, azonban, ha úgy ítéled, hasznos tud lenni, ha kikéred őröd véleményét is bizonyos kérdésekben.

3.7.2. A kósza őrsbe menet közben belépők helyzete

Az őrsbe csatlakozás kérdése minden esetben kényes terület. Fakad mindez abból, hogy az újonnan belépő tag a közösség formálódásának egy már adott szintjén lép be. Kósza korosztályban pedig a közösség már kialakult, az őr összeszokott társaságot alkot.

Ebben a korosztályban tehát hatalmas kihívás menet közben belépő új tagot integrálni. Igaz ebben a témakörben is, mint oly sokszor: állandó, minden helyzetben működő recept nincsen, ahogy két egyforma őr, két egyforma ember sincsen. Ebben a fejezetben is csupán irányokat, megfontolandó szempontokat és már bevált jó gyakorlatokat tudunk eléd tárni, annak őszinte reményében, hogy ezzel is segíteni tudjuk vezetői munkát.

Az őr élén annak vezetője áll, így, bár hárul feladat a tagokra is az új belépő maguk közé való integrálásában, a fő felelősség vezetőként téged terhel. Általános szabály: figyelj az őrstagjaidra egyenként és közösségként is. Mindig tudd, ki igényel több odafigyelést, ki lóg ki esetleg a közösségből.

A menet közben belépő tagot érdemes már az első perctől egyenlő tagként kezelni: amennyiben az őrben fel vannak osztva a „tisztviségek”, feladatok, fontos, hogy az új tag is egyből kapjon egy felelősségi kört. Legyen, ami az ő felelőssége az őrben, így ő is a közösség hasznos tagjának érezheti magát és a közösség is fontos tagként tekinthet rá. Figyelnünk kell arra, hogy az újonnan csatlakozó tag valószínűleg most találkozik életében először a cserkészettel, érdemes így neki olyan feladatot találnunk, amit ő is el tud látni. Például nem tanácsos elsőre az őrsi nótafa szerepét rá testálnunk, hisz valószínűleg szegényesebb népdalkincssel rendelkezik, mint a többi őrstagunk, azonban az őrsi elektronikus napló (blog) szerkesztése motiválhatja őt arra, hogy rendszeresen részt vegyen az őrsgyűlésen, őrsi alkalmakon.

Sokat segíthet az, ha az egyik őrstagot az újonnan csatlakozó mellé állítjuk egyfajta „őrangyalként” (kósza korosztályban használhatunk egyéb megnevezést is). Ennek a tagnak a feladata lehet az, hogy az őrön belülről figyeljen az új őrstag integrálására, őrsgyűlésen kívül is hívja el olyan informális programokra, amit esetleg az őrstagok maguknak szerveznek maguknak (társasjátékozás, mozi stb.). Figyeljünk azonban eközben arra, hogy

ne érjünk el fordított előjelű eredményt: nehogy az új tag a megkülönböztetett figyelemből azt a következtetést vonja le, kilóg az űrsből.

Mitől érzi magát valaki egy közösség tagjának? Ha ismeri minden titkuk, belső viccük. Tartsatok egy űrsgyűlést, amikor felzárkóztatjátok az új tagot, meséltek a közös múltatokról, beavatjátok az űrsi titkokba, így ha a következő csapatprogramon, vagy valami más alkalmon cinkosan összerosolyog az űrs, már az újonnan érkezett tag sem fog értetlenül nézni.

Segíthet az új űrstag megismerésében, ha nála tartjátok a következő űrsgyűlést. Nézzetek meg egy tanulságos filmet és dolgozzátok fel közösen, tartsatok teaházat meghitt beszélgetésekkel, avagy építsétek az űrsi közösséget társasjátékozással. Ezáltal, minthogy ő lesz a házigazda, a közösség fontos tagjának fogja érezni magát, nélküle nem valósulhat meg az űrsi program, ő érte a felelős!

Nincs jobb módja a csapatépítésnek, mint egy űrsi portya! A portyán az űrs fokozottabban együtt van, a többnapos közös kiszakadás a mindennapokból remek terep az összekovácsolódásra. Érdemes az új tag csatlakozása után mielőbb előkapni a naptárat és megszervezni egy kalandos portyát.

Ákár a portyán való integrálás, akár az űrsgyűlés keretében való összekovácsolódás mellett döntesz, az ismerkedős/beavató játékok nem megspórolhatóak. Itt is áll azonban az elv: figyelj arra, milyen korosztálynak szervezel programot, figyelj a kószák igényeire!

3.8. A kósza űrs nevelési kérdései

A középiskolás korba érve (9-12. osztály) cserkészjeinket új kihívások érik. E kihívásokra neked űrsvezetőként is válaszokkal kell rendelkezned. Fontos, hogy e problémákat, nevelési kérdéseket ne csak nehézségnek lásd, hanem vedd észre a bennük rejlő lehetőséget: a kósza korosztály problémáival megküzdve kiváló vándor közösséggé formálódhat majd az űrsöd. Ehhez nyújt neked segítséget ez a fejezet.

Az űrsvezető tekintélye ebben a korosztályban már nem feltétlen: vezetőként meg kell küzdened azért, hogy felnézzenek rád vezetettjeid. Ennek elsődleges eszköze a példamutatás és a hitelesség, valamint az őszinteség (ne félj vezetőként az űrsöd előtt felvállalni, ha valamit nem tudsz, vagy ha esetleg valamelyik űrstagod már jobb csomózóvá vált az évek során, mint te).

Az űrsöd középiskolába kerülve (a klasszikus, négy évfolyamos rendszerben) új kortárs-csoportban találja magát. Az életszakaszok változásai során az űrs állandó közösségként, biztos háttérként szolgál ebben az időszakban.

A cserkészet értékalapú közösségként egy egészen egyedi és értékes lehetőség arra, hogy hasonló értékrendű társaságban fejlődjön cserkészünk – a kósza korosztályban azonban nem biztos, hogy minden 15-18 éves fiatal ezt így látja. Az értékalapú közösség szembeállítva az iskolai bulikkal az unalmas, béna időtöltés színimájává válhat. Ez ellen vezetőként úgy tehetsz, ha a korosztály igényeihez igazítod programjaikat. A kósza korosztálynak már igénye van a bulizásra – menjetek el néha űrsileg ide-oda. Kiváló alkalom lehet erre például egy cserkészbuli.

Izgalmas, kihívást jelentő programok ebben a korosztályban a fizikai megterhelést jelentő kerékpáros/vízi/gyalogtúrák. Ezek teljesítése önbizalmat ad a kószáknak, mely segíti az **egészséges önértékelés kialakulását**. Ez pedig e korosztályban nagyon fontos, hiszen felnőtt személyiségük döntő részben a kószaévekben szilárdul meg. A közösség segít abban, hogy saját magát definiálni tudja a kósza. A kószák társaikon keresztül ismerik meg igazán önmagukat. űrsvezetőként te lehetsz a motorja ennek a folyamatnak! Ismerd fel kószaid

egyéni érdeklődését, és próbáld meg kamatoztatni az őrsvárára (őrsi fényképész, videós stb. tisztségek). Ezek segítik majd őrsztágjaidat a pályaválasztás során is, mely a kószta korosztály másodík felében aktuális kérdésként jelentkezik (fakultációk választása gimnáziumban stb.).

Nevelési kérdése a kószta korosztálynak a felnőtté válás folyamatának segítése. A felnőtté válás kérdéseivel való megküzdés közösségben a legnagyobb élmény! Kószta korosztályban már nem a közösségteremtés a feladat, hanem a már kialakult közösség megtartása. Ez magában foglalja azon kószák megtartását is, akikből nem lett vezető. Ennek kulcsa a már fentebb említett változatos és kihívást jelentő, korosztálynak megfelelő programok.

Végezetül a felnőtté válás folyamatának kapcsán szólnunk kell a közösség belső viszonyairól. Nagyon lényeges a bizalmi légkör kialakítása és megtartása. Az őrsv legyen az a szintér, ahol olyan dolgokról is mer beszélni a kószta, amiket máshol esetleg kínosnak, cikinek tart. Az őrsvvezető legyen – ideális esetben a szülő mellett – az a személy, akinek ilyen jellegű kérdéseit is fel meri tenni.

Amennyiben a fent leírt szempontokat megfontolod és beépítéd őrsvöd munkatervébe, biztos, hogy tartalmas és izgalmas kósztaévek várnak őrsvödre.

3.9. A kószta őrsv fegyelmi kérdései

A kószta őrsv fegyelmezése különös kihívás. Szinte semmilyen módszer nem működik, ami korábban bevált. Fiúknál a fekvőtámaszok, guggolások már tüneti megoldásnak sem jók, ahogy lányoknál a hangosabb kérés sem.

A személyes példád a legerősebb fegyelmezési eszköz, ami most az eszköztárban található. Ha te példát adsz nekik, ők utánad csinálják. Ebben az életkorban különösen erős az igazságérzetük, ezt sose sértsd meg, és sose kíváncj tőlük olyasmit, amit te se tudsz teljesíteni.

Ha van kialakult fegyelmezési-retorziós rendszer az őrsvben (csúnya beszédért feladat adása, késésért sütemény a következő őrsgyűlésre stb.) kiigazítva alkalmazhatod őket tovább. Igazítsd úgy az egyes „büntetéseket”, hogy érezhető kihívást jelentsenek számukra.

Fegyelmezési módszerek:

- Utólagos beszélgetés;
- Azonnali válaszreakció szóban;
- Plusz feladatot adni a fegyelmezetlen kószának;
- Kerüld el a fegyelmezetlenséget: találj meg, mi érdekli őket és kösd le a figyelmüket!

A legjobb fegyelmezési módszer, ha átbeszélitek, hogy miért jelentette az adott cselekedet a rend megsértését, és tisztázzátok, hogy a „büntetés” a rend helyreállítását célozza. Az a jó, ha saját maga választja meg a büntetését a cselekedetért. Fontos, hogy a kitűzött célok pontosan mérhetőek legyenek, és tényleg a kószta saját vállalása legyen. Ha úgy érzed, nehezen megy valamelyik őrstagod fegyelmezése, kérd rajparancsnokod segítségét.

3.10. A kósza rajparancsnok szerepe

Az Őrsvezető, aki a közösségi életet irányítja, személyes példájával nevel, a nevelésben társa a rajparancsnok, aki a nevelési folyamat felelős vezetője, irányítója. A jó és összetartó kósza korosztály az alapja annak, hogy később a fiatal felnőttek vándorként is megmaradjanak a csapatban, és cserkészként éljenek a mindennapok kihívásai között is. Ezekben az években indulnak el azok a folyamatok, melyek a vándor korosztályban érnek révbbe: a korosztályban a lányok és a fiúk között egyre szorosabb kapcsolat alakulhat, a rajélet fontossá válik, illetve az alulról jövő kezdeményezések erősödnek.

A rajparancsnok az Őrsvezető munkájának irányítója és támasza. A rajparancsnokot mind a kószák, mind az Őrsvezetők elismerik, tekintélye van rajában, amit személyes munkájával ért el. A rajparancsnok tapasztalt, tud motiválni és lelkesíteni. Fontos kiemelni, hogy a lelkesítés sok esetben a kószák mellett az Őrsvezetőkre is ráfér!

Ha úgy érzed vezetőként, hogy fogy a lelki muníciód, esetleg az egyetemen/ munkahelyeden egy nehezebb időszak következik, fordulj rajparancsnokodhoz bizalommal. Ő, minthogy idősebb Őrsvezetőinél, már túl van azon az időszakon, amit most te kósza Őrsvezetőként megélsz. Bátran kérj segítséget!

A kósza rajparancsnok – mint fentebb olvashattad – nyitott az alulról jövő kezdeményezések felé. Azonban ezt csak akkor tudja megtenni, ha vannak ilyenek! Őrsvezetőként csatornázd be őrtagjaid igényeit az rpk-d felé! Mondd el a véleményedet a rajparancsnoknak: te miért értesz egyet egy alulról jövő javaslattal, miért tartod esetleg hasznosnak azt, miben látod veszélyt.

A kósza rajparancsnok feladata – a nevelésen túli közvetlen munkában –, hogy állandó háttérrel biztosítsa az Őrsvezetőnek. Egyrészt módszertani, valamint lelki tanácsadással segítse munkáját, másrészt képviselje a kósza rajt a csapat felé, ezzel is sok terhet levéve az Őrsvezető válláról. A nevelési ív Őrsre, egyénre szabása is a feladata.

A cserkészlet mindig célokban és az azokhoz vezető útban gondolkodik. Így van ez a kósza raj esetében is. E korosztályban még fontos, hogy a célokhoz (amit a nevelési-képzési terv, a próbarendszer tartalmaz) vezető út munkaterv formájában öltön testet. Az Őrsvezető számára nagy segítség, ha a raj vezetőjével időről időre leülnek, és végignézik, átgondolják, esetleg újratervezik az előttük álló időszakot. Kezdeményezz! Hívd fel rajparancsnokodat, írjatok közösen havi/féléves munkatervet! Minden bizonnyal sok hasznos tanácsa lesz számodra. A kósza próba szervezésében is működj együtt vele!

Neked mint Őrsvezetőnek nagy kincs és támasz az, hogy van melletted egy idősebb, tapasztaltabb vezető, akihez bármikor fordulhatsz – bármilyen jellegű – kérdéseiddel, problémáiddal. Él a lehetőséggel!

Felhasznált irodalom:

Segédanyag a kósza-vándor korosztályt vezetők számára, Magyar Cserkészszövetség, Első Cserkészkerület, 2014

4.

A kósza korosztályra
vonatkozó próbarendszer

4. A kósza korosztályra vonatkozó próbarendszer

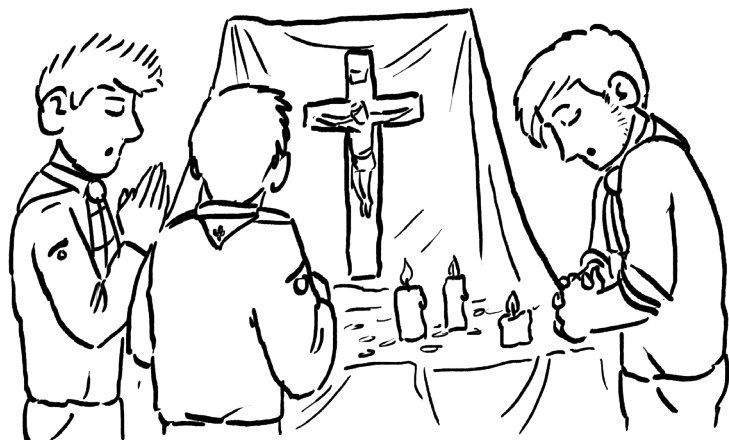

A kósza korosztály próbarendszere épül a korábbi évekre, és a próbáztatás módja némileg eltér a cserkészétől; ennek oka a korosztály jellemzőiben keresendő. Egy kamasz is fogékony a gyakorlatias ismeretekre, sőt nagyon is érdekli! Csak egyrészt az érdeklődési körük ekkor már szerteágazó (a cserkészstudáson belül is), másrészt a szükséges, állandóan használt tudás már a kezükben van. (Egy huszadik fajta csomó pedig csak azt érdekli, akit a téma amúgy is foglalkoztat. A többiek bármit felépítenek a már megtanult, 4-5 alapsomó használatával.)

A korosztályban lévők legnagyobb feladatát a kamaszkor megélése jelenti: az átmenet a gyerek- és a felnőttkor között. Számos változás zajlik a testben, a lélekben, a tudatban, az érzelmek kifejezése terén, a kapcsolatokban, az egyéniségben, vagyis a személyiség minden szintjén. Ezeket a változásokat meg kell ismerni, követni kell, alkalmazkodni hozzá, és a korosztály végére uralni, irányítani őket; azaz önazonos, érett személyiséggé válni. Ezért kap nagy hangsúlyt a kósza próbarendszerben az önismeret minden formája, a férfi-női identitás kialakulásának támogatása, a kommunikáció, és a vallásosságban egyre inkább megjelenő saját hit is. Kevesebb viszont a korábbi korosztályokhoz képest a klasszikus cserkészstudás (erdei élethez szükséges ismeret), illetve az elméleti anyag is. Nagy szerepe van a saját érdeklődési területnek; és ezen a ponton tudnak jól belépni a különpróbák és a szakágak. Az elméleti tudás fejlesztése egy magasabb cél érdekében egységesíthető, és nehézségeket okoz, hogy van, akit az pont most nem érdekel, ráadásul a cserkészlet elsősorban nevelő (nem oktató) mozgalom. A fontos dátumokat, életrajzi pontokat már tudják a cserkészek, további adatok önmagukban nem fejlesztik a személyiségüket a cserkészesszmény irányába. Természetesen a továbbiakban is foglalkozunk Bi-Pi-vel vagy Sík Sándorral. Inkább olvassuk közösen nagy cserkészeink műveit, beszéljünk életük belső összefüggéseiről, azok a pusztá tényeket is érthetővé teszik.

Hogyan próbáztassunk? Ha nem egyértelműen mérhető, honnan tudjuk, hogy történik-e egyáltalán fejlődés? A kérdés teljesen jogos. Közelítsük meg onnan a kérdést, hogy ebben a korosztályban fokozatosan el kell tudni engedni a fölöttük való kontrollt, és átadni a saját kezükbe: a nevelésük (fokozatosan) önneveléssé kell, hogy alakuljon. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a látható, mérhető fejlődés lassan áthelyeződik a személyiségben belülről, a saját felelősségvállalás hatókörén belülről. Másrészt azt, hogy a fejlődésüket célzó programok sikerének megítélése (ami az őrsvezető számára továbbra is fontos) az ő beszámolóikon is múlik. Ne hagyjuk, hogy a válasz kimerüljön a „jó volt” tömörségében. Az is cél, hogy tudjanak beszélni arról, valami hogyan hatott rájuk, mit éreztek, gondoltak közben. Természetesen ezt is meg kell tanulni, ebben is segíteni kell őket. (Kezdetben jól jöhet néhány konkrét kérdés vagy szempont. Néhány programra könnyű reagálni, pl.: a „72 óra” és más karitatív tevékenységek kifejezetten ilyenek, főleg, ha az őrsvetők közösen végzik.) Nem csak az adott program után, később is érdemes visszatérni rá, hiszen a valódi hatás hosszútávú mutatóknak meg – próbáztatások nyugodtan lehet feladat egy őszi programra (bármilyen témakörben, főleg a nehezen mérhetőknél) való reflektálás: Milyen hatással volt rád? Miben gondolkodtatott el? Természetesen az ilyen jellegű próbapontokat nem kell minősíteni, pontozni. Bevonhatjuk őket fokozatosan a saját teljesítményük értékelésébe. (Például ha továbbra is akadálpálya/for-gószérűen próbáztunk, meg lehet kísérelni egy vezetővel való beszélgetés során az önértékelést, önreflexiót. Megfelelő bizalmi környezetben a kósza is érezni és értékelni fogja saját teljesítményét. A legtöbbet pedig ebből tud épülni: amikor tisztában lesz saját képességeivel, gyengeségeivel, tud a hibáira reflektálni, meg tudja ezt osztani vezetőjével, így képessé válik a fejlődésre.)

Mivel az együttműködés megtanulása, szükség esetén segítség kérése is fontos, akár betételünk őrsileg (vagy párban) teljesítendő feladatokat. Ekkor mindegy, ki tudja a jó megoldást, vagy kié volt a megoldás ötlete: a lényeg, hogy a közösségből valakié, a többiek megbíztak a tudásában, és így mindenkinek javára vált.

A cél, hogy izgalmas kihívás elé állítsuk a kószát, amin ha elég ügyes, ha jól tudja alkalmazni mindazt, amit elsajátított, akkor teljesíteni tudja. Ha az őrs tagjai egymástól is nagyon különböznek, a próba megszervezése különösen nagy kihívást jelent az őrsvezetőnek és a rajparancsnoknak. De ne sajnáljuk erre az időt és az energiát! Hatalmas élményt adhatunk nekik egy jó, hozzájuk igazított, nehéz, de teljesíthető próbával.

Mivel a próbarendszer pontjai egymásra épülnek, évről évre ismétlődnek, csak kissé más szemszögből vagy mélyebben kerülnek elő újra, nem okoz akkora fennakadást az őrsön belül, ha valaki az előző évi próbáját nem teljesítette. (Csinálhatunk neki ismétlő próbát akár az őrs tagjaival együtt. Amúgy is érdemes beépítenünk a próbáztatási szokásainkba az ő visszajelzéseiket.)

A valódi változások ráadásul lassan következnek be. Bízz az őrsödben! Az ember mindenből tanul valamit, de a hibából főleg. A cél, hogy egyre inkább önmagukat javítsák. És nem minden változás történik meg azonnal, van, hogy egy eseménynek, egy gondolatnak csak évekkel később lesz látható hatása.

„Mária pedig megjegyezte mind-ezeket a dolgokat, és el-elgondolkodott rajtuk szívében.” (Lk 2,19)

4.1. A kósza korosztály első évére vonatkozó próbarendszer

Jelmagyarázat: ● = alapvető tudás

✓ = egyszer teljesítendő anyag

❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
3. Lelki olvasmány ✓ Korosztálynak megfelelő lelki témájú film közös megnézése és feldolgozása.	1. Hitoktatás/Bibliaóra ● Rendszeresen jár hittanra/bibliaórára.
4. Cserkész lelkiség ● A cserkésztvény ismerete és magyarázata a korosztálynak megfelelő szinten (mit érez benne kószaként kihívásnak, nehezen megvalósíthatónak). ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztálynak megfelelő szinten.	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeresen részt vesz.
5. Napi jótett, önfegyelem ● Napi jótett alkalmainak ismerete és gyakorlása korosztálynak megfelelő szinten. ✓ Vezetőjével egyeztetve végezzen el egy önnevelési gyakorlatot.	3. Ökumené ● Viselkedés a csapat környezetében működő nem saját felekezet istentiszteleti helyén. ✓ Részvétel ezen felekezet egy-egy istentiszteleti alkalmán.
	5. Közösségi hitélet ✓ Vegyen részt egy regionális vallási ifjúsági programon. ✓ Részt vesz órásával egy csapat/raj által szervezett lelki alkalmon. ✓ Vegyen részt egy 2-3 napos lelki-gyakorlaton.

EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
4. Illemszabályok ● Nőieség, nőiség, férfiasság, női és férfi szerepek tudatosítása és azokon belüli identitás. ● Divat (elegáns öltözék, lányoknál smink stb.). ● Öltözködés, öltözet megválasztása (estélyi, nagyesztélyi, dress code, white tie, black tie, formal, semi-formal, informal, business formal, casual).	1. Segítség otthon ✓ Megtervezi egy hétre a családja étrendjét és segít annak elkészítésében.
5. Szociális érdeklődés ✓ Egy érzékenyítő programon való részvétel.	
6. Foglalkozások ismerete ✓ Interjút készít valakivel a szakmájáról.	
7. Média ● A sajtóból a cserkészethez kötődő témákat beemeli az órsi életbe.	
9. Politikai ismeretek ● Aktív társadalmi részvétel.	
10. Önismeret ● Önmagunk kifejezésének fejlesztése (negatív és pozitív érzelmek helyes kommunikációja), EQ. ● Önértékelés fejlesztése (pozitív önkép kialakításának segítése). ● Önismeret (külső és belső tulajdonságok, érzelmek tudatosítása, pontos ismerete, mások visszajelzéseinek megismerése önmagunkról). ● A közösség és én (helyem a közösségben, szerep- és feladatvállalások, szabályalkotás, szabálykövetés). ● Hogyan tovább? (Szerepek és elvek. Minden újrafogalmazódik. Ebbe hogy fér bele a cserkészet?) ● Párkapcsolat, szexualitás (külső-belső érdeklődés, inger, vágy, médianyomás, hogy jelenjete meg párként, társadalmi normák).	

11. Tervezés és életvitel ● Zsebpénz elköltés tervezése.	
2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
2. Népszokások ✓ Elevenítse fel az évkör valamelyik népszokását órs/raj/csapat szinten.	4. Egyenruha ismerete ● Saját egyenruhájának ismerete (hovartartozási jelvények, rendezvény jelvények, nyelvtudás jelvények, vezetőképzés jelvényei stb.).
3. Ünnepek ● Nemzeti ünnepeink korosztályának megfelelő megélése (órs/raj/csapat szinten).	6. Őrsi élet ● Keressen és kérjen magának minden vezetői megbízatással nem rendelkező kósza csapaton/rajon belüli állandó megbízatást (pl.: szertáros, GH-s, irattáros, honlap-kezelő stb.).
4. Népdalok ● További 5 népdal ismerete és éneklése. ● Vezesse népdalos füzetét.	7. Őrsi jótett ✓ Félévente egy jótett végrehajtása az őrssel közösen és egy a táborban is.
6. Néptánc ✓ Látogasson el egy táncházba.	13. Közös jelképeink ● Köszönés, jel, jelszó, tisztelgés, kézfogás ismerete, használata és magyarázata korosztályának megfelelő szinten.
11. Regös rendezvények ✓ Egy csapat/körzet/kerület/szövetség által szervezett regös napon való részvétel.	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Részt vesz egy körzeti, vagy kerületi, vagy országos programon.
14. A magyarság kiemelkedő alakjai ● Megismeri három magyar vagy magyar származású Nobel-díjas életét és egyet közülük bemutat őrsének.	17. Krónika ● Őrsi napló vezetése.
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM ÉS LAKÓHELYEM
2. Szomszéd országok ismerete ❖ Szomszédos országba utazás esetén ismeri az adott ország vázlatos történetét.	1. Részvétel az egyházközség életében ✓ Vegyen részt legalább egy egyházközségi/gyülekezeti rendezvényen.
	3. Közhasznú munkák ✓ Vegyen részt a csapat, a raj vagy egyházközség/gyülekezet valamelyik segélyakciójában. ✓ Vegyen részt legalább egy, a lakóhely/ egyházközség érdekében végzett munkán.

2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
1. Retorika és vitakultúra ● Vitakultúra (meghallgatás, érvelés). ● Társas kompetenciák (empátia, segítségkérés, visszautasítás formái, együttműködés, kommunikációs készségek fejlesztése). ● Véleményalkotás, véleményütköztetés, vitakészség, meghallgatás, vitakultúra.	1. Elsősegély ● Újraélesztés protokolljának ismerete. ● Életveszélyes állapot felismerése (eszmélet, keringés).
3. Klasszikus táncok ✓ Megismer őrsevel további egy klasszikus táncot.	5. Egészséges életmód ● Függőségek, szenvedélyek (cigaretta, alkohol, drog, játékszenvedély, internet stb.). ● Veszélyhelyzetek elleni prevenció a kortárs közösségében. ✓ Biológiai életkor kiszámítása. ❖ Östermelő látogatás.
4. Olvasottság ● Az elolvasott könyveknek vezetett listát tovább bővíti.	
8. Kultúra ✓ Egy magyar regény színházi vagy filmes változatát megtekinti őrsevel.	
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
3. Földrajzi ismeretek ● Megismeri a magyarországi Nemzeti Parkokat és egyet felkeres őrsevel/rajával.	1. Élet a természetben ● Ponyvázás.
9. Csillagászat ● További egy csillagkép felismerése.	2. Túra ✓ Legalább 2 túrán való részvétel.
	5. Természet- és környezetvédelem ● Ökológiai lábnyom, ökológiai túllövés napja.
	8. Sport, testgyakorlás ● Rendszeres testmozgás. ✓ Részvétel egy cserkész sportrendezvényen.
	11. Szakági tevékenység ✓ Egy szakági rendezvényen való részvétel.

3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKE KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Becslés és mérés ✓ Az önméret adatainak korrigálása félévente, feljegyzése a velemjáróba.	9. Számítógépes ismeretek ● E-mail használat. Szűrők, levelezőlista kezelés, netikett, felhő alapú szolgálta- tások ismerete és használata. ✓ Prezentáció készítése és előadása (pl. a hobbjáról).

4.2. A kósza korosztály második évére vonatkozó próbarendszer

Jelmagyarázat: ● = alapvető tudás

✓ = egyszer teljesítendő anyag

❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
2. Szentírás-ismeret ● Bibliaolvasó kalauz megismerése és az alapján a Biblia rendszeres olvasása két hétfőig.	1. Hitoktatás/Bibliaóra ● Rendszeresen jár hittanra/bibliaórára.
3. Lelki olvasmány ✓ Átala választott lelki olvasmány elolvasása és bemutatása az órsnek.	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeresen részt vesz.
4. Cserkész lelkiség ● A cserkész törvény ismerete és magya- rázata a korosztályának megfelelő szinten (mit érez benne kószaként kihívásnak, nehezen megvalósíthatónak). ● A cserkész fogalom ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten.	3. Ökumené ✓ Vegyen részt egy taizéi imán. ✓ Részt vesz egy ökumenikus rendezvényen (pl. ökumenikus imahét egy alkalman).
5. Napi jótett, önfegyelem ● Napi jótett alkalmainak ismerete és gya- korlása korosztályának megfelelő szinten. ✓ Vezetőjével egyeztetve végezzen el egy önnevelési gyakorlatot.	4. Cserkész lelkiség ✓ Részt vesz egy lelki ösvényen.

	5. Közösségi hitélet ✓ Részt vesz óráival egy csapat/raj által szervezett lelki alkalmon. ✓ Óráival részt vesz egy egyházmegyei vagy országos családi, ifjúsági napon, programon. ✓ Vegyen részt zárándoklaton, vagy túrán (pl. pálosok által szervezett túra).
EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
4. Illemszabályok ● Nőiesség, nőiség, férfiasság, női és férfi szerepek tudatosítása és azokon belüli identitás. ● Divat (elegáns öltözk, lányoknál smink stb.). ● Pohártípusok ismerete.	1. Segítség otthon ✓ A családjában egy általa választott házimunkát egy hónapig rendszeresen végez.
5. Szociális érdeklődés ✓ Egy érzékenyítő programon való részvétel. ● Empátia, tolerancia, elfogadás.	
6. Foglalkozások ismerete ● Valamilyen foglalkozást alaposabban megismer.	
7. Média ● Hirdetőtábla, faliújság, vagy csapatújság szerkesztése.	
9. Politikai ismeretek ● Aktív társadalmi részvétel.	
10. Önismeret ● Önmagunk kifejezésének fejlesztése (negatív és pozitív érzelmek helyes kommunikációja), EQ. ● Önszabályozás (siker és kudarc-tűrés, tolerancia, véleményelfogadás). ● A közösség és én (helyem a közösségben, szerep- és feladatvállalások, szabályalkotás, szabálykövetés). ● Párkapcsolat, szexualitás (külső-belső érdeklődés, inger, vágy, médianyomás, hogy jelenjete meg párként, társadalmi normák).	

11. Tervezés és életvitel ● Pénzügyi tudatosság, takarékoság.	
2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
2. Népszokások ✓ Elevenítse fel az évkör valamelyik népszokását órs/raj/csapat szinten.	6. Őrsi élet ● Keressen és kérjen magának minden vezetői megbízatással nem rendelkező kósa csapaton/rajon belüli állandó megbízatást (pl.: szertáros, GH-s, irattáros, honlap-kezelő stb.).
3. Ünnepek ● Nemzeti ünnepeink korosztályának megfelelő megélése (órs/raj/csapat szinten).	7. Őrsi jótett ✓ Félévente egy jótett végrehajtása az őrssel közösen és egy a táborban is.
4. Népdalok ● További 5 népdal ismerete és éneklése. ● Vezesse népdalos füzetét.	9. Játék ● Különböző játéktípusok megismerése, céljai, módszerei, játékevezetés.
11. Regös rendezvények ✓ Egy csapat/körzet/kerület/szövetség által szervezett regös napon való részvétel.	10. Az MCSSZ és MCSSZF ismerete ● KMCSSZ megalakulása, feladatai. ● Keressenek egy külföldi testvérőrsöt. Ismerjék meg annak az országnak a vázlatos történetét.
12. Határontúli magyarság, nemzetiségeink ✓ Egy határontúli magyar csapattal közös programon részt vesz.	13. Közös jelképeink ● Különböző cserkészköszönések, eltérő gyakorlatok ismerete.
14. A magyarság kiemelkedő alakjai ● Ismeri kedvenc költője vázlatos életét.	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Részt vesz egy körzeti, vagy kerületi, vagy országos programon.
	17. Krónika ● Őrsi napló vezetése.
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYŰLEKEZETEM ÉS LAKÓHELYEM
2. Szomszéd országok ismerete ❖ Szomszédos országba utazás esetén ismeri az adott ország vázlatos történetét.	1. Részvétel az egyházközség életében ✓ Vegyen részt legalább egy egyházközségi/gyülekezeti rendezvényen.
	3. Közhasznú munkák ✓ Vegyen részt a csapat, a raj vagy egyházközség/gyülekezet valamelyik segélyakciójában. ✓ Vegyen részt legalább egy, a lakóhely/ egyházközség érdekében végzett munkán.

2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
1. Retorika és vitakultúra ● Vitakultúra (meghallgatás, érvelés). ● Társas kompetenciák (empátia, segítségkérés, visszautasítás formái, együttműködés, kommunikációs készségek fejlesztése). ● Konfliktuskezelési megoldások (kooperáció, empátia, együttérzés gyakorlása).	1. Elsősegély ● Különleges esetek: asztma, infarktus, cukorbetegség, epilepszia.
3. Klasszikus táncok ✓ Megismer őrseivel további egy klasszikus táncot.	5. Egészséges életmód ● Függőségek, szenvedélyek (cigaretta, alkohol, drog, játékszenvedély, internet stb.). ● Veszélyhelyzetek elleni prevenció a kortárs közösségében. ✓ Testzsír százalékos kiszámítása.
4. Olvasottság ● Az elolvasott könyveknek vezetett listát tovább bővíti.	
8. Kultúra ● Megtekint őrseileg egy olyan filmet vagy színházi előadást, amiben egy Nemzet Színésze szerepel és megismeri a munkásságát. ✓ Egy múzeum- vagy kiállítás meglátogatása. A témáját előre megismerik, és egy-egy részét bemutatják őrstagjaiknak. ● Interkulturális ismeretek.	
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
1. Tájékozódás ✓ Csoport/körzet/kerület vagy szövetség által szervezett tájékozódási versenyen való részvétel.	1. Élet a természetben ● Menedékkészítés.

3. Földrajzi ismeretek ● Megismeri az UNESCO világörökség magyar helyszíneit és egyet felkeres őrsével/rajával.	2. Túra ✓ Legalább 2 túrán való részvétel.
	3. Tábori építmények ✓ Oltártűzhely készítés.
	4. Kerti munka ✓ Faültetés a csapatotthonban, plébánia-kertben vagy köztéren.
	5. Természet- és környezetvédelem ● Fenntarthatóság.
	8. Sport, testgyakorlás ● Rendszeres testmozgás. ✓ Részvétel egy cserkész sportrendezvényen.
	10. Különpróba ✓ Egy általa választott különpróba megszerzése.
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
4. Utazási ismeretek ✓ Őrsi/raji portya utazását megtervezi.	3. Kötélmunkák ● Csomók: legalább egy mentőcsomó ismerete és alkalmazása.
	9. Számítógépes ismeretek ● Internetes közösségi oldalak (chat, levelezési lista - veszélyei, előnyei). ● Hálózati alapismeretek (WIFI, LAN, hálózati biztonság, alkalmazások hozzáférési adatai). ✓ Őrsével bekapcsolódik a JOTI-ba.

4.3. A kósza korosztály harmadik évére vonatkozó próbarendszer

Jelmagyarázat: ● = alapvető tudás

✓ = egyszer teljesítendő anyag

❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
3. Lelki olvasmány ✓ Korosztályának megfelelő lelki témájú film közös megnézése és feldolgozása őrsileg.	1. Hitoktatás/Bibliaóra ● Rendszeresen jár hittanra/bibliaórára.
4. Cserkész lelkeség ● A cserkésztvény ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten (mit érez benne kószaként kihívásnak, nehezen megvalósíthatónak). ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten.	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeresen részt vesz.
5. Napi jótett, önfegyelem ● Napi jótett alkalmainak ismerete és gyakorlása korosztályának megfelelő szinten. ✓ Vezetőjével egyeztetve végezzen el egy önnnevelési gyakorlatot.	3. Ökumené ✓ Vegyen részt egy taizéi imán.
	5. Közösségi hitélet ✓ Vegyen részt egy regionális vallási ifjúsági programon. ✓ Részt vesz őrsével egy csapat/raj által szervezett lelki alkalmon. ✓ Vegyen részt egy 2-3 napos lelkigyakorlaton.

EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
4. Illemszabályok ● Nőiesség, nőiség, férfiasság, női és férfi szerepek tudatosítása és azokon belüli identitás. ● Divat (elegáns öltözk, lányoknál smink stb.)	1. Segítség otthon ✓ Szüleivel egyeztetve részt vesz hivatalos ügyintézésben.
5. Szociális érdeklődés ✓ Egy érzékenyítő programon való részvétel.	
6. Foglalkozások ismerete ● Karrier, jövő, helyem a világban, hivatásom.	
7. Média ● Tudatos médiahasználat.	
9. Politikai ismeretek ● Aktív társadalmi részvétel.	
10. Önismeret ● Önmagunk kifejezésének fejlesztése (negatív és pozitív érzelmek helyes kommunikációja), EQ. ● Önértékelés fejlesztése (pozitív önkép kialakításának segítése). ● Önismeret (külső és belső tulajdonságok, érzelmek tudatosítása, pontos ismerete, mások visszajelzéseinek megismerése önmagunkról). ● A közösség és én (helyem a közösségben, szerep- és feladatvállalások, szabályalkotás, szabálykövetés). ● Párkapcsolat, szexualitás (külső-belső érdeklődés, inger, vágy, médianyomás, hogy jelenetek meg párként, társadalmi normák).	
11. Tervezés és életvitel ● THM, EBKM, EHM, megtakarítások.	

2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
2. Népszokások ✓ Elevenítse fel az évkör valamelyik népszokását órs/raj/csapat szinten.	6. Őrsi élet ● Keressen és kérjen magának minden vezetői megbízatással nem rendelkező kósza csapaton/rajon belüli állandó megbízatást (pl.: szertáros, GH-s, irattáros, honlap-kezelő stb.).
3. Ünnepek ● Nemzeti ünnepeink korosztályának megfelelő megélése (órs/raj/csapat szinten).	7. Őrsi jótett ✓ Félévente egy jótett végrehajtása az őrssel közösen és egy a táborban is.
4. Népdalok ● További 5 népdal ismerete és éneklése. ● Vezesse népdalos fűzetét.	9. Játék ● Különböző játéktípusok megismerése, céljai, módszerei, játékvezetés.
9. Népművészet, kismesterségek ✓ Részt vesz egy néprajzi kiránduláson.	10. Az MCSSZ és MCSSZF ismerete ● Az MCSSZ országos elnökségének ismerete (személyek, feladatkörök).
11. Regös rendezvények ✓ Egy csapat/körzet/kerület/szövetség által szervezett regös napon való részvétel.	13. Közös jelképeink ● Különböző cserkészköszönések, eltérő gyakorlatok ismerete.
14. A magyarság kiemelkedő alakjai ● Alaposabban megismeri egy Kossuth-díjas életútját. ● Alaposabban megismeri egy Széchenyi-díjas életútját. ✓ Kortárs irodalom ismerete (egy költő vagy regényíró egy művének értő olvasása - utána beszélgetés vagy prezentáció tartása belőle).	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Részt vesz egy körzeti, vagy kerületi, vagy országos programon.
	17. Krónika ● Őrsi napló vezetése.
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYŰLEKEZETEM ÉS LAKÓHELYEM
2. Szomszéd országok ismerete ❖ Szomszédos országba utazás esetén ismeri az adott ország vázlatos történetét.	1. Részvétel az egyházköztség életében ✓ Vegyen részt legalább egy egyházközségi/gyülekezeti rendezvényen.

	3. Közhasznú munkák ✓ Vegyen részt a csapat, a raj vagy egyházközség/gyülekezet valamelyik segélyakciójában. ✓ Vegyen részt legalább egy, a lakóhely/ egyházközség érdekében végzett munkán. ✓ 72 óra kompromisszum nélkül valamelyik projektjében való részvétel.
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
1. Retorika és vitakultúra ● Vitakultúra (meghallgatás, érvelés). ● Társas kompetenciák (empátia, segítségkérés, visszautasítás formái, együttműködés, kommunikációs készségek fejlesztése). ● Konfliktusok fajtái, szakaszai. ● Konfliktuskezelési stratégiák, módszerek: elkerülő, versengő, alkalmazkodó, kompromisszumkereső, problémamegoldó stratégia.	1. Elsősegély ● Sokk, tudati állapotok. ● Allergiás reakciók. ● Hasi sérülések.
4. Olvasottság ● Az elolvasott könyveknek vezetett listát tovább bővíti.	5. Egészséges életmód ● Függőségek, szenvedélyek (cigaretta, alkohol, drog, játékszenvedély, internet stb.). ● Veszélyhelyzetek elleni prevenció a kortárs közösségében. ✓ Testzsír százalék kiszámítása.
7. Képzőművészet ● Egy általa választott festmény történetének, háttérének megismerése.	
8. Kultúra ✓ Őrsével részt vesz egy komoly- vagy könnyűzenei koncerten.	

EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
3. Földrajzi ismeretek ● Lakóhelyéhez közeli Nemzeti Park online követése.	1. Élet a természetben ● Gyufa nélküli tűzgyújtás.
9. Csillagászat ✓ Planetárium vagy csillagvizsgáló meglatogatása.	2. Túra ✓ Legalább 2 túrán való részvétel.
	3. Tábori építmények ✓ Egy extrém építmény elkészítése pl.: őrsi hintaágy, fára épített őrsi kuckó stb.
	5. Természet- és környezetvédelem ● Egy környezetvédelmi csoport munkájának megismerése.
	8. Sport, testgyakorlás ● Rendszeres testmozgás. ✓ Részvétel egy cserkész sportrendezvényen. ✓ Kipróbál egy újabb eddig általa nem űzött sportot.
	11. Szakági tevékenység ✓ Egy szakági rendezvényen való részvétel.
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
3. Környékismeret ● Lakóhelyén egy emlékmű, épület múltját alaposabban megismeri és bemutatja őrsének.	3. Kötélmunkák ● Csomók: egy újabb mentőcsomó ismerete és alkalmazása.
	9. Számítógépes ismeretek ✓ Multimédiás feladat megvalósítása (pl.: toborzó videó; őrsi film; csapat film; tábor film; csapatinduló hangszereléssel; csapatképek rendszerezése, feltöltése; népdalok gyűjtése, éneklése, felvétele, digitalizálása; receptkönyv készítése képekkel, szöveggel stb.).

4.4. A kósza korosztály negyedik évére vonatkozó próbarendszer

Jelmagyarázat: ● = alapvető tudás

✓ = egyszer teljesítendő anyag

❖ = irányítottan választandó anyag

ISTEN ÉS EMBER	
1.1. SZEMÉLYES FELADATOK	1.2. KÖZÖSSÉGBEN MEGÉLT FELADATOK
3. Lelki olvasmány ✓ Általa választott lelki olvasmány elolvasása és bemutatása az őrsnek.	1. Hitoktatás/Bibliaóra ● Rendszeresen jár hittanra/bibliaórára.
4. Cserkész lelkiiség ● A cserkésztvény ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten (mit érez benne kószaként kihívásnak, nehezen megvalósíthatónak). ● A cserkészfogadalom ismerete és magyarázata a korosztályának megfelelő szinten.	2. Liturgikus élet ● A szentmisén/istentiszteleten rendszeresen részt vesz.
5. Napi jótett, önfegyelem ● Napi jótett alkalmainak ismerete és gyakorlása korosztályának megfelelő szinten. ✓ Vezetőjével egyeztetve végezzen el egy önnevelési gyakorlatot.	3. Ökumené ✓ Résztétel egy ökumenikus rendezvényen (pl. ökumenikus imahét egy alkalmán).
	4. Cserkész lelkiiség ✓ Részt vesz egy lelki ösvényen.
	5. Közösségi hitélet ✓ Részt vesz őrsével egy csapat/raj által szervezett lelki alkalmon. ✓ Őrsével részt vesz egy egyházmegyei vagy országos családi, ifjúsági napon, programon. ✓ Vegyen részt zárandoklaton, vagy túrán (pl. pálosok által szervezett túra).

EMBER ÉS EMBER	
2.1. MEGISMERÉS	2.2. TEVÉKENYSÉG
2.1.1. TÁRSADALMI ISMERETEK	2.2.1. CSALÁDOM ÉS BARÁTAIM
4. Illemszabályok ● Nőiesség, nőiség, férfiasság, női és férfi szerepek tudatosítása és azokon belüli identitás. ● Divat (elegáns öltözkészés, lányoknál smink stb.)	1. Segítség otthon ✓ Egy hétig vezeti a háztartást (pénzügyi tervezés, beszerzés, főzés, takarítás stb.).
5. Szociális érdeklődés ✓ Egy érzékenyítő programon való részvétel. ● Empátia, tolerancia, elfogadás.	
9. Politikai ismeretek ● Aktív társadalmi részvétel.	
10. Önismeret ● Önmagunk kifejezésének fejlesztése (negatív és pozitív érzelmek helyes kommunikációja), EQ. ● Önszabályozás (siker és kudarc-tűrés, tolerancia, véleményelfogadás). ● Hogyan tovább? (Szerepek és elvek. Minden újrafogalmazódik. Ebbe hogy fér bele a cserkészés?) ● A közösség és én (helyem a közösségben, szerep- és feladatvállalások, szabályalkotás, szabálykövetés). ● Párkapcsolat, szexualitás (külső-belső érdeklődés, inger, vágy, médianyomás, hogy jelenjenek meg párként, társadalmi normák).	
11. Tervezés és életvitel ● Pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság a cserkészcsapatban.	
2.1.2. HAZÁM ÉS NEMZETEM	2.2.2. CSERKÉSZKÖZÖSSÉGEM
3. Ünnepek ● Nemzeti ünnepeink korosztályának megfelelő megélése (őrs/raj/csapathoz).	6. Őrsi élet ● Keressen és kérjen magának minden vezetői megbízatással nem rendelkező kósza csapaton/rajon belüli állandó megbízatást (pl.: szertáros, GH-s, irattáros, honlap-kezelő stb.).

4. Népdalok ● További 5 népdal ismerete és éneklése. ● Vezesse népdalos füzetét.	7. Őrsi jótett ✓ Félévente egy jótett végrehajtása az őrssel közösen és egy a táborban is.
11. Regös rendezvények ✓ Egy csapat/körzet/kerület/szövetség által szervezett regös napon való részvétel.	14. Cserkészkapcsolatok ✓ Részt vesz egy körzeti, vagy kerületi, vagy országos programon.
	17. Krónika ● Őrsi napló vezetése.
2.1.3. EURÓPAISÁG	2.2.3. EGYHÁZKÖZSÉGEM/GYÜLEKEZETEM ÉS LAKÓHELYEM
2. Szomszéd országok ismerete ❖ Szomszédos országba utazás esetén ismeri az adott ország vázlatos történetét.	1. Részvétel az egyházközség életében ✓ Vegyen részt legalább egy egyház-községi/gyülekezeti rendezvényen.
	3. Közhasznú munkák ✓ Vegyen részt a csapat, a raj vagy egyházközség/gyülekezet valamelyik segélyakciójában. ✓ Vegyen részt legalább egy, a lakóhely/ egyházközség érdekében végzett munkán. ✓ Őrsével közösen részt vesz temető, sír rendbetételében vagy a településen, illetve környékén lévő kereszt gondozásában.
	4. Helyi ünnepek ✓ Segítse egy helyi kulturális rendezvény megvalósulását.
2.1.4. MŰVELTSÉG	2.2.4. EGÉSZSÉGÜGY
1. Retorika és vitakultúra ● Vitakultúra (meghallgatás, érvelés). ● Társas kompetenciák (empátia, segítségkérés, visszautasítás formái, együttműködés, kommunikációs készségek fejlesztése). ● Kommunikációs technikák ismerete (asszertív kommunikáció, közösségi kommunikáció).	1. Elsősegély ● Bukósísak levétele, fejsérülések, fektetések. ● Gerincsérülések, mellkasi sérülések. ● Mentés vízből, tűzből, jégből.

4. Olvasottság ● Az elolvasott könyveknek vezetett listát tovább bővíti.	5. Egészséges életmód ● Függőségek, szenvedélyek (cigaretta, alkohol, drog, játékszenvedély, internet stb.). ● Veszélyhelyzetek elleni prevenció a kortárs közösségében. ✓ Testzsír százalék kiszámítása.
8. Kultúra ● Hungarikumok ismerete. ● Interkulturális ismeretek.	
EMBER ÉS KÖRNYEZETE	
3.1. MEGISMERÉS	3.2. TEVÉKENYSÉG
3.1.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.1. TERMÉSZETES KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
3. Földrajzi ismeretek ● Magyarország borvidégeinek ismerete. ✓ Egy újabb UNESCO világörökség magyar helyszínt felkereső útszél/rajzával.	1. Élet a természetben ✓ Táborhelyszemlén való részvétel.
	2. Túra ✓ Legalább 2 túrán való részvétel.
	3. Tábori építmények ✓ Egy újabb extrém építmény elkészítése pl.: őrsi hintaágy, fára épített őrsi kuckó stb.
	8. Sport, testgyakorlás ● Rendszeres testmozgás. ✓ Részvétel egy cserkész sportrendezvényen. ✓ Edzésterv készítése.
	10. Különpróba ✓ Egy általa választott különpróba megszerzése.
3.1.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNK MEGISMERÉSE	3.2.2. ÉPÍTETT KÖRNYEZETÜNKKEL KAPCSOLATOS FELADATOK
4. Utazási ismeret ● Raj/csapat portya/tábor utazási lehetőségeinek feltérképezése (tervek készítése, mentesítő járatok stb.).	3. Kötélmunkák ● Csomók: egy speciális csomó ismerete és alkalmazása.
	9. Számítógépes ismeretek ● Netbank ismerete, internetes utalás. ● Helyes hivatkozási forma ismerete.

5.

Módszertani tárház

5. Módszertani tárház

Az alábbi fejezetben olyan módszereket érintünk, amelyek segíthetik őrsvezetői munkát. A különféle munkaformák, munkamódszerek és eszközök fogalmi megismertetésén túl, példákat hozunk, hogyan teheted érdekesebbé, érthetőbbé és a kószak számára befogadhatóbbá az átadni kívánt tudást. Mik azok az eszközök, amik a cselekedve tanuláson túl, vagy az által segítenek neked. Fontos, hogy ne csak heti, havi, éves céljaid legyenek, hanem tisztában legyél a cserkésznevelés végső céljával és azzal, hogy az adott személyből, őrstagodból mit és hogyan akarsz kihozni. Ekkor válhat igazán hatékonná ezeknek a módszereknek a használata.

Nem minden működik mindenhol. Merj változtatni! Vedd figyelembe kószáidat, igényeiket, lehetőségeit. Hogy minden jól működjön, ahhoz elengedhetetlen a tervezés és az értékelés. Ez utóbbit általánosan egy módszertani eszközről, munkaformáról stb. megállapítani, hogy abban az adott szituációban jól működött-e, ha igen, miért, ha nem, miért nem.

Ami az egyik őrsnél működik, az a másikinál nem biztos, hogy fog, de igaz ez fordítva is. Így az értékeléskor vedd figyelembe őrstagjaid visszajelzéseit is.

A módszerek között nincs jó és rossz választás, a te és az általad vezetett közösség választásán is múlik. Célunk, hogy a munkát segítve, hozzájáruljunk a nevelési célok eléréséhez.

5.1. Munkaformák

A munkaformák variálása a tevékenységek elvégzésének **változatosságát** teremti meg, illetve a vezető az **egyén fejlődését**, a csoporton belüli kapcsolatokat vagy más egyéb szempontokat figyelembe véve **hatékonyabban érheti el célját** a megfelelő forma kiválasztásával.

A kószak esetében újfajta munkaformák jelenhetnek meg, működhetnek hatékonyabban, mint az ezt megelőző időszakokban.

Az újfajta munkaformákkal a **felelősségtudatukat** is növelhetjük, nagyobb fokú és akár tudatosabb **együttműködésre** ösztönözhetjük őket (olykor feltűnés nélkül is), más kompetenciákra fektethetjük a hangsúlyt.

Ebben a korosztályban a munkaformák így valósulhatnak meg:

FRONTÁLIS MUNKA

A frontális munka a vezető központi, irányító szerepét és a differenciálás hiányát rejt magában. Igyekezünk kerülni már ennél a korosztálynál. Nem feltétlenül indokolt. Persze mesélni, történeteket megosztani lehet. Cserkész foglalkozásainkra amúgy sem annyira jellemző a frontális munka, de a kósza korosztálynak különösen kevésbé van rá igénye. Kisebb etapok lehetnek, de inkább interaktív és kooperatív feladatokkal tűzdjük.

A párok és csoportok beosztása:

- véletlenszerűen
- érdeklődés
- képességek
- tárgyi tudás
- kapcsolatok

alapján lehet heterogén (különböző) vagy homogén (hasonló). Igyekezünk ezeket variálni aszerint, hogy adott helyzetben mi a célunk.

A hatékony kooperatív munkaforma a másokkal szembeni előítéleteinket, negatív érzéseinket leépítheti, ehhez viszont jól átgondolt, strukturált tevékenységekre van szükségünk és a vezető támogató, segítő attitűdjére.

CSOPORTMUNKÁ

A csoportmunka akkor használható igazán, ha fontos a benne résztvevők aktivitása, egymásra figyelése, a közös gondolkodás, valami új létrehozása. Igyekezünk kooperatív csoportmunkákat használni, ezáltal nemcsak a feladatot teljesítik, hanem fontos szerepet kap az **együttműködés** is.

Részei:

1. Mondjuk el, mi az alap, a probléma, a feladat.
2. A tennivalókat, gondolkodni valókat osszuk fel annyi részre, ahány csoport lesz.
3. Osszuk ki, vagy engedjük választani a csoportokat a témák közül.
4. Mi, koordinátorok tűzzük ki egy időt, amennyi szükséges a kérdések megvitatására, és járjunk körbe, tisztázzuk a felmerülő kérdéseket.
5. Ülünk újra körbe, számoljanak be a csoportok, összegezzünk.

Csoportmunka projektelemekkel²

Kisebb csoportokban (3-4 fő) készíthettek egy közös projektszerű feladatot.

A folyamat lépései:

1. a téma kiválasztásához szükséges megbeszélés
2. a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása
3. a fontos irodalmak kiválasztása
4. tervzet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan
5. részfejezet készítése a nyers változat elkészítése, leadása
6. visszajelzés
7. korrigálás
8. végleges produktum leadása/bemutatása

Fejleszti a kreativitást, a gondolkodási képességet, szereplési lehetőséget ad a különböző képességekkel rendelkező cserkészeknek.

Csoporton belüli mozaik

Négyfős csoportokat alkotunk. A témát, amelyet a csoporttal dolgoztatunk fel, négy részre osztjuk. A részek azonban függetlenek egymástól. Mindenki a saját részét memorizálja, majd megtanítják egymásnak a témákat.

Utasítások: Olvassátok el a kijelölt szöveget, emeljétek ki a lényegét! Ismertessétek a társaitokkal a saját részeteket, igyekezzetek ezt úgy tenni, hogy a másik meg is jegyezze! (Gondoskodni kell arról, hogy a nem egyforma tempóban dolgozók úgynevezett, időkitöltő feladatot kapjanak, amely bármikor felfüggeszthető, amikor mindenki végez. Az is fontos, hogy ne legyen céltalan a tevékenység, valamilyen módon kapcsolódjon a feladathoz.)

Csoportok közti mozaik

Minden csoport más témát kap. Itt felelősöket jelölünk ki, pl.: témafelelős, mérleg, lelkesítő, időfigyelő, eszközfelelős stb. A csoportok közti tanítás folyamata: „egy marad, három tovább megy”.

Egy marad, aki a többi csoport három tagjával ismerteti a megoldást. A forgás végén a három vándorló tag elmondja a negyediknek, hogy mit tanultak.

² http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktat/erettsegi/info2012osz/tarsism_utmutato_projekthez_2012okt.pdf
[Letöltés ideje: 2015. március 8.]

Szakértői mozaik

Csoporton belül A, B, C, D jelölést kapnak a kószák. Lehet differenciáltan adni a feladatokat, képességük szerint, de ügyelni kell arra, hogy a kevesebb anyaggal megbirkózó őrstagunk munkája a csoportmunka szempontjából értékes legyen. A helyükön elolvassák a feladatokat, lényegét emelnek ki, vagy értelmezik. Majd a csoportoknak az adott témával foglalkozó tagjai „szakértői” csoportban összeülnek: külön az A-k, B-k, C-k, D-k, közösen értelmezik a kapott szöveget, feladatot, egyeztetik, ki mit gondol, mi a fontos. Itt lehet segíteni: táblázattal irányítani vagy szempontsorokat megadni.

Utána visszamennek a csoportjukba, és átadják az ismereteiket társaiknak szóforgóval. A többiek jegyzeteket készíthetnek. Lényeges, hogy a témát magyarázó kósza ne a saját vázlatát diktálja.

Háromlépcsős interjú

Alkalmas szabad témák feldolgozására, de nem alkalmas új képzési anyagok átadására.

Pl. Mondd el a társadnak, mit tudsz a népmesékről!

A válasz menete:

A csoportban A, B, C, D tagok vannak.

1. lépés: A elmondja az ismereteit B-nek, miközben C elmondja az ismereteit D-nek.

2. lépés: B elmondja az ismereteit A-nak, miközben D elmondja ismereteit C-nek.

3. lépés: A elmondja, hogy mit hallott B-től C-nek és D-nek, B kontrollálja, valóban azt mondta-e. Majd B mondja, amit az A kósza mondott. A kontrollálja, B, C figyel. Ez addig folytatódik, míg mindegyik el nem mondta a másikt.

Fontos szabály, hogy akinek a témájáról beszél a társa, nem szabad a témagazdának közbeszólnia. Utána kiegészítheti, pontosíthatja.

PÁROS MUNKA

- Fel kell dolgozniuk egy szituációt, témát, mialatt az egyikük mellette, a másik ellene érvel.
- Ki kell dolgozniuk egy közös álláspontot adott kérdésről, majd azt ütköztetni a többi párral.
- Ketten kell, hogy megoldjanak egy feladatot, és a párok között versenyt hirdetünk.

EGYÉNI MUNKA

- Kérjük meg kószáinkat, hogy egy számukra fontos, érdekes témából készüljenek fel, ismertessék a többiekkel.
- Ennél a korosztálynál fontosak az önismereti feladatok, játékok, amelyeknek egy részéhez önálló munkára van szükség az első fázisban. Hagyjuk őket kibontakozni, magukra figyelni. Utána pedig a megosztás történhet csoportban.
- Ne feledjük, ebben a korosztályban a korosztályi közösség meghatározó szerepe mellett az egymáshoz való hasonlítás, versengés egészségesen van jelen az életükben. Adjunk lehetőséget arra is, hogy olykor egyéni hozzáállásuk, teljesítményük is megmutatkozzon egy játékban, feladatban.

Igyekezzünk a tevékenységek konkrét, kézzel fogható ismeretei mellett mindig dönteniről arról is, hogy csoportdinamikailag, nevelési szempontból mi a célunk az adott feladattal, és ehhez válasszuk ki a legalkalmasabb módszert és formát!

5.2. Munkamódszerek

Az előző fejezetben tárgyalt munkaformák mellett, érdemes kitérni egyes munkamódszerekre, amelyek jól alkalmazhatóak egy-egy órsi foglalkozás keretében. Ezeket a módszereket a munkaformákon belül akár felváltva, vegyesen is lehet alkalmazni, de egy órsi alkalom alapulhat egy módszer alkalmazásán is. Fontos, hogy a módszereket mindig a közösségre

(őrsre) és egyénre vonatkoztatva alkalmazzuk. Ezeknek a módszereknek az alkalmazása gyakorlat során alakul ki. Egy-egy alkalmon való kipróbálása, jól szemlélteti majd, hogy az adott órs vagy kósa melyik módszerre nyitottabb. Azokat a módszereket alkalmazzuk, amelyek a közösség számára hasznosak és élvezetesek, ne pedig azokat, amelyek az őrsvezetőnek tetszenek, vagy könnyebbek. Az alábbi fejezet e munkamódszerekbe nyújt rövid betekintést.

Kósa korosztályban remek munkamódszerként kínálkoznak az egyes **különpróbák**. Mivel az alapvető cél ebben a korosztályban az, hogy kihívást adjunk kószáinknak. A cserkészszakmai specializációt kínáló különpróbák megfelelő terepei az egyéni tehetség és érdeklődés kibontakoztatásának, megtalálásának.

A következő lehetséges munkamódszer a **mély, lelki beszélgetés**. Ez formálja az őrsöt igazi, mély lelki-baráti közösséggé. Az őrsön belül jelentkező problémák megoldásának is ez a megfelelő munkamódszere, de a kósa korosztály próbarendszerének mélyebb, elgondolkodtatóbb témáinak feldolgozására is a mély beszélgetés (akár egy Bi-Pi tüzet körülülve!) a megfelelő módszere.

A mély beszélgetések alternatívája a vita-módszer, mely fejleszti a nyilvános beszéd készségét (retorika) és a kommunikációs készségeket, érvelési készséget, kritikus gondolkodást, kutatási készséget, metakommunikációt, meggyőzési képességet, valamint erősíti a figyelmet, csoportmunkát, együttműködést, toleranciát, önbizalmat, és a nyitottságot. A módszer bevezetése fokozatosan történjen (módszer bemutatása, kezdetben „könnyebb” témák, időkorlát), emellett fontos, hogy olyan témákat érintsenek a viták, amelyben az adott korosztály valóban érdekelt (pl.: táplálkozási szokások, vallással kapcsolatos kérdések). A korosztályi érdeklődés szerinti témafeldolgozás különösen fontos, mert amennyiben nem az érdeklődésüknek és fejlettségi szintjüknek megfelelő vitatémát kapnak, motiválatlanok lesznek.

Végül szeretnénk kitérni a keretmese alkalmazására mint munkamódszerre. E munkamódszer „bevetését” kósa korosztályban már erősen meg kell gondolni. Bár alkalmazható kószáknál is, látnunk kell, hogy a keretmese nem erre a korosztályra lett kitalálva. Éppen ezért mindig végig kell gondolnunk, hogy egy keretmesés portya mit fog még adni kószáinknak, amit nem éltek még át ezer-szer kiscserkész és cserkész korosztályban.

Összefoglalásként elmondható, hogy minden munkamódszert szükséges minden esetben egyéniesítenünk, az adott közösséghez, avagy kószához alakítanunk. Amennyiben nem spóroljuk meg ezt a munkát, biztosan megfelelő lesz a választott eszköz, módszer az adott közösség továbbfejlesztéséhez.

5.3. Módszertani eszközök

A különféle munkaformákat és munkamódszereket színesíthetjük, ha minél több eszköz van az őrsvezető kezében. Az őrsgyűlésre készülve az őrsvezetőnek át kell gondolnia, hogy mi a célja a foglalkozással, milyen lesz a felépítése, milyen munkaformát és munkamódszereket fog alkalmazni, és ehhez milyen eszközei vannak. A jól bevált eszközök mellett használjuk bátran a modern technika nyújtotta vívmányokat (világhálón található hasznos oldalak, alkalmazások, videók, filmek, katalógusok)! Az őrsvezető ilyenkor bátran hagyatkozzon a kreativitására, és ne féljen az elsőnek talán szokatlannak tűnő ötletét alkalmazni.

Néhány gyakorlati példa

Gyufa nélküli tűzgyújtás elsajátításánál:

- a. gyűjtsenek össze minél több gyufa nélküli tűzgyújtási módot (egyenként, csoportosan) vagy
- b. táborban kapjanak x darab eszközt, aminek segítségével tüzet kell gyújtaniuk, esetleg
- c. beszéljeteek ennek kémiai hátteréről, hozz hasonló kémiai reakciókat, folyamatokat párhuzamba a tűzgyújtással!

Kósza korosztály próbapontjai közül a kommunikációs technikák elsajátításához is többféle módszertani eszköz használható fel. Alkalmazhatók szituációs gyakorlatok, játékok, melyek során egy-egy a való életből vett konfliktushelyzet modellezésével sajátítható el a helyes kommunikáció. Például egy éztermi szituáció eljátszása, mikor a pincér nem a megrendelt ételt hozza ki, azonban azt állítja, hogy ő járt el helyesen és a vendég téved. Ilyen és ehhez hasonló konfliktushelyzetek modellezése segítheti a kószákat a helyes kommunikációs kultúra kialakításában.

A módszertani eszközök terén, mint már említettük, elengedhetetlen a kreativitás. Bár a módszertani eszközök alkalmazása feltételez némi előzetes készülést, a befektetett munka megéri: a kósza igényeihez igazított, tartalmas, izgalmas órszűléseken megszerzett tudás sokkal könnyebben megragad a kósza fejében, beépül viselkedésükbe.

5.4. Módszertani megfontolások

Kiscserkész és cserkész korosztályban az órsvezető megtanul izgalmas, színes, változatos órszűlést tartani, kitapasztalja, elsajátítja a módszertani játékok készítésének minden csíkját-bínját.

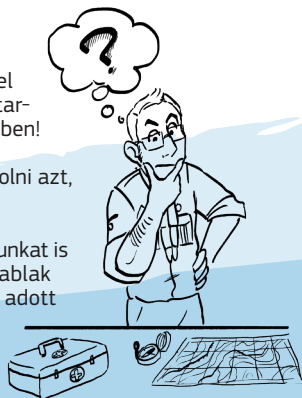
Kósza korosztályban azonban már másra van szükség. E korosztályban az órs mind többet „*merészkedik*” a csapatotthonon kívülre, és ezalatt nemcsak a természetjárást értjük. Mire is gondolunk akkor?

A kósza korosztály már magabiztosan használja a világhálót, egyedül mozognak lakóhelyükön, egyre inkább kezdenek önálló életet élni. A világhálón ömlenek rájuk a különböző esemény-meghívók, programajánlatok. A kósza korosztálynak azonban még nem feltétlenül fejlődött ki a kompetenciája ahhoz, hogy az igényes, építő programokat elkülönítse azoktól, melyek nem ilyen jellegűek.

A kósza órs baráti társasággá (mely a vándor korosztályban már korosztályi jellemző!) kovácsolását elősegíti, ha közösen mentek el bizonyos programokra: színház, mozi, koncert, jazzklub kiváló és tartalmas töltődést és kapcsolódást jelent – és mindezt órsi közegben!

A programok kiválasztásánál és feltérképezésénél fontos átgondolni azt, hogy hogyan is gondolkodjunk vezetőként?

A tervezéshez segít, ha leülünk nyugalomban (akár még a telefonunkat is kikapcsolva egy rövid időre!), és egy fehér lap/szövegszerkesztő ablak előtt végiggondoljuk, hogy hová akarunk az órsunkkal eljutni az adott időszakban (félév/év). Meghatározzuk a természetjárás, a fent említett kulturális programok, karitatív programok és a klasz-szikus cserkészprogramok (pl. csapatnap stb.) arányát.

Ez azért lényeges, hogy a cserkészlet ne alakuljon át egyfajta kultúra szakkörre, kósza korosztályban is ügyelni kell a cserkészmódszer használatára (lásd: EINK).

A programok kitalálásához segíthet, ha rendszeresen olvassátok a világhálón elérhető programajánlókat, avagy a klasszikus, ingyenesen elérhető programajánló kiadványokat (Pesti Est, Nógrádi Est, Fidelio stb.).

Fontos nyitott szemmel járni a világban, hogy olcsón tudjatok kósza őrötöknek tartalmas kulturális programokat szervezni. Érdemes kihasználni a "Ma este Színház!" ajánlatait, avagy ellátogatni a múzeumok-, színházak-, vagy a mozik éjszakájának programjaira.

Az egyes őrsgyűlések, alkalmak megvalósításánál kósza korosztályban is majdnem annyit kell egy alkalomra készülnöd, mint amennyi ideig a program tervezetten tart. Fel tudsz dobni egy múzeumlátogatást, de akár egy túrát is, ha kicsit utána olvasol annak, mit is fogtok látni (természeti érdekességek, kiállított tárgyak stb.).

Ebben a korosztályban hatványozottan fontos az alapvető szabály: légy ötletes! Használd ki a kínálkozó lehetőségeket és akkor igazán tartalmassá tudod tenni az őröd kószaéveit.

5.5. A differenciált nevelés kérdései

Kószáid egyre többet kacsintgatnak kifelé és ebből következően maradnak távol egy-két őrsgyűléstől, őrsi programtól. Őrstagokon kívüli barátok, különórák, iskolai elfoglaltság, családi programok, betegség vagy csak a néha rájuk törő kedvetlenség is lehet az oka az őrsgyűléstől el-elmaradásnak.

Ilyenkor felvetődik a kérdés, hogy hogyan pótolja a lemaradását, hogyan zárkózzon fel a társaihoz a kimaradt tudás tekintetében. Több megoldás is létezik erre a problémára. Az az elsődleges cél, hogy az ismeret alkalmazható tudássá váljon. Ebben van segítségedre a cselekedve tanulás. A kósza hipp-hopp bármit bemagol, de a célunk nem ez. Egy-egy képzési anyag ne csak egy őrsgyűlésen kerüljön elő, így aki hiányzott, annak is van lehetősége megismerni azt, és ismételtetnek is. Ez segít a tudás rögzülésében, de akár az elsajátításában is, ha valaki akkor találkozik először a témával. Használjátok a megszerzett tudást! Így például egy őrsi nap, egy őrsi túra alkalmából sok minden előkerülhet, amit a csapatotthonban tanultatok meg. Ezáltal az is magáévá teszi, aki akkor épp nem volt ott.

Az is megoldás, ha külön foglalkozol kószáddal, vagy ha egy képzési anyaghoz olyan módszert is adsz (teszt, prezentáció készítése stb.), ami motiválja akár az önálló elsajátításra is.

A cserkészlet egy életen át tartó nevelési munka és fejlődési folyamat, ezért ha kimarad egy foglalkozás, egy képzési anyag, az még nem akadályozza annak, hogy jó kószává váljanak őrstagjaid. Persze fontos az, hogy minél kevesebb maradjon ki, és a lehető legkevesebbet hiányozzanak, mert az őrsi közösség minden foglalkozás alkalmával épül, és a közös élmények gazdagítják őket.

Mondd el nekik sokszor, hogy számítasz rájuk az őrsgyűléseken, érd el, hogy nekik is fontos legyen, hogy ne maradjanak ki programokból. Ehhez az is kell, hogy a programokat lehetőleg fél évvel előre közöld kószáiddal és szüleikkel is. Ebben a korosztályban a kortársaknak is meghatározó hatása van, így nyerjél meg minél több kószát és ők majd megnyerik azokat, akiket esetleg neked nem sikerült.

5.6. A kósza őrön belüli megbízatások

A cserkészpedagógia nagy erénye a cselekedve tanulás. A cselekedve tanuláshoz hozzá tartozik, hogy az alapokon túl mindenki valami más iránt is érdeklődik. Éppen ezért az érdeklődések kielégítésére, illetve a cselekedve tanulás elősegítésére őrösdben különféle

megbízásokat adhatsz, és adj is. Ebben neked mint őrsvezetőnek fontos szereped van. Kiscserkész korban, cserkész korban, de kőszakorban is, még úgy is, hogy természetesen változnak a megbízások és azok jelentősége is. Egy kőszát már nem feltétlenül köt le a viráglócsolás, de honlapot már szívesen szerkeszt.

Ezeket a megbízásokat időről időre forgathatod, hogy mindenki sorra kerüljön, de akár mindenki maradhat éveken át egy megbízással és abban mélyülhet el. (Egy-egy őrsi megbízás alapja lehet az első különpróbának is, arról nem is beszélve, hogy az őrsi megbízás bizony élethivatást is adhat!)

Kőszakorú őröd tagjai számára a hagyományos megbízás nem feltétlen elég, nagyobb, komolyabb feladatokra vágnak. Ezek így már nemcsak őrsi szintű, hanem a rajparancsnokoddal egyeztetve eseti jelleggel, – később akár állandósulva is – rajmegbízások is lehetnek. Fontos, hogy ebben segítsük őket, hiszen egyes ismereteket most szereznek meg, azonban az még fontosabb, hogy e megbízásoknak valós tartalma legyen, hamar rájönnek ugyanis a mondvacsínált, üres, semmitmondó „*álfeladatokra*”. Kiemelten fontos a megbízás mellé adott bizalom, hogy érezze ez valóban az ő feladata, valóban rajta múlik az őr, (vagy a raj) sorsa ezen a területen. Ha látod, hogy nem feltétlen úgy állnak a dolgok, ahogy kellene, akkor nem elvenni kell a feladatot, hanem kérdésekkel, ötletekkel rávezetni a helyes megoldásra. Hagyni, hogy maga találja ki, maga érezze meg, hogy merre kell továbblépnie az adott kérdésben. Azáltal, hogy a megbízásokban valós, az őr (raj) életében fontos feladatokat osztunk szét, segít abban, hogy „*köztehverviselés*” legyen, s mire őrünk a vándorkorba ér, már őrsvetetői feladataink koordinátori feladatokká alakulnak, őrünk pedig egy szorosabb, inkább baráti közösséggé válik.

Kősa őröd életében is fontosak a megbízások, itt most konkrét javaslatokat olvashatsz, de használd te is a fantáziádat.

„Hagyományos” őrsi megbízások:

- Raktáros
- Pénztáros
- Segédőrsvetető
- Titkár (akár raji szinten is)
- Nótafa
- Játékfelelős
- Szakács (akár raji szinten is)
- Tűzmester
- Zászlós
- Fotós (akár raji szinten is)
- Médiafelelős (blogszerkesztő, közösségi oldal kezelője) (akár raji szinten is)
- Újságíró/tudósító (akár raji szinten is)
- Fotós (akár raji szinten is)
- Videós (akár raji szinten is)
- Szanitéc, elsősegélynyújtó (akár raji szinten is)
- Utazásfelelős (akár raji szinten is)
- Ünnepefelelős
- Imafelelős

Minél inkább ismered őrstagjaidat, annál inkább tudsz személyre szabott megbízásokat adni nekik.

Megbízások

6.

A korosztályos
őrsi programokról

6. A korosztályos őrsi programokról

6.1. A kósza őrsgyűlések

Ahogy a többi korosztályban, itt is közösségépítő szerepe van az őrsgyűlésnek. Ha már jól összeszokott baráti társaságról van szó, ideális esetben a tagok már egymás társaságáért, a közösségért mennek az őrsgyűlésre, valamint azért, mert élvezetes az őrsgyűlés. Ebben a korosztályban jelentkező probléma ugyanakkor, hogy a kószák szerteágazó érdeklődése és növekvő leterheltsége (továbbtanulás, és az ezzel járó különórák) nehezítik a rendszeres részvételt.

Ha kevesebben, csak ketten-hárman mennek el az őrsgyűlésre, akkor is érdemes megtartani azt. Ugyanis ekkor lehetőség adódik jobban megismerni őrstagjaidat, illetve mélyebb, személyesebb beszélgetéseket kezdeményezni. A klasszikus cserkészmunka terepe itt már egy baráti vá formálódó közösség, ahol a nevelés mellett egyre nagyobb szerepet kap az önnevelés, a képzés mellett az önképzés. Egyre nagyobb szerepet kaphatnak a raji keretek. Ez természetes folyamat, ebben a korban már kifejezetten igénylik az ellenkező neműek társaságát cserkészeink. Az őrsi közösség megőrzésére ennek ellenére fontos törekedni, a cserkésznevelő hatását itt képes a legjobban kifejteni.

Az őrsgyűlés időbeli tervezésénél ezért fontos figyelembe venni a tagok elfoglaltságát; törekedjünk a heti rendszerességre, ugyanakkor itt már elképzelhetőek a kéthetenkénti találkozók is.

A **helyszínt** illetően legyünk egy kicsit rugalmasabbak, hiszen nemcsak a csapatotthon létezik. Ebben a korosztályban már több lehetőség nyílik arra, hogy őrödnek a programot külső helyszínen szervezd meg. Például megbeszélhettek egy mindenki által ismert találkozóhelyet, és onnan együtt mentek tovább a program (ami lehet meglepetés is) helyszínére. A titkos/kalandos programokat még ez a korosztály is nagyon élvezi.

Az is egy jó megoldás, ha mindig másnál van az őrsgyűlés. Így jobban megismerhetitek egymást, illetve kipróbálhatják, hogy milyen, ha ők a házigazdák. Ilyenkor előre egyeztetsetek le az időpontot, hogy mikor és kinél lesznek az őrsgyűlések, hogy hol lakik, és hogy a szülei megengedik-e.

A kószáknál is törekedjünk arra, hogy minél több időt töltsünk el a természetben. A túrák, a közös őrsi séták, a tájékozódási (akadály)versenyek számukra is érdekesek.

Az információáramlás is megváltozik, az őrstagok már egész biztos olvasnak e-mailt, vagy aktív résztvevői lehetnek az őrsi csoportnak egy közösségi oldalon.

Készülj az őrsgyűlésekre továbbra is. Vedd figyelembe az őr életkorát, érdeklődési körét és aktivitásukat – mennyire hajlandók aktívan részt venni benne, és készülni rá eszközökkel.

A kósza őrsgyűlések tematikáját az őrszervező mellett már az őrstagok is befolyásolják. Vedd figyelembe az őrstagok igényeit, számos programot vagy programelemet már a kószák is szervezhetnek maguknak. Ez előremutató gyakorlat lehet a vándorélet felé, ahol már az önszerveződés dominál.

Felhasznált irodalom:

*Segédanyag a kósza-vándor korosztályt vezetőők számára,
Magyar Cserkészszövetség, Első Cserkészkerület, 2014*

6.2. Őrs a rajban

A cserkész korosztályból kósza korosztályba lépő cserkészeknek sok új kihívással kell megküzdeniük és szembenézniük ugyanúgy, ahogyan magának az őrsvezetőnek is. Fontossá válik, hogy az előtérbe kerülő rajprogramok mellett ne feledkezz meg arról, hogy az őrson belüli egységet továbbra is fenn kell tartanod! Ez nem lehet nehézség, hisz a mögöttetek lévő évek alatt összetartó közösséggé kovácsolódtatok.

A kószaként megélt idő négy évet ölel fel. Az első évben megkezdődik már a raj összehangolása, ami már jobb esetben a második évre kiteljesedik. Ahogy haladunk előre ebben az időszakban kevesebb lesz az őrsgyűlések száma, mivel inkább a kétheti rendszerességű gyűlések (akár raji) kerülnek a középpontba. Ezzel együtt továbbra is törekedni kell az őrsi közösség fenntartására, mivel anélkül egy erős raj sem alakítható ki. Ahhoz, hogy ezzel ne legyen probléma, tarts gyakran őrsgyűléseket, legalább kéthetente, ezeken is vezetheted őrstagjaidat a kósza úton előre. őrsvezetőként figyelembe kell vened az őröd korosztályának igényeit. Sokkal nyitottabbá válnak a különféle kalandokra és sokkal alkalmasabbak a komolyabb beszélgetésekre és elmélyülésekre is, mivel már megérettnek rájuk. Ebben az időben legtöbbször saját útjukat, érdeklődési körüket keresgélik, fessegetik határaikat és próbálják megtalálni a saját szájízuknek megfelelő dolgokat. A rajprogramok és rajgyűlések pedig kiváló lehetőséget adnak nekik ehhez. Azonban van néhány dolog, amit jobb, hogyha kisebb közösségben például egy őrsgyűlés keretében valósítunk meg, két legyet ütve egy csapásra: fenn tartjuk a biztos őrsi közösséget és még új lehetőségekre is felnyitjuk a tagok szemét.

Ebben a korosztályban remekül lehet egy komolyabb, elgondolkodtatóbb témát felvetni és vitázni róla. Ez az a helyzet ahol kialakíthatják véleményüket és megoszthatják azt egymással, megtanulhatják, hogyan álljanak ki magukért a megfelelő módon és hogyan váljanak önállóan gondolkodó részévé a társadalomnak, mivel ez az az időszak, amikor kialakul bennük saját világlképük. Ezt a vitaindítót leginkább egy komolyabb filmmel, videóval vagy könyv részlettel lehet kezdeményezni. A raj keretben lévő közös gondolkodás, véleménymegosztás segíti a raji összetartást.

És az örök **ott alvós party** vagy **videójáték/film/társasjáték est** egy kósza raj esetében. Erre biztosan kaphatóak és ezzel remek lehetőség nyílik arra is, hogy segítsd az eddigi barátságok elmélyítését az őr-, és rajtagok között. Egy ilyen programon sokkal jobban megnyílnak egymásnak az emberek a hangulat, és a zártabb, meghittebb körülmények miatt. Itt neked is lehetőség van egy mélyebb bekukkantásra az őrstagjaid lelkivilágába, ami nagy segítséget jelent abban, hogy megértsd gondolkodásmódjukat és így jobb lehetőséggel legyen arra, hogy segítsd őket a kereső útjuk során.

Egy másik programlehetőség nem más, mint az **önismereti tesztek** kitöltése. Ez egy igazán mulatságos szórakozás és lehetőség önmagunk megismerésére is egyben. Még ha néha komolytalannak tűnnek is, rengeteg érdekes-séget lehet ezeken keresztül megtudni magunkról, ezeknek a teszteknek a kiválasztásához, azonban nagyfokú elővigyázatosság és figyelem szükséges. őrstagjaid talán a program kezdetén nevelésesnek fogják találni, de figyeld meg a végére rendkívül élvezni fogják.

Az előbb felsorolt programokban mind van valami közös. Ez pedig nem más, mint a közös élmények kialakítása. Ez nemcsak egy korosztályban, hanem általánosságban fontos, mivel

ezen keresztül tudjuk megerősíteni egy-egy őrstagnak a helyét az őrben és ezzel együtt a rajban is. Ezekből az élményekből tud táplálkozni a cserkész, és ezekre a kialakított kapcsolatokra tud számítani akár a nehéz időkben is, ami nem ritka egy tinédzser korosztályú őr, raj esetében, hiszen ilyenkor hajlamosak a legnagyobb lángon égni. Minden inger egyszerre éri őket és minden érzelmüknek óriási jelentőségük van számukra. Ezekben a helyzetekben segítséget kell nyújtanunk nekik és türelemmel fordulni hozzájuk, biztosítani számukra, hogy nem csak az őrvezetőjük, de a barátjuk is vagyunk egyben. Ennek megvalósításához sok kitartásra, erőre van szükség, de fontos tudni bármibe is kerül, megéri, mert egy közösség részévé válnak ezzel, és egy közösségnél nincs nagyobb megtartó erő.

6.3. Kósza őr a csapat közös alkalmain

Ahogy minden más korosztálynak, a kószának is láthatónak kell lenniük a csapatban. Számukra ez nehezebb, hiszen különbségekben egyelőre nem különülnek el határozottan a cserkész korosztálytól.

Hogy miért fontos a látható kósza korosztály a csapat programjain?

Egyfelől példák a kisebbeknek, egy jól működő kósza raj motiválja a cserkészeket is a további próbák teljesítésére, a korosztályos fejlődésre. Másrészt a kószakorú cserkészünk a személyiségfejlődés rögzös útján járva vágyik a megerősítésre, az önálló feladatokra, amelyekben kibontakozhat, láthatóvá válhat. Fontos, hogy a kószákra merjünk felelősséget bízni, így fogják magukat a csapat hasznos tagjainak érezni.

Milyen feladata lehet a kószaknak?

A csapatprogramokon adjunk nekik ötletes feladatokat. Megtiszteltetésnek, és ami még fontosabb, kihívásnak érzik majd. A kisebbekkel való együttműködéskor kiderülhet, hogy ki potenciális őrvezetőjelölt, kit lenne érdemes vezetőképzőbe küldeni.

Ilyen feladat lehet például egy meseerdő vagy egy nyomozós játék lebonyolítása. Bátran bizzuk a kószákra az állomásokat, sőt a kitalálásban is adjunk nekik szabad kezét. Persze legyen mellettük segítő, támogató és megfontolást szem előtt tartó vezető, de ne szabjunk gátat a fantáziájuknak. Hatalmas élmény lesz számukra, hogy bepillanthatnak a kulisszák mögé, láthatják, miként szerveződik meg egy program. Azáltal, hogy feladatot kapnak, megtapasztalják a csapat beléjük vetett bizalmát, kihívást találnak benne, érezhetik, hogy ők már egy másik, a cserkészstől különböző korosztály.

Más jellegű feladatot is adhatunk nekik a csapatprogramokon: kérjük meg őket fényképezésre, főzésre, a csapatmisén/istentiszteleten olvasásra és így tovább. A kiosztott feladatoknak legyen tétje, így ők is komolyan és felelősséggel fognak hozzáállni.

Mit kezdjen a kósza a többi korosztállyal a csapatprogramokon?

Egy nagy csapattúrán vagy a táborban szervezzünk olyan programokat, ahol a kószak megmérettetnek más korosztályokkal. Hívják ki a cserkészeket egy nagy métára, frizbifocira vagy nyakkendőharcra.

A nagy csaták után bátran keverjük a korosztályokat! Szervezzünk a táborban főzőversenyt, ahol egy cserkész, és egy kósza indul párban. Ugyanilyen elosztásban lebonyolíthatunk egy akadályversenyt is. Figyeljünk, hogy olyan feladatokat kapjanak a párok, ahol a kisebbnek

és a nagyobbak ugyanolyan fontos feladata van. Biztos lesz olyan kihívás, amihez egy kósza tapasztalata és egy fiatalabb cserkész talpraesettsége kell. (Az apróságok is számítanak: például egy magas fára felakasztott dolog megszerzéséhez kell egy erős kósza, akinek a nyakába ülhet a fűrész cserkész stb.).

Mit kapjon a kósza a csapatprogramokon?

Szép dolog a szolgálat, de ne feledjük, mindig kell olyan időszavakat is biztosítani a csapatprogramokon a kószaknak, ami értük van, ami csak nekik szól. Lehet ez komolyabb lelki program, városismereti vetélkedő, önismereti játék, bármi, amit csak ők, a kószak játszanak, de az számukra izgalmas és nevelő értékű. Az ilyen programoknál kissé vonuljon félre a kósza raj vagy őr, ha a kisebbek azt látják, hogy van valami plusz, amiben csak a kószak részesülnek, ők is motiváltabbak lesznek a későbbiekben, hogy kószaká váljanak. Valamint őrstagjaid is úgy érzik, hogy nekik is jár a kitüntetett figyelem.

Van egy állandóan lappangó probléma, ami a csapatprogramokon ölt igazán testet. Mi lesz azokkal a kószákkal, akik már őröt is vezetnek? Nincs is rosszabb érzés, amikor a kószakorú őrvezető azt tapasztalja, hogy míg ő esti mesét olvas a sátorban a kis őrének, addig az ő kósza őrstársai a tábor másik végében élményprogramon vesznek részt. De fordítva: a kószaknak is csalódás, amikor azt látja, hogy őrstársa a vezetőségén ül, míg ő nem talál magának igazi feladatot. A jelenség ismerős, mégis gyakran megfélekedzünk róla. Nem árt odafigyelni a következőkre: olyankor szervezzünk csábító programot a kószaknak, amikor a kószakorú őrvezető is szabadabbá tudja magát tenni. A csapattáborban biztosítsunk olyan időintervallumot, amikor a rajparancsnok marad a cserkészekkel, az őrvezetők pedig részt vehetnek saját őrstársaikkal programokon. Például egyik este legyen korai takarodó a cserkészeknek, a tábortűz vezetését bízjuk a rajparancsnokra, a kószak pedig kapcsolódjanak ki - beleértve az őv-séget vállalókat is.

6.4. A kósza őr a táborban/portyán

Minden évben menj el őrösddel portyázni. Ez a kósza korosztálynál már igen sokféle lehet. Elmehtettek magashegyi túrázni, evezni, kerékpározni is. A portya előkészítésébe vond be őket, adj nekik feladatot, felelősséget. A portyák különleges lehetőséget biztosítanak arra, hogy őrösddel olyan dolgokról is tudj beszélni, olyan dolgokat is tudjatos megvalósítani, amelyekre az őrsgyűlés keretei nem alkalmasak. Portyázni rajkeretben is lehet, ilyenkor

segítsd őrösdet, hogy minél aktívabban vegyék ki részüket a rajéletből, természetesen az őrsi egységet megtartva.

Egy rajportya ráhangolódás a közösségre és egymásra. Ami itt nagyon fontos, hogy ez a korosztály, már keresi a kalandosabb élményeket, túrákat, de vannak kivételek is és ezt figyelembe kell vennünk, ezért mindenképp olyan programot kell választanunk, ahova tudjuk, hogy mindegyik őrösből szívesen jönnek, és nem érzik vagy gondolják, úgy hogy számukra ez teljesíthetetlen lenne vagy nincsenek meg hozzá a képességeik. (Például egy bicikli túra megszervezése, miközben tudjuk, hogy néhányan nem tudnak biciklizni.) Fontos, hogy egyik őr se maradjon ki! Ha előfordulna, ilyesmi mindenképp jelezd mielőtt döntésre jutnának a programot illetően, hogy még időben megváltoztathassátok azt.

A kósza korosztályú őrösöd már jelentős táborozási tapasztalattal rendelkezik. A legjobb, ha van külön kószak táborok, ami időben lehet fedésben a csapattáborral, így ott is tölthettek

néhány napot a mozgótáborotok előtt vagy végén. Ha állótáboroztok a kószákkal, akkor a raj általában közel, vagy akár egy körletben veri fel sátrait. Ez nagyon fontos a raj szempontjából, mivel hozzásegíti az őröket ahhoz, hogy egymásra hangolódjanak és a tagok jobban megismerjék egymást. Egy ilyen korosztálynál, már nincs akkora elkülönülés. Hiába őrösként egy kupacba állítják fel a sátrukat, mégis más, mint korábban volt. Az ősri reggelizések, ebédek, vacsorák, tábortűzek és még sok minden, átalakulnak. Az őrstagoknak esélyük nyílik arra, hogy ne csak a saját őrükkal, hanem a többiekkel is legyenek és velük is új élményeket szerezhessenek, ami a legjobb módja egy erős közösség alapjainak megteremtéséhez. Ha ez történik, ne ijedj meg, mert ettől függetlenül, az őröd továbbra is együtt fog mozogni, mivel biztos pontot jelentenek a tagok egymás számára, habár már egy nagyobb közösség részeivé is kezdenek válni.

6.4.1. Kósza őr a tábortűzőn

A tábortűz is megváltozik a kósza korosztály számára, mivel már sokszor rajilag fognak készülni egy-egy tábortűzi előadásra, ami bizonyos szempontból új kihívások elé állítja az őrtagokat. Sokkal több emberrel kell majd összehangoltan működniük, de ez több lehetőséget is jelent számukra, mert együtt, jóval kreatívabbak lesznek, mivel egyik ötlet szüli majd a másikat. Egy ilyen során, remek szituációkba kerülhetnek, ezzel még vicesebbé és élménydúsabbá téve a rákészülést. Természetesen adódhatnak konfliktusok is, esetleges érdekbeli, ötletbéli különbözőségek miatt, ezt legegyszerűbben megbeszélés útján lehet megoldani.

Azt is érdemes megemlíteni, hogy ha együtt táborozik a csapat, gyakran előfordul, hogy a kósza rakják a tüzet. Ilyenkor érdemes a feladatokat őrösként kiosztani, hogy ne legyen kavargás és a tűzrakás is időben kész legyen, ne pedig a locsi-fecsel menjen el az idő.

Az őr/raj körletében rakott tűznek, természetesen más lesz a hangulata. Egy ilyen során, remek lehetőség van érdekesebbnél érdekesebb témákat felvetni és körkérdésként elindítani. Ilyenek például: Hogyan érzik magukat az őrök a rajban? Mennyire találták meg a helyüket? Mit gondolnak a kószaságról a tagok? És még rengeteg hasonló kérdést lehet feltenni, amivel te mint őrvezető is kapsz egy iránymutatást, hogy esetleg min kell változtatnod, vagy mit kell megreformálnod ahhoz, hogy az őröd jobban érezze magát a rajban.

Kószáknál a Bi-Pi tűznek, amikor csak az őröddel vagy, különös jelentősége van. Egy este, amikor nem kell sietni, amikor nincsenek feladatok, csak az, hogy együtt legyetek, beszélgetsetek. Legyen minden táborban Bi-Pi tűzed az őröddel! Vidd el oda azokat a témákat, amiket talán nehezebb elővenni egy csapatotthonban tartott őrgyűlésen. Egy tábortűznél sokkal nyitottabbak kószaid. Beszéljétek az őrben lévő konfliktusokról, a függőségről, az alkohorról, a szexualitásról, a bennük felmerülő kérdésekről.

6.5. A kósza őrsi portya

Az őrsi portya remek lehetőséget kínál arra a kósza korosztályban, hogy az őrsi kohézió erősödjön, olyan új, az őrstagok látókörét és határait tágitó élményeket éljenek át, amelyek a későbbi cserkészéletükben is meghatározókat lesznek.

A kósza korosztály már alkalmas arra, hogy nagyobb lélegzetvételű portyákat tegyen meg. Ezek irányulhatnak a korosztály nevelési céljaival összhangban a határon túli területekre is. Egy ilyen többnapos megmozdulás megszervezése nem kis feladat, hónapokat is igénybe vehet. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy érdemes nekivágni egy ilyen vállalkozásnak, mert sokszorosan megtérül a befektetett energia. A határon túli portyák gazdagítják az őrstagok kulturális és természeti ismereteit, kapcsolatot építhetnek a határon túli magyar cserkészek felé, illetve az idegen környezetben való kalandozás a talpraesettségük próbája is lehet.

A határon túli portyák előkészítésekor mindenképp vegyük figyelembe az őr igényeit, érdeklődését: ha már sokszor jártak egyébként (osztályukkal vagy családdal például) egy adott régióban, akkor igyekezzünk más területet választani. Egy ilyen portya előkészítése során a szokásos logisztikai feladatokon túl ügyeljünk arra is, hogy a kiskorú őrstagok szülei megfelelő tájékoztatást kapjanak, kérjünk beleegyező nyilatkozatot is tőlük.

Ezeket a megmozdulásokat érdemes minél komplexebbre tervezni, hogy minél többféle hatás érje az őrstagokat, egyszerre tapasztalhassák meg a megcélzott terület emberi, kulturális, természeti értékeit. Például, ha az Erdélyi-medencébe utazunk, érdemes Kolozsvár megismerésén túl a Tordai-hasadékot, a sóbányát is bejárni, illetve Bonchida, Válaszút néprajzi érdekességeit is tanulmányozni. Fontos, hogy a programtervben hagyjunk elég időt a kötetlen időtöltésekre (városnézés, esti közösségépítés), ez a korosztály már kevesebb kötöttséget és több önálló döntési lehetőséget igényel. Tervezzünk rugalmasan, legyenek választható programok, vonjuk be őket is a szervezés szakaszába.

Legyenek olyan programelemek, amikért ők a felelősek (étkezés megszervezése, felkészülés egy-egy látnivaló bemutatására, kapcsolatfelvétel helyiekkel), és ha lehet, vonjunk be helyi magyarokat, cserkészeket, magyar cserkészeket. Erre remek lehetőség lehet egy városi vetélkedő vagy közös túrázás. Lényeges az is, hogy a városnézős, pihenősebb programok arányban legyenek a nagyobb fizikai teljesítményt igénylőkkel (hegymászás, túra).

Ezek a határon túli portyák lehetnek körutazás-jellegűek, amikor kisbusszal, vonattal, esetleg kerékpárral járjuk be a kiválasztott területet. Érdemes figyelni arra, hogy mivel egy ilyen utazás megszervezése önmagában is jelentős anyagi ráfordítással jár, igyekezzünk a szállás és étkezés költségeit csökkenteni (sok helyen megszállhatunk cserkészotthonokban vagy épp plébánián, és egyszerű ételeket is el tudunk készíteni olcsón), illetve a csapattól támogatást kérni az ilyen akciókra. Ügyeljünk arra is, hogy minden külföldi portyaszándékunkat jelezzük az Országos Külügyi Bizottság felé, akik sok tanáccsal, segítséggel járulhatnak hozzá vállalkozásunk sikeréhez.

Nézzünk néhány lehetséges portyaötletet! Erdély kiváló lehetőség a komplex portyákra, a már említett kolozsvári út mellett érdemes a Székelyföldön is körutazást tenni, a Gyilkos-tó, a Szent Anna-tó, Parajd stb. érintésével. Kevésbé távoli úti cél lehet Arad és Temesvár, illetve Nagyvárad vagy Szatmárnémeti felkeresése egy hétvégi portya része is lehet. Dél felé fordulva Zenta, Szabadka, esetleg a Tarcál bejárása jelenthet nagy élményeket. Szlovákia pedig jó terepe az extrémebb túráknak, a Táttra, a Liptói-havasok, a Hernád-áttörés sokféle kalandot kínál. Kevésbé távolra gondolva egy-egy pozsonyi, kassai, dunaszerdahelyi, párkányi látogatás is nagy élmény.

A határon túli portyákon túl a kihívást jelentő belföldi megmozdulások is kielégíthetik a korosztály igényeit. Például egy jól megszervezett kerékpáros Fertő tó- vagy Balaton-kerülés, egy rábai vagy tiszai kenuzás, egy bivakolás portya a Bükk-fennsíkron is jó ötlet lehet.

Bárhová is megyünk, ügyeljünk arra, hogy jól dokumentáljuk az átélteket. Egy portya szervezésének sokszor elsikkadó része az utómunka: beszámoló a csapat honlapjára, blogjára, közösségi oldalon az őr csoportjába, a fényképek összegyűjtése, közös megnézése később, esetleg videók készítése a kalandokból, vagy beszámolóest rendezése az érdeklődőknek. Illetve a szakmai dokumentáció is fontos, a szálláshelyek, utazási tapasztalatok összegyűjtése a csapat adatbázisában.

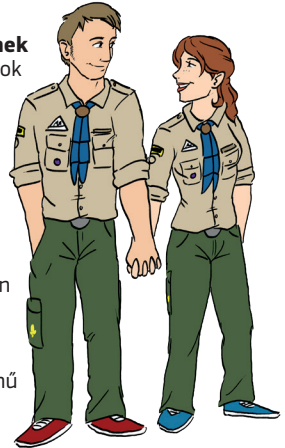
6.6. Kósza őr a körzeti/kerületi/országos/nemzetközi programokon

Ennek a korosztálynak nagyon fontos, hogy az állandó barátok, osztálytársak, őr társak mellett **folyamatosan ismerkedhessenek új emberekkel**. Az új kapcsolatok kialakításának folyamata, és azok fenntartása hatással van a serdülő énképének kialakulására, önbizalmának megerősítésére, szociális készségeinek fejlődésére; élénkítő, motiváló erővel bír.

A kósza korosztályú őröket egy körzeten, egy kerületen belül érdemes közös fórumra terelni, akár 1-2 őrvezető, rajparancsnok, csapatparancsnok segítségével.

Városismereti program, közös túra, táborozás, interaktív kiállításon való részvétel, vacsoracsata, tánctanfolyam, vitaest, közös előadás készítése során együtt működhet két csoport.

A kósza már különösen sok figyelmet szentelnek az ellenkező nemű társak megismerésére, párkapcsolat kialakítására, ezért megnő az igényük a másik nemmel való közös programok iránt.

Jelenleg kószaoknak is szóló rendszeresen megrendezésre kerülő, országos programok:

- **országos cserkészbál:** remek lehetőség bevezetni őket a bálózás világába, közösen készülni külsőségekben, tánctanulással akár, új közös, szórakozási, ismerkedési programon részt venni a vezetővel;
- **országos népdaléneklő, népzenei, vers- és mesemondó verseny:** a tehetséges kósza megcsillanthatják talentumaikat;
- **számháború** a budai várban (március 15-e környékén): egy közös játék során találkozási pont más csapatok segítőivel;
- **Fábry Pál tájékoztató verseny:** „A cserkész szereti a természetet...”, ehhez ismernie kell és eligazodnia abban, remek lehetőség 17 éves korig csapatban, afölött egyénileg kiszabadulni a természetbe;
- **Kárpát-medencei Regőscserkész tábor:** keretmesés, hagyományörző cserkész tábor határainkon innen és túl élő magyarokkal, szuper programokkal;
- **cserkésznap** (csapat, körzeti, kerületi, országos szinten): változatos programok a kreativitás, kitartás, merészség, nyitottság fejlesztésére.

A **nemzetközi programok** leginkább ezt a korosztályt célozzák meg: a **közép-európai találkozó** és a **világdzsemborik** résztvevői 14-18 éves fiatalok, a **RoverWay** a 16-22 évesek számára szóló program. Rengeteg hasznos ismeretet szerezhetnek, különböző nyelvek által kommunikálhatnak, megismerkedhetnek más magyar, illetve külföldi csapatok cserkészeivel és interkulturális élményekben lehet részük.

Az **őrsvezetői vezetőképzés** fontos része azon kósák életének, akik elkötelezik magukat eme szolgálat mellett, de fontos feladata csapatainknak, a kerületeknek, a szövetségnek, hogy ne az egyetlen korosztályos programként lássunk/lássanak benne lehetőséget.

Hirdessük kósáinknak a **szakágak** munkájába, rendezvényeibe való bekapcsolódás lehetőségét is, hisz ezek lehetőséget nyújtanak a cserkészeten belüli még teljesebb kibontakozásra.

6.7. A kósza őr s a beavatási alkalmakkor

Számos tábor, portya és túra van mögöttetek. A cserkészek már mint tapasztalt erdőjárók, amolyan indiánok körében tisztelt trapperként néztek rátok. S most itt álltok mint újonc kósák.

Az elmúlt időszakot kitöltötte a felkészülés arra, hogy őrstagjaid teljes jogú kósák legyenek. Megkapják a kék nyakkendőt, és hordják minden alkalommal!

A legalább félévnyi jelöltidő arra való, hogy megfontolja, akar-e a közösség tagja lenni. S a közösségnek is van ugyanennyi ideje, hogy végiggondolja, hogy őt akarja-e a tagok között látni. Olyan ez, mint egy párkapcsolat: két egybehangzó igen kell ahhoz, hogy a kapcsolat szentesüljön.

Számos új hívogató kéz nyúl a kósáink után, és keresi velük a kapcsolódást. Meghívják ide és oda, csábítják és el akarják kötelezni máshol, vagy máshol is. Ezért nagyon fontos, hogy megerősítsük őket a kózaságukban!

Az őrsoddal megkezdett munka a korosztályban most ér el a szimbólumok szintjén a legmagasabb pontra. Fogadalmat tehetnek! Fogadalmat tehetnek, hiszen a törvény pontjait, a fogadalom szövegét, azt a kérdést, hogy mit is jelent kósának lenni, az elmúlt fél évben számtalanszor elővettétek, és megrágtátok minden irányból. őrsgyűléseken, túrán, otthoni feladatként, személyesen velük beszélgetve. Megismerted a meglátásaikat, véleményüket, gondolataikat, látod, ki-ki milyen közel van az ideális kósához. Azt is látod, kinek-kinek milyen területen kell még fejlődnie, mit kell hozzá tenni, hogy még közelebb juthasson. S igen, azt is látod, ki az, aki még nem érett meg szívében, fejében, testében, érzelmeiben vagy szocializációjában arra, hogy ennek a közösségnek, vagy a kósák népes családjának tagja lehessen. Azt is látod, hogy mit kell benne fejleszteni, hogy elérhessen arra a szintre.

A fogadalomtétel egy beavatási szertartás. Ahol szimbolikusan bevezeted a kósák közösségbe a tagokat, és a nagy közösség és az egyén egymás tenyerébe csap. Maga a szertartás már csak a pecsételés. A megegyezés, a tárgyalás, a döntés az elmúlt egy év kitarató munkájának eredménye. Megdolgoztatok egymással. Éppen ezért a kósza fogadalomra való felkészülés az első kósza őrsgyűlésen kezdődik. Az őrssel mint közösséggel, és az egyes személyekkel egyaránt. Szánj időt, hogy mindegyik lelkét megismerd, és tudj biztosan mondani a rajparancsnokod szemébe: „felkészültek, készen állnak, akarnak fogadalmat tenni!”

Egyeztessetek a rajparancsnokkal, hogy a beavatás és a fogadalomtétel miként legyen. Melyiket hol és mikor tartjátok. Kinek mi a feladata benne, és hogyan lesz teljessé a dolog.

A fogadalomtétel napján keríts időt arra, hogy az őrötök elvonuljon, és megerősítsd őket az elhatározásukban. Egy kis ima, egy közös hálaadás, egy beszélgetés pontosan jó helyen van egy ilyen döntés előtt. Legyen időtök arra is, hogy végigbeszélj velük, mi fog történni. Hogy tudják, hogy nem lesznek egyedül, hogy hova érkeznek, hogy a csapat lesz ott, hogy mikor mit kérdeznek, mondanak, mire kell válaszolniuk. Gyakoroljátok el a fogadalom szövegét ismét – mégis tudatosan tesznek fogadalmat! Ellenőrizd, hogy a gallérjukhoz hozzá férsz-e könnyen, hogy meg van-e a nyakkendőgyűrű, hogy azt biztos helyre tették-e, hogy azok a cuccok, amelyek feleslegesek, legyenek biztos, de onnét távoli helyen. Tisztázzátok, mi lesz a cserkész nyakkendőjük sorsa: Marad rajtuk, majd leveszik? Náluk marad, de leveszik? Te elveszed tőlük?

A fogadalomtétel alatt legyél láthatóan jelen, nézz rájuk, érezzék, hogy a szemeddel legalább köztük vagy. Ha teheted, legyél mellettük fizikailag is. Amikor szereped van, menj oda, és tedd a dolgod, közben folyamatosan bátorító és megerősítő üzeneteket küldj feléjük.

Előfordul, hogy az őr egy-két tagja tesz csak fogadalmat, a többiek már letették. Találd ki, hogy ilyenkor hol és hogyan van jelen az őr. Kilép közülük? Együtt jönnek be, és ketté válik útjuk? Az őr miként fejezi ki a frissen fogadalmas tagjának a befogadást, az örömet? Ilyenkor nagyon fontos, hogy erre az egy-két személyre összpontosítsatok, és nekik ugyan olyan nagyszerű élményt adjatok, mint amit az őr kapott korábban!

A fogadalomtétel után érdemes ismét őrsi időt kérni. Hogy kibeszéljék, amit átéltek, megoszthassák a bennük lévő vicces helyzeteket, az ügyetlenkedéseket. Te pedig azért tegyél, hogy előhívd belőlük azt, ami a komoly és érzelmes része. Hogy tehesse nekik észrevételeket, hogy amit átéltek, mit jelent számukra. Hogy az élményen túl, mit jelent az, hogy most már nyakkendőt hordhatnak. Mostantól maguknak kell felöltözni: tanítsd meg nekik, hogyan tekerjék fel a nyakkendőjüket, hogyan vegyék fel, s ha leveszik, miként tegyék el, hogy a nyakkendőgyűrű is megmaradjon, és ne vesszen el a nyakkendővel együtt.

Ha már régebben tett az őröd fogadalmat, akkor is érdemes felidézni a ti fogadalomtételéteket. Miként éltek a fogadalom szerint? Milyen elhatározásod van a következő időszakra? Mi a legnehezebb a törvénytartásban? stb.

Amikor maga a szertartás következik, akkor pedig arra figyelj, hogy megértésük: ők most a befogadó közösség, és ilyen legyen a hozzáállásuk. A szertartáson a szerepük kevésbé látványos, és kis szerep. De rettenetesen fontos szerep! Hiszen ők azok, akik befogadják az újakat! Menjetek oda hozzájuk, és köszöntésük őket! Gratuláljatok, fogadjátok őket kósza testvéreikékké, ajándékozzátok meg olyannal, amivel már korábban készültetek stb.

A szertartás után is szánjatok időt magatokra. A ti emlékeitek is előjönnek, amikor ti tettetek fogadalmat. Akkor mik történtek, most mik történtek. Összpontosíts arra, hogy nekik megerősítést jelentsen, hogy a fogadalmukat megtartsák, hogy minden nap megküzdjenek érte. S mindezek mellett az évvirágokat, a próbajelvényt varrjátok fel, hiszen megdolgoztatok érte!

Kósza szertartás egységes elemei

Külön, a csapattól távol megtartott szertartás, amely csak nekik, csak róluk szól. Célja, hogy elmélyülés útján ismét tudatosan vállalják a cserkészetet, valamint jelképesen „útravalót” adjunk a kezükbe. Helyszíne az első mozgótáboruk. (Lehetőleg gyalogos mozgótábor, amit az első kószaév végén célszerű tartani, azaz a 9. iskolai évfolyam után.) A táborban, valamikor a szertartás kezdetéig, minden cserkész négy szemközt kap a vezetőjétől valami személyre szóló „útravalót”. Ezt egy kis bőrcacskóval együtt kapja meg, amihez majd keres

még valami, számára fontosat, amit szintén ebben a zacskóban tart. Ezek személyes dolgai, „kincsei”, melyeknek csak számára van jelentésük, így alaposan meg kell gondolnia, hogy kinek mutogatja!

Maga a szertartás az összejövetel előtti imával kezdődik. Még világosban kivisszük a jelölteket az erdőbe és egyedül hagyjuk őket egy olyan helyen, ami mindenféle forgalomtól távol van, és annyi ruhát vihet magával, amit a helyszínen magára tud öltetni, valamint egy kulacs vizet, öt szelet kenyeret, hálószákot, esőkabátot, Szentírást, papírt, tollat. A számára kijelölt helyen kényelmesen berendezkedik. Bármit csinálhat, de a helyéről messzire nem mehet el. Társait nem keresheti, és nem próbálhat beszélni velük. Gondolkodjon, elmélkedjen, figyeljen (pl.: Mi leszek 10 év múlva?; Miért vagyok itt?; Miért vagyok cserkész?; Akarok-e cserkész maradni?; Mit kaptam a cserkészettől?; Mit adhatok én az őrnek, a csapatnak?). Másnap estére fel kell írnia egy lapra a hibáit. Este 10-re visszahozzuk őket a táborba, ahol a „beavatási szertartásra” kerül sor.

A táborból egy rövid úton eljut egy mécsesekkel kirakott tisztásra, ahol egy igénytelen, kis tűz körül várják vezetői és társai. (Egy kiásott gödörben égő polinéz tűz, ami nem fényéért, melegéért ég. Megérkezésükkor úgy helyezzük őket, hogy a tűz használhatatlan legyen számukra.)

Elsőként a próbával kapcsolatos gondolatok hangzanak el. A lemondás, a közösségben élés része. Saját vágyait is kordában kell tartsa, ezért kapott csak ennyi élelmet. Gyakran le kell mondani a saját kényelemről. Megismerte a dolgok fontosságát, hiszen csak azt vihette magával, amit elbirt.

Gondolatok a fényről, amit itt talál, és a tűzről. A szertartás helyére a fény vezette. A fény, ami a „*boldogulás ösvényét*” mutatja, a helyes irányt jelzi, ahogy a liliumunk ágai is. Ám liliumunk a sötétben láthatatlan, és így nem láthatjuk a helyes irányt sem. A fény visszaverésével fog csillogni és útbaigazítani bennünket. A mécses fényének nagysága attól függ, hogy mennyi és milyen anyag ég el benne. A személye, ami mécses a világban, éppen így világítja be a környezetét. Hogy hányakat érint meg, csak attól függ, hogy mennyit hajlandó áldozni magából a fényért. Amit bevilágít, az részben az övé lesz, hiszen átlát rajta. Minél többet áldoz a fényre, annál messzebb mehet majd, és annál több ismerőst és élményt szedhet össze. A tiszta lángba nem kerülhet bele szennyezett anyag. Ezért a szennyekeket vegye ki a „*tüzelőjéből*”, és dobja bele ebbe az igénytelen és rövid életű tűzbe, ahonnan már nem támadhat fel újra. Ezután, amikor a papírt a tűzbe veti, lehetséges van a hibáitól való megszabadulásra.

A saját tiszta fényét követve fogja élni kószaéletét. Ha túl messzire kerülne, ne aggódjon. Kószaságában szabadságot kap, hogy tapasztalatokat gyűjtsön, de azért van egy kapocs a vezetője felé. Megkapja „*Ariadné-fonalát*” (nyakba akasztható, bőrből fonott gömb, amelyet vezetője készített neki), hogy mindig visszataláljon. Ez a kósza jelvénye. Ez a „*kolonc*” segítse előre, és adjon bátorságot. Mivel ezt az egyenruháján viselheti, kap egy másikat is, amit a kulcsomójára tehet (ugyanolyan gömb, kötélből), hogy minden nap emlékeztesse arra, hogy mibe „*gabalyodott*” bele, és ne felejtse el a fonal másik végét. Ennek a jelképnek a jelentése titkos, senkinek nem mondhatja el, és csak addig viselheti, amíg nem szerzi meg a szürke nyakkendőt. A szertartást az összejövetel utáni ima zárja. Ezután visszamegyünk a táborba, ahol esti ima zárja a napot. Másnap reggel rendes reggelit kapnak, amit a vezetők készítenek nekik. (Estére valami, lehetőleg édes harapnivalót adunk nekik, és reggel kapnak hatalmas reggelit. Este azért nem kaphatnak sokat, mert rosszul lennének tőle.)

A kósza beavatás kötelező elemei:

- kósza kolonc átadása és a jelentés elmondása;
- tűzben a lapok elégetése;
- mécsesben a láng átadása.

7.

Kapcsolattartás,
kommunikáció

7. Kapcsolattartás, kommunikáció

7.1. Kapcsolattartás a kósza őrsön belül

Az őrsön belüli kapcsolattartás minden korosztálynál más és más. Mindegyik korcsoportnál máshogy kell a kapcsolatot tartani.

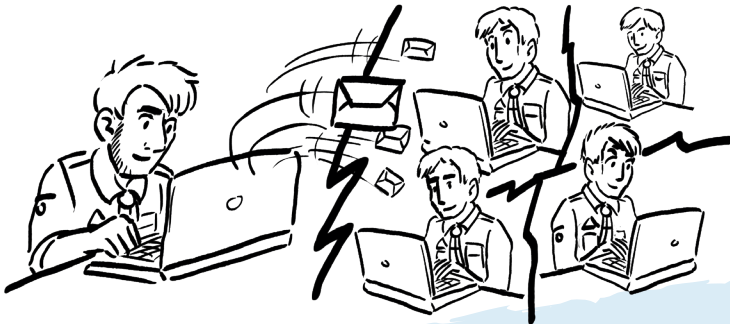
A kószaik esetében már megfigyelhető, hogy a szülőkkel való kommunikáció csökken, az őrs-tagjaikkal való kommunikáció viszont, a cserkész korról összehasonlítva, átalakul. A szülőket értesítik a programokról, kikérik a véleményüket, de egy-egy hirtelen jött változásról (helyszín, időpont) már a kószaikat értesítik közvetlenül. A kószaik rengeteg kommunikációs csatornát ismernek és használnak (pl.: email, Facebook, Viber, Whatsapp, Twitter, Google+, telefon, SMS). Mindegyiknek megvan az előnye és hátránya. A kommunikációra sajnos nincs tökéletes megoldás, hogy melyik a legjobban alkalmazható, már kósza korosztályban is, erősen közösség függő. Bármilyen kommunikációs csatornát is választatok, kérlek meg kószaikat, hogy mindig adjanak visszajelzést!

Mindig legyél naprakész! Ott kommunikálj, ahol az őrs-tagjaid is kommunikálnak egymással, még akkor is, ha ez neked kellemetlenséget okoz, vagy egy plusz regisztrációt igényel. Lehet, hogy te szívesebben osztod meg az információkat e-mailben, de ha ők egy adott online közösségi teret részesítenek előnyben, neked is ott kell megjelenni, mert ott éred el őket. Ezekre a felületekre tudod őket legjobban, leggyorsabban, leghatékonyabban megszólítani.

Legyen közös online naptárak, amibe bevezetitek az őrsi, és raji programokat. Ebben a változásokat is azonnal módosítani tudod, így naprakészé válik.

A mobiltelefon a legtöbb kósza zsebében ott lapul, így sürgős esetben azonnal el tudod érni őket telefonon, de gyakran vannak világháló közelben, így az online kommunikáció is gyorsan működik. Ha csak valamiről véleményt kell alkotni, vagy tanácsot adni, akkor a közös fórum, csoport használata a célszerű.

Próbáljátok ki, hogy számotokra melyik kommunikációs forma a leghatékonyabb. Azt használjátok, fejlesszétek!

7.2. Kapcsolattartás a kószaik szüleivel

A kósza korosztály már gyakorlatilag önálló, emellett az őrsvezetőknek tartani kell a kapcsolatot a szülőkkel, de az egyeztetés, tájékoztatás, párbeszéd résztvevői már döntően a kószaik és egyre kevésbé szüleik. Azonban ne feledjük el, hogy a kószaik zömében még fiatalok, és a szüleik felelősek még értük, a kényes témákban pedig egyenesen megkerülhetetlennek kell lenni a szülőknek. Ilyen kényes téma például az alkoholfogyasztás is. Beszélj erről a szülőkkel. Amennyiben engedélyt adnak, akkor őrsileg is elmehettek pl. borkóstolásra.

Lényeges tisztáznunk a szülőkkel való kapcsolat bemutatásakor, hogy a nevelés elsődleges közege a család. A cserkészlet, az őr csak kiegészíti azt a nevelést, amelyet a gyermek a családban kap. Ez a kiegészítés nagyon fontos, de eredményes és hatékony akkor tud igazán lenni, ha a családi neveléssel összhangban áll. A szülők barátai a cserkészletnek, de ismernünk, tisztelnünk kell őket ahhoz, hogy elfogadjanak, és partnerként kezeljenek minket, őrvezetőket.

Ebben a korosztályban az is előfordulhat, hogy a szülők tőlünk kérnek segítséget bizonyos helyzetek (családi, tanulási, viselkedést érintő) megoldásában. Természetesen ezzel a bizalommal jól kell élnünk. Amit lehet, meg kell tennünk, segítenünk kell.

Az őrvezető sikerének egyik kulcsa, hogy képes legyen kölcsönös bizalmon alapuló kapcsolatot tartani a rábízottak szüleivel. Elengedhetetlen a rendszeres és pontos kapcsolattartás, amelynek alapja a megismerés. Az őrvezetőnek meg kell ismerkednie cserkésze szüleivel. Itt mindenképpen az őrvezető a kezdeményező. A kapcsolatfelvétel módja változatos lehet.

A kapcsolattartás megvalósulhat családlátogatás keretében, esetleg családhoz „kihelyezett” programokkal, őrgyűlésekkel vagy akár szervezett formában (szülői értekezlet, családi nap, szülői vacsora, támogatóknak, szülőknek szervezett bál, tábori nyílt nap, csapatest stb.).

Még ebben a korosztályban is fontosak a kapcsolattartás közvetett formái: erre valók a különböző szintű szülői levelező listák, a körlevelek, a csapat, őr oldalai, csoportja stb. Akit pedig nem lehet elektronikus úton elérni, postai levélén keresztül érdemes: az erre fordított idő bőven megtérül a pontos információátadás lehetősége miatt (tábori körlevél, tagdíjról, csapat ügyeiről, programokról értesítés stb.).

A kószak már általában maguk szervezik programjaikat, ezért nem szükséges minden programot, az őrgyűlések időpontját a szülőkkel egyeztetni, azonban érdemes őket (is) tájékoztatni erről. A nagyobb programokról szükséges pontos tájékoztatást adni (pl. tábor) a többi eseményről inkább félélv, évre előre kell összefoglalt tájékoztatást küldeni a szülőknek.

Viszont kényes kérdések, nevelési helyzetek tisztázására (pl.: programok vége, filmek, melyeket közösen szeretnénk megnézni stb.) mindenképpen érdemes kötetlenebb szülői összejöveteleket tartani, hogy egyértelmű legyen, mit és miért csinálunk, és összhangban cselekedjünk a családdal.

7.3. Kapcsolat a korosztály őrseivel

E fejezet a kószaraj csapaton belüli életének körvonalairól szól. A raj legáltalánosabb definíció szerint az egy cserkészcsapaton belül, azonos korosztályú őrök rendszere. Míg az őr nemenként szeparált közeg, a fiú- és lányőrök vegyesen képeznek egy rajt. A raj kohézióját, összetartó erejét az azonos korosztály és az ebből fakadó közös életállapot és nevelési igények, szükségletek adják.

A kósa korosztályú őr más, hasonló korosztályú őrökkel való kapcsolatait vizsgálva meg kell említenünk, hogy a kósa korosztály a legfrekvenciáltabb célcsoportja a különböző nemzetközi cserkészprogramoknak (a dzsemborik szokásos résztvevői korhatára 14-18 év). Nem csupán a nemzetközi cserkészprogramok ránthatják össze e korosztályt: az országos, avagy a kerületi programok is jó lehetőséget adnak a kózáknak az egymással való hasznos és tartalmas időtöltésre, ismerkedésre, összekovácsolódásra. Gondoljunk arra, hogy az Országos Cserkészbál alsó korhatára általában valahol a kósa korosztály korhatára körül mozog.

Őrsvezetőként mindenképp érdemes figyelned az ilyen és ehhez hasonló programokra és hirdetned az őrödben őket! A csapatszinten túlmutató kósza korosztályi programokról „6.6. A kósza őr a körzeti/kerületi/országos/nemzetközi programokon” című fejezetben olvashatsz bővebben, itt és most a kósza korosztály csapaton belüli helyzetére koncentrálunk.

A kószarajt bátran tekinthetjük a csapat gerincének. Míg a vándorélet megszervezése és a vándorraj megerősítése sajnos jelenleg túlmutat a kisebb csapatok erején és lehetőségein, a kósza korosztály a legtöbb csapat életében jelen van. E korosztályból kerülnek ki a csapat vezetői (gondoljunk csak az ÖVVK klasszikus táboros változatának korhatárára: 14-18 év) és a nem vezető kószák is nagy segítséget tudnak jelenteni egy-egy csapatprogram előkészítésénél, lebonyolításánál. Felelősséget rakni a (lassan felcseperedő) gyermek vállára – ez volt a Bi-Pi-i alapgondolat. Kósza őröt vezető vezetőként ezt érdemes fokozottan figyelembe vened és érvényesítened.

Amellett, hogy a kósza korosztály vállára – a cserkész alapeszményhez híven – felelősséget kell helyeznünk, fontos, hogy megértsük e korosztály új elvárásait és nevelési igényeit és érdemben reagáljunk ezekre. Ezen igények egyike a korosztályi társaságot jelentő raji munka és raji élet megerősítése. Őrsvezetőként fontos ebben a rajparancsnokoddal való együttműködés, együtt gondolkodás.

Szervezetek sűrűbben raji programokat, mint a cserkész korosztályú őröknek, havi egy-két tartalmas és izgalmas rajprogram kiválóan össze tudja rántani a kósza őröket. Építetek ez ügyben csapatotok hagyományaira is. Nagy csapatok szervezhetik úgy is az életüket, hogy kósza korosztálytól fölfelé külön altáborban, táborban táboroznak e korosztályok tagjai.

Konklúzióként levonható tehát, hogy a kapcsolat a csapat kósza korosztályú őrsei között szükségképpen szorosabbra fűzendő, azonban az őrsi kereteknek e korosztályban nem szabad elhalványodniuk. Az őrök közötti kapcsolat kiépítésének elsődleges eszközei pedig a tartalmas közös programok, a közösen végzett cserkészmunka. Az erős és összetartó korosztályi közeg megakadályozhatja azt, hogy a vezetővé vált kószák kiszakadjanak, elkopjanak saját, eredeti őrükből.

7.4. Kapcsolat más őrökkel

Kószakorú őrünk kapcsolatai más őrökkel alapvetően két részre bonthatóak. Egyrészt a csapatbeli kósza őrökkel meglévő kapcsolatuk, ami nem más, mint a kósza raj egésze, azaz mindenféle rajprogramon kialakult kapcsolat. Természetes, hogy a fiú és lány őrök, egyes tagjai ebben a korban már érdeklődnek egymás iránt. Amire különösen oda kell figyelni, hogy segítsük őket a helyes irányba haladni, éppen ezért meg kell adni a lehetőséget az egészséges érdeklődésre. Ezt közös programokkal érhetjük el, pl.: a kószák nyitótáncot táncolnak a helyi egyházközségi bálon, vagy egy-egy jeles alkalomra rövid jelenteket adnak elő, de ilyen egy közös túra, portya, vagy egyéb lehetőség is. Másrészt a csapat más (kisebb/nagyobb) korosztályú őrseivel is célszerű őrileg foglalkozni, egy fiatalabb őr mellé beosztott kósza őr sokat tud segíteni, sokat tanulhatnak a kisebbek is, ugyanakkor jó gyakorlat ez a kószáknak, különösen a vezetőjelölteknek. Ugyanez lehet csak fordítva, amikor a kószák mellé kerül egy vándor őr, és ők terelgetik a kószákat.

A kószák eljutnak országos programokra is, ahol akár résztvevőként, akár szolgálattevőként is kapcsolatba kerülnek más kósza őrökkel. Egy-egy ilyen nap után hosszú távú kapcsolatok, együttműködések szülehetnek.

Sokszor egy közös szolgálat, amit valamely más korosztályú őrrel végeznek, többet ad, mint egy saját korosztályú program. Ebben a korban már el-eljárnak más csapat, vagy kerületi rendezvényre. Az itt kialakult személyes kapcsolatok lehetnek alapjai közös kósza portyáknak, programoknak, mely később, a vándorélet során is hasznukra válhat.

7.5. Kapcsolat a vezetőséggel

A kósza korosztály alapvetően összeér az őrvezetőképzés báziskorosztályával. A kószaörs szükségképpen két részre válik: egyik része a kószáknak őrvezető lesz, a másik pedig nem. Neked kósza őrsvezetőjeként nem szabad hagynod azonban, hogy ez a különbség (hogy egyes őrstagok maguk is vezetők lettek) megossza a kósza őrsi közösséget, hiszen kósza korosztályban a nevelés (egyre inkább kiegészítve az önneveléssel) még nem ért véget.

A tényt, miszerint az őrsvezetők egyike vezetővé vált, érdemes inkább a csapat javára fordítani. Sokkal könnyebb úgy motiválni a kószákat például egy meseördög megszerzésében való részvételre, ha a vezető őrstársaikkal dolgozhatnak együtt. Előre lehet küldeni a kószákat meleg teát főzni a csapatúra célállomásához, vagy keretmesés jelenetet rájuk lehet bízni akár a táborban, vagy csupán egy keretmesével feldobott őrsvet., raj-, avagy csapatpartyan.

A kószáknak jól fog esni, hogy a kisebbek igazi példaképként tekintenek rájuk. Fontos emellett a pozitív visszajelzés: ha jól megszervezték, megvalósítottak a kószákat egy programot, a vezetőség, vagy aki az adott feladattal megbízta őket köszönje meg a kószáknak a segítséget, jelezzon vissza: mi sikerült jól, és mit kell a jövőben másként csinálni. Figyelembe kell venni vezetőként, hogy bár a kószákat a sokéves cserkész nevelőmunkának és korosztályi jellemzőiknek köszönhetően megbízható felelősségteljes munkákkal, nem végeztek vezetőképzést, nem áll rendelkezésükre mindaz a tudás, mellyel az ÖVVK felvértez. Így mielőtt egy vezető megbízza a kószákat egy feladat végrehajtásával, érdemes ezt végiggondolni, és amennyiben szükséges körültekintően elmagyarázni a kószáknak a feladat részleteit (milyen magas tüzet lehet rakni; táborút vezetése közben ügyeljen arra, hogy a farkaskölykök/kiscserkészek a játékok közben semmiképp se kerüljenek túl közel a tűzhöz stb.).

A vezetőségnek komoly támasza lehet a kósza korosztály. A kószákat meg lehet bízni önálló feladatokkal, különösen, ha egy vándor is segít nekik. Érdemes ebben a korosztályban még közösen, csapatmunkában megoldandó feladatokat adni, önálló feladatok inkább a vándor korosztály világa.

Előnye és egyben hátránya is a kósza korosztálynak, hogy középiskolásokról beszélünk. Ez az esetek többségében több szabadidőt jelent, mint egy esetleg a középiskolai éveit után már munkába álló vándornál, viszont jóval kötöttebb életet is jelent a kószáknak (reggel nyolc óras iskolakezdés hétköznapiakon!). Amikor vezetőként feladatot, felelősséget rakunk a kósza vállára, ezt figyelembe kell vennünk!

A kósza őrsvet. kapcsolata a vezetőséggel a személyi összefonódások miatt (kószákat egy részét vezető) szükségképpen szerves, ideális esetben jó együttműködés. Alapvetően a vezetőség feladata, hogy ez a gyümölcsöző együttműködés kialakuljon, az első lépést a vezetőségnek kell megtennie a kószákat felé, azonban a kószáknak önállóan is szabad természetesen azon gondolkodni, hogyan tudnák a csapat olajozottabb működését elősegíteni, hiszen „*a cserkész ahol tud, segít!*”

8.

Az őrsvezető önképzése

8. Az Őrsvezető önképzése

8.1. Önképzés, önfelkészítés, önévelés

A cserkészlet meghatározásában találjuk sok más mellett, hogy ifjúság-nevelő mozgalom, és miközben a vezetettjeidet kíséred a fejlődésben, és segíted őket a nevelés útján, magad is folyamatosan fejlődsz. Fontos, hogy ezeket a folyamatokat tudatosítsd, irányítsd, serkentsd: ez az önfelkészítés, önképzés, önévelés lényege.

Az önképzésre azért van szükség, mert kósza korosztályi vezetőként már távoliak a különböző vezetőképzőkben eltöltött idők, a tudás megkopik, és berögzült megoldásokat alkalmazva a 14-18 éves korosztály már egyre kevésbé nyerhető meg.

A kósza már egyre kritikusabbak és önállóbbak a vezetővel szemben, csökken a távolság a vezető és vezetett között. Ezért is kell komolyan venni a felkészülést, a programok előkészítését, ismerni az igényeiket, hogy még így is meg tud

fogni őket. Ha látják, hogy még ennyi év után is alaposan felkészülsz egy őrsgyűlésre, nem pedig csak odaállítasz, akkor szívesebben jönnek ők is. Ez sok-sok energiát igényelhet, ha csak a saját erődből próbálsz megfelelni korábbi tapasztalatok alapján, és nem vagy tisztában a korosztály jellemzőivel. Segítséget jelent ugyanakkor, hogy egyre jobban támaszkodhatsz rájuk: már nem a szigorú, mindenre kiterjedő irányítás, hanem a kezdeményezések támogatása, az önszerveződés elősegítése a feladatot.

Ennek érdekében fejleszteni kell pedagógiai tudásodat, a korosztálynak megfelelő szinten kell ismerned a próbaanyagot, ami sokkal részletesebben kerül elő adott esetben, mint cserkész korban. Ekkor már differenciálódik a fiatalok érdeklődése, egy-egy területen több ismeretük lehet, mint a vezetőnek, így nagyon fontos, hogy felkészült legyél abból a témából, ami az őrsgyűlésen előkerül.

Az önévelés a hiteles vezetővé váláshoz elengedhetetlen. Ebben a korban egyre többet tudnak rólad, megosztod, mit csinálsz, mit tanulsz, közvetlen példa vagy a vezetettek előtt. Tizenévesen pedig már kevés az, hogy elmondod, mit hogyan kéne csinálniuk. Megnő a vezető példájának súlya, nagyban számít, mit cselekszik és mit „*predikál*”. Ha tehát hiteles példa szeretnél lenni őröd előtt, oda kell figyelni saját életedre is. Tűzzél ki önévelési célokat magad elé, tegyél értük! Figyeld oda, milyen képet mutatsz, ebben a korban keresik és igénylik a követhető mintákat.

Mutass példát a magad korosztályi életében, vegyél részt vándor, felnőtt korosztályú őröd életében.

Mutass példát, hogy a te szinteden is van fejlődés és fejlesztés!

Önmagad képzésére, fejlesztésére, nevelésére számos módszer jöhet szóba:

- Évről évre megrendezett vezetői és tematikus továbbképzések (VTK, TTK).
- A csapat idősebb vezetőihez vagy a korosztály többi vezetőjéhez is fordulhatsz segítségért, ötletekért, és megkeresheted saját Őrsvezetődet, kikérve tanácsát, tapasztalatait.
- Korábbi vk-s ismerősökkel, szomszéd csapatok vagy a kerület hasonló korosztályú vezetőivel is kapcsolatba léphetsz.
- Kósza korosztálytól számos könyv (játékgyűjtemény, csapatépítő-, közösségfejlesztő-ötletgyűjtemény) megtalálható és használható eredményesen, ami feldobhatja a csak cserkész forrású ötleteket.

- Tegyél le egy különpróbát, hogy az őröd lássa, miben vagy még jobb! Vegyél részt szakági tevékenységekben is, ez is hozzájárul szakmai fejlődésedhez és egyben kikapcsolódásodhoz is.

Mindig tartsd szem előtt, hogy sokszorosan megtérül, ha még ekkor is értük tudsz dolgozni. Ennek érdekében elengedhetetlen önmagad képzése is.

8.2. Szakmai (vezetői) továbbképzések

Az őrsvezetői vezetőképzések elsősorban a kiscserkész vagy cserkész korosztályra készítenek fel alaposan, kószákra már nem. Kósza vezetőként ezért különösen fontos a vezetői továbbképzéseken (VTK) való részvétel. Kell a továbbképzés ahhoz, hogy továbbra is jó munkát végezhess őrsvezetőként, hiszen ebben a korban számtalan egyéb program vonzhatja a fiatalokat. A te feladatod minőségi időt biztosítani számukra, hogy a cserkésztezet továbbra is vonzó elfoglaltságnak találják, részt vegyenek a cserkészmunkában.

Szövetségünk (akár kerületi szinten) évről évre biztosít lehetőséget arra, hogy korosztály-specifikus vezetői továbbképzésen vehessél részt. Azért tervezzük és ütemezzük ezeket össze, hogy a lezárt cserkészkor után megkapj mindent, ami ahhoz kell, hogy elkezdjétek a kósza korosztályi vezetői munkát. A továbbképzéseken való részvétel arra is kitűnő lehetőség, hogy hasonló cipőben járó vezetőtársaiddal megismerkedj, a problémáitokra közösen találjatok megoldást, hogy megosszátok tapasztalataitokat. Később is tudtok egymással beszélni ezekről a kérdésekről.

A VTK elsődleges célja, hogy a szemléletet formálja olyanná, amilyenre szükségünk van a kósza korosztály vezetésben! Ezenfelül sok új ötlettel, módszerrel, kapcsolattal térhetsz haza ezekről a továbbképzésekről, amik új lendületet adnak majd a további őrsvezetői munkádhoz. Használd ki!

Szervezzetek a csapatotokban is vezetői továbbképzéseket. Ez nemcsak a tudásod bővítésére jó, hanem a vezetőtársaiddal való kapcsolatot erősíti, az együttműködést is hatékonyra teszi.

Ismerd meg azokat a területeket az életedben, legyen az kommunikáció, önismeret, konfliktuskezelés, adott szakmai terület, amiben látod a fejlődés szükségességét, és keress olyan továbbképzéseket, akár cserkészeten kívül, amik e területeken fejlesztenek.

A folyamatos képzéseknek köszönhetően a lendületed, a lelkesedésed megőrződ, ami őrödre is átragad.

9.

Az őrsi munkaterv

9. Az Őrsi munkaterv

Rajparancsnokodtól megkapod az ŐÁMTV-t, azaz az Őrsvezetőnek átadott munkatervet. Ebben benne vannak a programok, a nevelési cél és a képzési anyagok ütemezése is, ezen kívül tartalmazhat tanácsokat, feladatokat az Őrsőddel, és veled kapcsolatban. Ez alapján írod meg az Őrsi munkatervet (ŐMTV) és az Őrsgyűlések részletes munkatervét. Az ŐMTV a képzési anyagok, az átadni kívánt tudásanyag heti lebontását tartalmazza. A munkatervekről, feladatukról bővebben az Őrsvezetőképzések emlékeztetőiben olvashatsz.

A munkatervnek mint eszköznek eltérő szerepe van az egyes korosztályokban. E szerep kialakítása – bizonyos határokon belül – az egyes csapatok felelőssége. Fakad ez abból az adottságból, hogy nincs két egyforma cserkészkerület, csapat, raj, Őrs és végső soron nincs két egyforma cserkész sem. A vezetőknél pedig – így neked Őrsvezetőként is – az a feladatod, hogy a cserkész módszer keretein belül egyéni nevelést nyújts a rád bízottaknak.

Kiscserkész és cserkész korosztályban a munkatervnek rendszerének szigorú betartása alapvető jelentőségű. Kósza és vándor korosztályban a rendszer lazulhat, azonban ez természetesen nem eredményezhet slendriánságot, alultervezettséget.

Bár kósza Őrsvezetőként lehet, hogy úgy érzed, egy Őrsgyűlés lebonyolítása, megszervezése számodra rutinfeladat, ne feledd: kósza korosztályú Őrsöd új kihívásokat, kifejezetten a korosztálynak szóló feladatokat igényel (így tartható fenn a cserkészmunka iránti hosszú távú motiváltságuk!). E programok kitalálása bizony komoly szervezői igényt, így kósza korosztályt vezető Őrsvezetőként is tartsd szem előtt, hogy a munkaterv érted és vezetettjeidért van. A tervezés, az előre gondolkodás a cserkészmunkán kívüli élet feladatainak megoldásában is kulcsfontosságú, így érdemes elsajátítani az előrelátás, tervezés és gondolkodás tudományát. A munkaterv segítségével lesz abban, hogy te szervezd a legizgalmasabb, legértékesebb és nem utolsósorban Őrsöd kvalitásaihoz, tulajdonságaihoz leginkább illeszkedő kósza Őrsgyűléseket!

10.

Program ötlettár

10. Program ötlettár

Milyen őrsgyűlésen kívüli programokat adhatsz köszáidnak? Az alábbi táblázatban találsz jó párat. A fantáziádat engedd szabadra! Jóval több programlehetőség van annál, mint amit itt felsoroltunk. Sok-sok lehetőség a közösségépítésre, az ismeretek bővítésére, a cselekedve tanulásra, a kikapcsolódásra.

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
LELKI PROGRAM			
Résztétel közös lelki napon	egész évben	Zarándokút, rorate, ökumenikus imahét. Ismerkedjétek meg más felekezetekkel, látogassatok el istentiszteletre, keressetek fel ifjúsági közösségeket.	közösségi lelki élmény
Keresztút	nagybőjt idején	Látogassatok el egy közeli plébániára vagy egy kálváriához.	közös lelki élmény
Lelki ösvény	bármikor	Pl. bekötött szemmel vidd őket a kiinduló pontig, onnantól egyedül mennek végig (már nem bekötött szemmel) idézetek között. Figyelj oda, hogy az idézetek kapcsolódjanak valahogy egymáshoz, legyenek elgondolkodtatóak, de ne legyenek túl hosszúak. Kapcsolódó tárgyakat is tehetsz melléjük.	Egy téma feldolgozására, ráhangolásra, beszélgetés indítására.
Lelkigyakorlat	bármikor	Szervezhetitek őrseleg magatoknak is, de inkább minimum raji körben érdemes. Lehet egynapos, kétnapos. Bekapcsolódhattok más szerveződésekbe, a világhálón sok, fiataloknak szóló lelki-gyakorlatot találsz.	közös lelki feltöltődés
TÚRÁK			
Kéktúra	egész évben	Többéves vállalkozás, ha az egészet be szeretnétek járni, de évente 2-4 nap is elég izgalmas. Fórumokról lehet naprakész információkat szerezni!	természetismeret, Magyarország megismerése
Kerékpártúra; Balaton kerülés kerékpárral	főleg nyáron	Kerékpárszállítást, szállást, étkezést időben, jól szervezzétek meg.	közösségépítés
Éjszakai túra	éjszaka	Olyan helyre érdemes megérkezni, ahol lehet egy jót pihenni és reggelizni.	közösségépítés, éjszakai tájékozódás, teljesítmény
Farkasordító túra	február	Egy program, amire csak el kell menni, és vinni az őröt/rajt!Ez egy elég kemény túra, ide tényleg csak azok menjenek, akik egyébként is jól bírják, és gyakorlott túrázók.	éjszakai túra élmény télen

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Vízitúra	tavasszal, nyáron, ősszel	Rajportyának kiváló, viszont pontos, gondos szervezést igényel!	élményadás, közösségépítés, természetszeretet
Raj-, vagy őrsi portya	egész évben	Az őrsi/raji élet csúcspontja a portya. Legyen benne valami plusz, ami addig még sosem. Ez lehet egy evezős túra, egy via ferrata, egy Balaton kerülés, bármi. Legyen egyedi közös élmény.	közösségépítés
Bivakolás	egész évben	Érdemes májustól szeptemberig szervezni, amikor jobb az idő. Egy bivakolás nem kétnapos túra, nem kell túlkészülni. Elég a hálósák, fejlámpa, fogkefe. Este 8-9 órától másnap reggelig tart, vagy addig, amíg mindenki ráér.	természetszeretet
Teljesítmény túra	egész évben	Ebben a korban már nyitottak a kihívásra, szeretik a hosszabb távú célokat. Érdemes hosszabb, nehezebb túrákra is gondolni. Akár a szomszédos Tátrába is el lehet látogatni.	A közös célok, majd a cél eléréseinek közös öröme összekovácsolják az őröket, rajt.
Vadles	egész évben	A csendben is megismerhetitek egymást. Legyen nálatok távcső.	természetismeret, közösségépítés
SPORT, MOZGÁS			
Őrök közti focizás	egész évben	Közelit sportpályán vagy egy iskola tornatermében.	közös élmény, közös mozgás
Korcsolyázás	télen	Kijelölt korcsolyapályán, műjégen.	közösségépítés
Barlangászás	egész évben	Lehet célt adni a barlangi túrának, vagy utána megbeszélni, kinek milyen volt lent lenni.	közösségépítés
Horgászat	tavasszal, nyáron, ősszel	Amit megfogtok, azt meg is ehetitek. Legyen engedélyetek!	közösségépítés
Éjszakai játék	bármelyik éjjel	Lehet kicsit eszement (új) játékot is játszani: a lényeg, hogy vigyázz a kószákra, jóval gyakoribbak a balesetek! Játshatjátok elemlámpával, de nélküle is.	móka, emlékezetes emlék
Éjszakai hadijáték	egész évben	Izgalmas, kihívást jelentő, mozgalmas program.	kikapcsolódás
Métabajnokság	egész évben	Más csapatok kószái ellen is kiállhattok.	kikapcsolódás
Éjszakai városi biciklizés	tavasztól őszig	Minden kerékpáron legyen lámpa!	közösségépítés, a város megismerése máshogy

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Íjászverseny	egész évben	Kezdhettek gyerek íjjal, könnyű feladatokkal, majd egyre nehezedő kihívásokkal.	kikapcsolódás, összpontosítás
Tömegsportrendezvényen való részvétele	egész évben	Nagyon sok sportrendezvény, futó-, kerékpárverseny stb. van az országban. Menjetek el őrileg, de akár magatoknak is szervezhettek.	közösségépítés, kikapcsolódás, erőnlét fejlesztése
Síelés	télen	Skijam - cserkész síelés; vagy csapat keretekben szervezettek sítábort.	közösségi élmény, téli mozgás és kikapcsolódás
ÖNKÉNTESÉG			
72 óra kompromisszum nélkül	ősszel	Minden ősszel várják az önkénteseket egy teljes hétvégére, ahol meglepetés helyszínen tudtok segíteni (a hévége előtt titok, hogy hol és mit fogtok dolgozni).	szociális érzékenység növelése
Ruha/tartós élelmiszer-gyűjtés a rászorulóknak		Érdemes egyeztetni a helyi karitással. pl.: karácsonyra, iskolakezdsre, természeti katasztrófák áldozatainak	szociális érzékenység növelése
Egy nap a csapatért	bármikor	Egy nap munkavégzés alatt megkeresett pénz a csapat számlájára utalja.	közösségépítés, önkéntesség
EGYÜTT, CSAPATÉPÍTÉS			
Palack posta: üzenni másoknak	táboron áthúzó-dós móka	Lógassatok fel az őrsi körletben kis kémcsöveket vagy kisebb befőttes üveget, mindenkinek egyet-egyet, címkézzétek fel, ezekbe lehet egymásnak kis üzeneteket dugdosni.	érmek, érmek kifejezése
Önismeret	egész évben	Személyiségtesztek, önmaga helyes megismerése kérdések alapján, pszichológiai játékok.	egymás mélyebb megismerése és önismeret
Pályaválasztás	egész évben	Saját (leendő) szakmájának bemutatása a korosztálynak és a kisebbeknek, segítve ezzel a többieknek a pályaválasztásban.	pályaválasztás segítése
Raji recept-könyv a kedvenc énekekkel, vagy „bármí, amí eszetekbe jut” összeállítása	egész évben	Legyenek vállalások, az anyag összegyűjtését és a kivitelezést pontosan meg kell beszélni.	közösségtudat növelése
Raji dal, raji film keresése	egész évben	Időnként újat lehet hozzá rakni a listához, lehet aktualizálni érdeklődéstől függően.	közösségtudat növelése

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Rajportyáról videót készíteni	rajportya után	Kamerát érdemes vinni magatokkal és jó, ha valaki ért a videó összevágásához.	közösségtudat növelése
Filmforgatás	bármikor	Képekből, videókból film összevágása, pl. toborzófilm.	közösségépítés
Meghívott előadó (pl. etikett, Facebook, pályaválasztás, zenei műveltség, kábítószer témakörben)	egész évben	Biztosítani kell, hogy szabadon föltehessek az őszinte kérdéseiket és elmondhassák véleményeiket, eddigi tapasztalataikat a fiatalok.	életüket meghatározó kérdések elmélyítésére, helyre tételére
Vacsoracsata	egy éven keresztül	Minden hónapban az űrs egy tagja hívja meg az egész űrsöt egy háromfogásos vacsorára. A vacsora végén az űrs tagjai pontozzák az ételeket és a vendéglátást.	vendéglátás, főzés gyakorlása, közösség építés
Teaház keret-mesével, programokkal	egész évben vagy egy-egy alkalommal	Első sorban barátaink társasága, és a jó hangulat megteremtése a cél, de ha minden űrs csinál teaházat, akkor egymás között igyekeznek minél jobbat kihozni magukból – a fiúk is.	őrsi egység erősítése, vendéglátás, háziasság
Feladatok a városban	egész évben	Feladat lehet például, hogy bizonyos dolgokat meg kell figyelni – milyen nyelven beszélnek, keress egy dolgot, ami nagyon szép, vagy fényképeszkedjenek furcsa emberekkel, megkeresni egy szobrot stb.	közösségi élmény, településismeret, megfigyelés
„Jó kör”	egész évben	Mindenki mond egy mondatot, ami jó történt vele a héten.	közösségtudat növelése, pozitív dolgok meglátása
„Rossz kör”	egész évben	Egy idő után mélyebb témákat hoz elő. Ennek feldolgozásában mi is segíthetünk.	közösségtudat növelése, érzelmek kifejezése
SZABADIDŐ, KIKAPCSOLÓDÁS			
Strandolás	főleg nyáron	Vigyetek magatokkal naptejet!	közösségi élmény
Disznó Tour	januárban	Regösök szervezésében disznóvágás. Étél, ital, tánc, játékok, vidámság.	közösségi élmény, népi hagyományok ápolása
Láthatatlan kiállítás	egész évben	http://www.lathatatlan.hu/	szociális érzékenység növelése

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Érdekes, nem minden-napi helyek látogatása	egész évben	Tűzoltóság/szennyvíztisztító/metróépítés/ stb. látogatás.	ismeretek bővítése
Bográcsparti, sütögetés	tavasztól őszig	Lehet csapatok közötti főzőversenyt rendezni.	közösségi és gasztronómiai élmény
Pizza, kürtös-kalács, grill stb. sütés	bármikor	Érdeemes előre elkészíteni nem sokkal a tésztákat és az alapanyagokat. Lehet vállalni egyéb csapat programokon is (pl. csapatonapon különböző próbatételekért kapott kuponokkal lehet a finomságokat megvenni).	közösségi és gasztronómiai élmény
Budapest by night – esti városvetélkedő	péntek vagy szombat este	A feladatok sokfélék legyenek és érdekesek, viccesek is akár. Több, akár a fiatalok érdeklődéséhez is kapcsolódó témakört is érthetsz (pl.: művészeti, történelmi, matematikai, műszaki stb.).	A csoport összekovácsolása mellett a feladatok függvénye.
Bál	csapatbál báli szezonban	A bál előtt a lányoknak szervezettek közös felkészülést pl.: közös ruha vásárlás, vagy mindenki elhozza a saját ruháit és együtt választják ki, hogy ki mit vesz fel, közös sminkelés stb.	Öltözködés és smink-kultúra, mi az, ami elfogadható.
Cserkészbál	február	Remek lehetőség szórakozni, táncolni, ismerkedni, találkozni ismerősökkel és barátokkal.	ismerkedés más cserkészekkel, szórakozás
Szabaduló szoba	bármikor	Sok ilyen programot találhattok, de akár ti is szervezhetek ilyen.	közösségépítés, kikapcsolódás
Paintball	bármikor	Nem csak fiúknak élvezetes, a lányok is szívesen részt vesznek ilyen mókában.	csapatépítés, ügyesség fejlesztése
Kalandpark	nyáron	Nyári táborok programja lehet vagy akár őszi portya része is.	ügyesség- és állóképesség fejlesztése
Lézerharc	bármikor	Kevésbé fájdalmas, de legalább olyan élvezetes, mint a paintball.	csapatépítés, ügyesség fejlesztése
Társasjáték délután (Risiko, Catan, Dixit stb.)	bármikor	Beszélgétek meg együtt, hogy miket szeretnétek játszani. Általában függ a társaság fáradtságtól, hogy milyen a játék összetettsége, hosszúsága.	közösségfejlesztés, kikapcsolódás
Társasjáték maraton	bármikor	Meddig bírjátok egy játékkal? Vagy egy-egy játszma után új társassal.	közösségfejlesztés, kikapcsolódás

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Színház-látogatás	bármikor	Közösen kiválasztott vagy akár kötelező olvasmányhoz kapcsolódó színdarab megtekintése.	közösségfejlesztés, tudásbővítés
Szüret	ősszel, szüreti időszakban	Egy ismerősnek érdemes besegíteni, így ő, és ti is jól jártok.	kert körüli munka tanulása, közösségi élmény
Kutatók Éjszakája	tavasszal	http://www.kutatokejszakaja.hu/	bevezetés a tudományos életbe, tudásbővítés
Múzeumok Éjszakája	nyár elején	http://muzej.hu/	bevezetés a kulturális életbe, tudásbővítés
Ott alvós parti	egész évben	Nagyon jókat lehet beszélgetni, érdemes kikerülni a filmnézős esteket (azt egyedül is lehet). Rendezhetjük például csapattal otthonban rajlig vagy őrileg, sok-sok játékkal.	közösségfejlesztés
Vidámpark	tavasztól ősziig	Nem költségkímélő, de élvezetes.	közösségi élmény
Bowling	egész évben	Kezdőtől a haladóig, mindenkinek nagy móka.	közösségi élmény
Koncert	egész évben	Megismerheted kőszáid ízlését és ők is a tiedet.	közösségi élmény
Mr. X	bármikor	Érjétek utol a városban az üldöző csapatot vagy épp meneküljétek, ha az a cél.	közösségi élmény, városismeret
Kreatív főzés random hozzávalókból	egész évben	Minden őrstag hozzon 300 Ft értékben egy sós alapanyagot a vacsihoz, és együtt találjuk ki, mit kezdünk vele.	főzés, spontaneitás, közös döntéshozás, mindenki ötletének figyelembevétele
CSERKÉSZKÉNT			
Kiseb raj programján részvétel mint szervező	egész évben	Fontos, hogy érezzék, hogy ezekkel az alkalmakkal kicsit felnőttebbek lesznek, pl. részt vehetnek a program utáni vezetői felüldülésen is.	A vezetői munkába és közösségbe való betekintés.
Kőszá ösvény	egész évben	Például a kőszá szó betűihez szavak kitálása, ehhez gondolatok, a végén közös éneklés.	a kőszaság tudatosítása
Különpróba lehetősége	egész évben	Egy éves cél, amit ő maguk tűztek ki. Választhatnak egyénenként vagy őrileg is, együtt.	önfejlesztésre való nevelés

Program megnevezése	Mikor?	Megjegyzések, ötletek	Mire jó?
Testvér őr más csapatból	cserkészév elején	Vegyétek fel a kapcsolatot más csapatok hasonló korú őrseivel, lehet velük programot szervezni. Mindkét fél számára hasznos, jó szórakozás, és közben még ötleteket is lehet cserélni.	kapcsolatteremtés, a cserkészlet színesítése
JOTI - Jamboree On The Internet	minden év október harmadik hétvégéjén	Ez egy világdzsembori a világhálón, egy nemzetközi cserkésztalálkozó. A világból cserkészek ezrei találkoznak egymással és kommunikálnak a világhálón a helyben rendelkezésre álló technika használatával a böngészőktől a e-mailig, csevegőprogramok, mikrofonok, szkennerek és digitális kamerák segítségével.	tudásbővítés, nyelvgyakorlás
Extrém nap	tábor alatt	Fára építkezés, paraszt konditerem, játszótér építése.	élmény
Őrsök közötti torpedó cserkész-kérdésekkel	tábor alatt	Csak tőled függ, hogy milyen jellegű kérdéseket teszel bele!	versenyszellem, közösségépítés
Regős cserkész tábor	nyáron	Egy tábor jó fej emberekkel, lesz sok népzene, néptánc, népdalozás, kézműveskedés és sok minden más is. Egy életre szóló élmény.	tudásbővítés, élményadás, magyar népi kultúra megismerése
Mókázás együtt			
Méta, frizbi a Hősök terén	egész évben	Ezt lehet akár este is. Akkor kevesebben is vannak és többen ráérnek.	kikapcsolódás, közösségi élmény

Felhasznált irodalom:

Segédanyag a kósza-vándor korosztályt vezetőik számára,
Magyar Cserkészszövetség, Első Cserkészkerület, 2014

11.

Kiemelt figyelmet igénylő
gyerekek a cserkészetben

11. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek a cserkészetben

Hogyan ismerhetem fel őket és mit kezdjek velük?

A pedagógia ad módszertani javaslatokat a kiemelt igényű gyerekekkel való foglalkozásra, melyek közül a cserkészmódszerben és cserkészpedagógiában is megtalálhatók elemek.

Fontos, hogy az őrsi munkában a kósza korosztály esetén a hangsúly a kihívásokon, az önismereten és az identitás kialakításán van, így a képzési anyagokra itt már fokozottan csak eszközként tekinthetünk. Természetesen ennél a korosztálynál is igaz, hogy a cselekedve tanulás, az igényes, változatos módszertani eszközök, a szemléltetés, a gyakorlás és a vizualitás sokat segít a megértésben. Ha próbák elé állítod őket, a méltányosság elvét tartsd szem előtt, ugyanakkor támassz elvárható kihívásokat minden őrstag elé!

Különösen ügyelj a kószák önbecsülésére: légy őszinte és akkor dicsérd őket, ha megérdemlik! Ne alázd meg a kiemelt figyelmet igénylő kószákat azzal, hogy hazudsz és felszínesen támogatod! Hangsúlyozd azonban az őr minden tagjában a pozitív tulajdonságokat és értékeket! Beszélgetsetek sokat, ne félj a kellemetlen témáktól sem! (Lehet, hogy a közelükben te vagy az egyetlen, akihez bizalommal fordulhatnak illetve egy jó közösség őszinte, okos visszajelzéseket adhat egymásnak!)

A lelki, érzelmi területek fejlesztésében nagy teret adhatsz az érzékenyítésnek. Ehhez használhatod akár a társadalmi problémák témakörét, melyeket átrágva segíthetsz saját értékeik megfogalmazásában. Ne sajnáld ezekre a beszélgetésekre az időt, sőt nyugodtan hagyhatod őket elkalandozni is!

A szülővel való kommunikációban jó, ha a rajparancsnokod melletted áll, de bátran konzultálj az érintett fiatallal is! Nagyon ügyelj arra, hogy a veled megosztott információk bizalmasak, ne oszd meg az őrssel, csak akkor, ha arra engedélyt kapsz!

Az általánosságok után pedig néhány konkrétum:

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	Hogyan ismerem fel?	Mit kezdjek vele?
Hiperaktív fiatal	Túlmozgásos, nagyon aktív, képtelen percekig koncentrálni, nyugalomban lenni. Gyakran szétzilálja a folyamatokat, de nem szándékosan destruktív.	Kösd le az energiáit plusz feladatokat! Bármilyen egyéni feladat, őrsi szolgálat jöhet, lényeg, hogy lekösse. Ügyesen válassz képzési anyagot, csak arra figyelnek, ami érdekes!
Mozgás vagy érzékszervi fogyatékossgal élő fiatal	Természetesen ezeket az eseteket könnyű felismerni. Tájékozódj és gyűjts információkat arról, hogy hol vannak a fiatal képességének határai! (Mit tud elvégezni önállóan, mi jelent neki kihívást, mi veszélyes és tilos?)	Előfordulhat, hogy székelyi betegség, ezért kérdezd meg, hogy mennyit szeretne megosztani a többiekkel. Bíztsd arra, hogy osszon meg minél több mindent, így ugyanis a többieknek is könnyebb a megértés és a befogadás. Okosan válassz játékot és módszertant, mindig igyekezz mindenkit bevonni!
Nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó vagy migráns fiatal	Szintén könnyebb a felismerés. Itt is tájékozódj és légy alaposan képben a fiatal kultúrájával!	Segítsd a kamaszt saját kultúrájának felfedezésében, támogasd abban, hogy mássága érték. (Pl. mutassátok be egymásnak családi hagyományaitokat!) Újdonság lehet a magyar kultúrának néhány eleme is, segíthettek ennek megértésében, akár a sajátjával való összeegyeztetésében. Ha azonban magyarnak érzi magát, ezt ne kérdőjelezd meg, támogasd ebben! A többiek érzékenyítése és a kiközösítés kihívás lehet, ezekben a kérdésekben legyél különösen szigorú és következetes! Mindenképp szentelj ennek a témának órszorgalmakat, beszélgetéseket erről minél többet! A témában rengeteg program szervezhető, iktassatok be ezekből minél többet (pl.: filmek, előadások, karitatív tevékenységek, más vallások, felekezetek szertartásai stb.)!

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	Hogyan ismerem fel?	Mit kezdjek vele?
Kiemelten tehetséges fiatal	Különösen kreatív, okos, sokszor unatkozik vagy rosszkodik az órán. Előfordulhat, hogy okoskodik vagy legalábbis szeret a középpontban lenni, bizonyítani tehetségét.	Keress fejleszthető egyéb kompetenciát és adj hozzá eszközöket! Adhatsz nehezebb feladatokat is vagy rábízatsz jó párat a segédőrzvezető feladataiból! Az okoskodása pedig lehet, hogy abból fakad, hogy szeretne meg erősítést kapni... Kapjon tőled feltétlen elfogadást, szeretetet, ne csak a teljesítményét emeld ki!
Szociális helyzetből fakadó hátrányos helyzetű fiatal	Nyilván látható jegyei lehetnek, de előfordulhat a titkolózás, szégyenérzésből fakadó csendesség, visszahúzódnás is.	Törekedj az egységességre és a krisztusi értékek mint norma megteremtésére (pl. belső értékek hangsúlyozása)! Kérd a rajparancsnokod, csapatparancsnokod segítségét anyagi támogatás, kedvezmények nyújtásában, de mindig diszkréten kezeld ezeket. Őrsi program szervezésénél vedd ezt is figyelembe!
Autista fiatal (spektrum-betegség, így nagyon változatos esetek vannak, nehéz általánosítani)	Kifejezetten csendes, introvertált lehet. Jellemző lehet rájuk a szélsőséges érzelmkezelés, a rendszeres vagy kényszeres cselekvések jelenléte vagy akár a különleges érdeklődés, nyelvhasználat.	Próbálj kiscsoportban vagy párban végezhető gyakorlatokat, játékokat vinni. Ne erőltess rá semmit, hagyd rá a nyitást és erősítsd azt, amiben ügyes! (Ha van valami különleges érdeklődése, nyugodtan bemutatathatja az órnek: ezzel azt erősíthetjük, hogy mindenki értékes, csak máshogyan.) Igényelheti a megszokott kereteket, rutinszerű cselekvéseket, ezt a szigorúan betartott, hasonlóan felépített munkatervvel tudod biztosítani.
BTM (=beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő fiatal)	Szociális közegbe való beilleszkedési nehézség és életkorához képest elmaradottság jellemzi. Gyakori tapasztalat, hogy inkább a kisebb fiatalokkal jön ki, az ő társaságukat keresi.	Fektesd hangsúlyt a csapatépítő és kommunikációt fejlesztő játékokra! Adj lehetőséget minél többféle kapcsolódási eszköz bemutatására, kipróbálására (pl. szeretetnyelvek mint képzési anyag). Törekedj arra, hogy találjon bizalmat az őrsben! Légy türelmes, ne sajnáld az időt a kialakuló kapcsolatokra!

12.

Fogalomtár

12. Fogalomtár

Horizontális órs

Az órs tagjai nagyjából egyidősek. A legfiatalabb és legidősebb között maximum egy év van.

Vertikális órs

Az órs tagjai nem egyidősek. A legfiatalabb és a legidősebb órstag korkülönbsége jóval több mint egy év.

Ismeret

A világmindenségről a megismerés kognitív folyamatának eredményeként az ember pszichikumában képződő lenyomatok: képek, adatok, tények, összefüggések, absztrakciók, normák és paradigmák.

Kompetencia

Képességeken és tanult ismereteken, attitűdökön és viselkedésen alapuló jártasságok és készségek összessége.

Képesség

Egyéni adottságoknak tevékenység gyakorlása révén történő kifejlődése.

Területei: motoros, kognitív, kommunikációs, érzelmi.

Készség

A tanulás (gyakorlás) eredménye: teljesítményképes tudás. A cselekvés automatizált eleme, mely a tudat közvetlen ellenőrzése nélkül funkcionál. Fajtái: írás-, olvasás-, beszéd-, manuális, szenzomotorikus, intellektuális és összetett készségek.

Attitűd

Tartós beállítódás, értékelhető viszony valamilyen tárgy, személy, jelenség, gondolat vagy érték irányában. Közvetlenül nem látható, csak következtetni lehet rá a személy cselekedetei, reakciói alapján.

Tanulásszervezési eljárás, tanulásszervezési forma

A frontális munka: olyan szervezési mód, amelyben az együtt tanuló/tanított gyerekek, ifjak tanulási tevékenysége párhuzamosan, egy időben, gyakran azonos ütemben folyik a közös oktatási célok érdekében.

Az egyéni munka: az egyes gyerekek önállóan megoldandó egyéni feladatokat kapnak.

Öt változata: egyedül végzett munka, rétegmunka, teljesen vagy részben egyénre szabott munka, individualizált munka.

A párban folyó tanulás: lényege, hogy két tanuló működik együtt valamely tanulmányi feladat megoldása érdekében.

Változatai: páros munka és a tanulópár.

A csoportmunka: 3-6 fő közös munkában old meg kapott vagy vállalt feladatokat. A csoport tagjai között pozitív hatású kölcsönös függési, felelősségi és ellenőrzési viszonyok jönnek létre és a tanulók kommunikatív és kooperatív készségeit is fejleszti.

Reflexió, reflektív szemlélet alkalmazása, tanítása és tanulása

A „reflektív pedagógus” folyamatosan figyel, értékeli és módosítja az alkalmazott módszereket, és közben tudatosan irányítja szakmai fejlődését is. A reflexióra, azaz megfigyelésre, elemzésre és értékelésre való képesség a pedagógiai professzió alapköve.

Közösség és személyre szabottság, közösségi és egyéni fejlesztés

A közösség és az egyén fejlesztése egyformán fontos. A kettő természetesen hat egymásra, és egymás nélkül elképzelhetetlen. Egyaránt fontos a cserkészközösség, az őrs fejlesztése és az egyéni nevelési célok elérése, azaz az egyéni fejlesztés.

Értékelés

Az értékelés (elismerés, jutalmazás, elutasítás, büntetés stb.) a nevelés szempontjából a nevelési módszerek közé tartozik. A személyiségfejlődésben, illetve a személyiség-fejlesztésben külső szabályozó szerepet tölt be.

Az értékelés az ellenőrzés eredményeinek értelmezése és ítéletalkotás arról, hogy ezek mennyiben felelnek meg a kitűzött céloknak. Minősítő funkciója van!

Fajtái: diagnosztikus (helyzetfeltáró), formatív (formáló-alakító-javító) és szummatív (összegző).

Elismerés és büntetés

Az elismerés és büntetés egymást kiegészítő, feltételező módszer. Az elismeréskor siker-élményben, büntetéskor kudarcélményben van része a gyermeknek. Mindkettőre szüksége van, hogy értékelni tudja az egyik ismeretében a másikat. Ha mindig elismerünk csak, el-értéktelenedik az elismerés. Igaz ugyanakkor az ellentettje is, ha túl gyakran, apróságokért is büntetünk, a büntetés is elveszíti értelmét. Alapvető feltételeknek mind az elismerésnél, mind a büntetésnél meg kell felelni: legyen igazságos, helyénvaló, indokolt, arányos a tettel, vegye figyelembe az adott gyermek fejlettségi szintjét, egyéni sajátosságait, a kisközösség véleményét. Soha ne alázzuk meg a gyermeket a büntetéssel. A megígért jutalmat vagy büntetést teljesíteni kell.

Titkok helye és szerepe

A titkok szerepe a cserkészletben a motiválás, a valamire várás. Illetve a titkok tudóinak egygúvé tartozását segíti elő.

Hitelesség

A hitelesség a személyes példát jelenti. A cserkészletben a legfőbb nevelő „eszköz” a cserkész-vezető személye. Ha ő hiteles, tehát konzekvens cselekedeteiben, ahhoz amit mond, tanít, akkor cserkészei őt követni fogják, és úgy akarnak viselkedni, élni, ahogy ő.

Felhasznált irodalom:

<https://btk.ppke.hu/db/06/E1/m000016E1.doc>

[Letöltés ideje: 2015. április 30.]

<http://www.ofi.hu/publikacio/reflektiv-pedagogus-reflektiv-gyakorlat>

[Letöltés ideje: 2015. április 30.]

<http://www.bgk.uni-obuda.hu/~tkt/segedanyagok/altalanos-pedagogia/nevtan.pdf>

[Letöltés ideje: 2015. április 30.]

*Didaktika, szerkesztette Falus Iván,
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998*

13.

A kézikönyvben
található rövidítések

13. A kézikönyvben található rövidítések

cspk	csapatparancsnok
cst	cserkésztiszt
EINK	Egységes Ifjúságnevelési Kézikönyv
GH	Gazdasági Hivatal (táborban ételmiszerellátás biztosítója)
ŐÁMTV	őrsvezetőnek átadott munkaterv
ŐMTV	őrsi munkaterv
őv	őrsvezető
ŐVVK	őrsvezetői vezetőképzés
rpk	rajparancsnok
st	segédtiszt
vk	vezetőképző
VL	Vezetők Lapja
VTK	vezetői továbbképzés
TTK	Tematikus Továbbképzés

